CASA ŞCOALELOR

BIBLIOTECA PENTRU POPOR

SIMION T. KIRILEANU

POVEŞTI MORALE

CUPRINZAND :

4. POVEŞTI DESPRE MINTE, NOROC ŞI SĂRĂCIE
5. DESPRE NEMULŢĂMIRE ŞI LĂCOMIE.
6. POVEŞTI POTRIVNICE BEŢIEI.
7. PILDE ŞI POVEŢE.

VOLUMUL al II-lea.

EDIŢIA A II-a SPORITĂ ŞI IMBUNĂTĂŢITĂ

Preţul Lei 30.—

SIMION T. KIRILEANU

POVEȘTI MORALE

CUPRINZAND :

4. POVEȘTI DESPRE MINTE, NOROC ȘI SĂRĂCIE
5. DESPRE NEMULȚĂMIRE ȘI LĂCOMIE.
6. POVEȘTI POTRIVNICE BEȚIEI.
7. PILDE ȘI POVEȚE.

VOLUMUL al II-lea.

EDIȚIA A II-a SPORITĂ ȘI IMBUNĂTĂȚITĂ

BUCUREȘTI

«TIPOGRAFIA ION C. VĂCĂRESCU
4 Strada Umbrei, 4
1928

IV.

Povești despre minte, noroc și sărăcie

61. **Mintea, norocul și sărăciea**

Era odată un băet și n'aveà nici mamă, nici tată; amândoi muriseră pe când ierà în fașă.— Bietul copil, nu știeà ce-i mila de mamă și de tată.

Crescuse mărișor, se făcuse frumos de nu mai aveà păreche, dar ierà sărac prăpădit. — Și fiindcă n'aveà nimic de lucru, s'a tocmit porcar la sat.

Intr'o zi, când ierà băetul cu turma de porci, la păscut, iaca trece pe-acolo D-zeu și Sân-Petru.

Sfântul Petru, când l-a văzut pe băețaș așà de frumușel, îi dă cătră D-zeu:

— Doamne, uite ce copil drăguț păzește mascurii. Săracul, n'are noroc!

— Hei, tu nu știi ce grăești.... Ai să vezi, că băetul acesta, are mult noroc.

Cum s'au îndepărtat D-zeu și Sân-Petru, o scroafă s'a pus în genunchi, ș-a prins a săpà, ș-a săpà, de se răstoarne pământul.

Când a băgat porcarul de samă, numai ce

vede unde săpase scroafa, o căldare. — Se duce fuga să vadă, ce-i în căldare. — Când colo, ierau numai galbeni și străluciau la soare, de-ți luau ochii.

Bucuria lui, nu ierà proastă.

Băetul i-a luat și i-a 'ngropat într'ascuns, sub un gard.

Sara, când s'a dus cu râmătorii în sat, le-a spus oamenilor, să-și caute alt păzitor, că el s'a mulțămit de porcărit.

Oamenii ș-au căutat iarăși un copilandru.

Băetul a sărit în sus de bucurie, când s'a văzut scăpat. S'a dus și-a luat toți bănișorii, și a pornit la târg. — Acolo a 'ntrat în școală și băetul învățà carte și cu ochii, și ce 'nvățà, învățat ierà. Și nu s'a lăsat de învățătură, până ce-a mântuit școala cea mai mare, din țara aceea.

Intr'o zi, mai ceteà prin cele cărți, că de cetit nu se mai sătură, și tocmai atunci trecură pe la fereasta lui: *mintea*, *norocul* și *sărăciea*.

Norocul zări băetanul și-i dă cătră tovarășele lui:

— Uitați-vă, ce flăcău frumos și ce noroc bun a avut.

Mintea, nu s'a putut răbda:

— Ai vorbit, de te-ai stricat! Norocul ce-i drept, i-a dat o căldare de bani, dar de nu-i dam minte, irosià toți banii și nu s'alegeà cu nimica. Dacă nu-i dam minte, nu se mai duceà la învățătură, cât îi lumea. Și uite acum din neom, s'a

făcut om! — Nu știi, că, *norocul fără minte, nu mai păşeşte înainte?*

Sărăciea, nu s-a lăsat mai pe jos:

— Lăsați, că de-ar fi avut mai multă avere, ar fi 'nebunit de bună samă și n'ajungea unde-a ajuns.

Ajunseseră de nu se 'nțelegeau care pe care.

— Nu știți voi, că: «mai bine un dram de noroc, decât un car de minte», și «mintea prea multă strică», — grăi norocul.

— Ia stați strâmb și judecați drept; spuneți, se mai prindea cartea de băetanul acesta, dacă nu-i dădeam minte?

Sărăciea se ținea și ea, arzându-le câte-un ghiont.

A ajuns vremea să se sfădiască'ntre ele de-a binele, pentru un băetan, cum nu se sfădiseră niciodată.

— Ei bine, dacă-i pe atâta, iaca-i iau mințile și să văd, ce-ar să facă numai cu norocul și sărăcia; și mintea porni 'nainte, mânioasă.

Cum s'a dus mintea, băetanul, a prins a trânti scaunele, a rupe cărțile, a zvârli tot ce găsia 'n cale și țipà și răcnià, ca și când iera la porci, de-ți ierà frică, văzându-l smintit la cap.

Norocul și sărăciea, când au văzut așà, s'au îngrozit și au strigat pe tovarășă 'napoi, să-i dee mintea la loc, să nu se mai canunească bietul om în zadar.

Mintea s'a 'ntors ciudoasă:

— La ce să-i dau iarăși minte?! poate trăi și fără ea! Voi sunteți mai de samă decât mine.

— Lasă-ne, nu ne mai mustrà, ai dreptate; tu ieşti mai mare decât noi şi fără tine, nu poate trăi nimeni; *decât fără minte, mai bine fără zile*.

I-a dat băetanului mințile 'napoi și de-atunci mintea a rămas mai pre sus de noroc și sărăcie.

De-aceea părinții, când pun copilașii să se'nchine, mai adaugă pe lângă rugăciunea lor:

— «*Doamne, dă-mi minte și noroc!*»

Zicătoare: *Unde-i minte, e și noroc.*

Simion Kirileanu

62. **Norocul dintr'un ou**

Odată unui om tare sărac i-a făcut femeea un copil; s'a gândit să-şi caute un cumătru bogat, doar i-a mai ajutà cu cevà, şi l-a ales pe cel mai fruntaş din sat.

Cumătrul a botezat şi i-a dat un ou.

Omul s'a mâniat şi i-a lepădat oul înapoi, zicând:

— Eu gândiam că m'oi pricopsì cu alt cevà

mai de samă dela unul ca dumneata; oauă am și eu !..

Nașul a luat oul, s'a dus acasă și l-a pus sub o cloșcă. — Din oul acela a ieșit o puică și la vremea ei s'a ouat și ea. A pus-o cloșcă, ș'a scos o mulțime de pui ; puii aceia s'au făcut mari, găinile au început a se ouà și cocoșii i-a vândut. — Apoi iar a pus la clocit, iar a scos pui, a mai început a vinde din găini, că n'aveà ce face cu atâtea ; a strâns tot parà cu parà de pe găinele acele, până a cumpărat o scroafă. — Scroafa a avut purcei, s'au înmulțit ; i-a vândut ș'a cumpărat o vacă. — Dela vacă a început a prinde vite, juncani, a cumpărat cai ; în scurt, până ce-a fost finu-seu de 24 de ani, a fost făcut nașu-său o avere pentru băetan, de nu-i știeà capătul.

Băetul a fost crescut nevoeș, sărac și umblà să se 'nsoare c'o fată săracă, ca vai de dânsa. — Iacă se 'ntâlnește cu nașu-său :

— Unde te duci, finule ?

— Mă duc la cutare fată, gândesc să mă 'nsor.

— Hai cu mine, nu te duce-acolo. Te am botezat eu, vreau să te și cunun ; și l-a dus la cea mai bogată fată din sat.

Tatăl fetei se cam codià :

— Cum s'o dau, că-i fecior de om sarac ?

— N'ai grijă, dă-o pe răspunderea mea, îl îndemnă nașul.

Omul dă fata, fac nuntă, naşul îi cunună; pe urmă-i ia şi-i duce acasă la dânsul şi-i arată:

— Iată cârdul acesta de vite-i al tău, caii aceştia sunt ai tăi, oi paseri, porci, de toate. — Vezi?... acestea toate le-am făcut pentru tine *dintr'un ou*: oul cel ce l-am dat tătâne-tu, când te-am botezat şi mi l-a dat înapoi. El n'a înţeles, dar eu l-am pus la înmulţit şi uite c'ai avut noroc; ce avere s'a făcut...

Iată la ce poate s'ajungă omul, dacă are minte şi noroc, numai dintr'un ou.

El. Niculiţă-Voronca

63. **Norocul**

Intr'un sat trăia un om tare sărac, dar atât de sărman, că de multe ori n'aveà ce să mănânce. Trăià cu vai şi'amar, de azi pe mâne.

Intr'o zi, l-a miluit D-zeu cu câţivà galbeni, şi s'a dus în târg, să cumpere cevà de-ale gurei. —Când s'a 'ntors acasă, trecând pe lângă curtea unui boer mare, numai ce se pomeneşte cu slugile boerului, care fără multă vorbă, i-au luat carnea şi pânea sărmanului om.

— Oameni a lui D-zeu, nu mă lăsaţi să pier de foame! Fie-vă milă, pentru D-zeu sfântul! se plângea cerşetorul.

— Așa ne-a poruncit boerul, cu el să te judeci, răspunse răstit un argat.

Saracul, nu mai avù ce face, pornì acasă și-și potoli foamea cu ce-a dat D-zeu.

Omul acesta, de firea lui nu ierà prost, ci la toate se pricepeà și ierà vrednic, așa că într'o zi îndrăznì să se ducă la boier și se jeluì de ceea ce-a pățit cu slugile.

— Ce-a fost, s'a trecut; ceeace va fi s'a vedeà Ascultă de mine, dacă vrei să scapi de sărăcie ba încă ușor să te faci bogat.

— Cum să nu v'ascult, *numai de mi-a ajutà D-zeu.*

— Ai să te duci în cutare târg și acolo-i o casă mare și 'n casa ceea stau noroacele oamenilor din toată lumea. Tu să te duci acolo și să 'ntrebi de norocul meu. — Norocul are să iasă la tine și să-i spui să 'nceteze cu lucrul, că am o avere prea multă—nu mai știu socotiala ei— și n'am ce mai face cu dânsa.—Dar de i-a plăceà să munciască pentru altul, despre mine poate să facă și asta.—Iaca pentru osteneala ta, îți dau o dimirlie de galbeni, numai să-mi faci treaba gospodărește.

Omul când se văzù cu atâta bănet, nu mai călcà pe pământ de bucurie. Cum ș'a strâns banii, a și pornit la drum depărtat, prin cele țări streine, nevăzute și neumblate neam de neamul lui.

După multa trudă și umblătură, cu ajutorul lui

D-zeu, ajunge 'n târgul pomenit de boer. Dar ce târg... atâtea mândrețe și podoabe, feldefel, de stăteai ca prostul și cascai gura, când la una, când la alta. — Nu mult zăbăvi și se trezi 'naintea casei cu noroacele.

Dă să între'n 'nuntru, un om îl oprì, întrebându-l ce-i poftește sufletul.

— Vrau să vorbesc cu norocul cutărui boer.

Santineaua l-a luat înuntru, ducându-l la o femee cu straele toate pline de fărina, cu mânicile suflicate, frământà mălai.

— Dumneata ești norocul cutărui boer?

— Eu, răspunse femeea grăbit.

— Iată cu ce vorbă m'a trimis boerul: a spus să contenești cu munca și să nu te mai vlăguești în zadar, că slavă Domnului are și prea are bogății.

Norocul se mânie foc, că l-a zăbovit:

— Du-te de-i spune c'așà m'am deprins să lucrez zi și noapte; și de ciudă mai a vrut să-l brânciască afară.

Omul n'avù ce face și-și căută de treabă.

Mergând cătră casă, pe la jumătatea drumului, îi venì în minte c'ar fi fost nimerit să fi 'ntrebat și de norocul lui, să vadă cum va fi. — Nu stătù mult în cumpene și s'a 'ntors îndărăpt.

Santineaua cum l-a văzut, iar l-a 'ntrebat: ce vrea?

— Să nu vă fie cu suparare, aș vrea să văd și norocul meu; mă rog, du-te și-l cheamă!

Nu trecù mult și numai ce vede că vine spre dânsul o femee, ca aceea: îmbrăcată cu strae scumpe, de sclipiau pe ea și'n mână c'o muzică; când cânta... în rai te duceà cu mințile!

— Să mă ierți de 'ntrebare: dumneata ești norocul meu?

— Eu.

Omul nu s'a putut stăpâni, până nu i-a spus traiul lui sărăcăcios dela naștere, și sfârși rugându-se, să munciască și ea, ca măcar de-acum înainte să trăiască ca lumea.

— Nu știu altă muncă, decât să mă desfătez cântând. Mai dăunăzi, am muncit să pun o coardă (strună) și tu 'n vremea aceea ai câștigat o dimirlie de galbeni. *Caută de trăește cumpătat, ajută pe cei necăjiți și mulțămește lui D-zeu,* că i-a ajutat norocul să capeți atâta amar de bani; și se 'ndepărtă cântând cu drag din muzică.

Iată dar, de unde s'a stârnit vorba: *omul care muncește și norocul muncește*, ca acelui boer; iar *omul care-i leneș și norocul îi șede.*

I. Constantinescu

64. **Gazda norocului**

In vremurile cele vechi, trăià un boier mare —In casa lui dejugase norocul și-și făcuse culcușul aici.

Din pricina aceea, orice făceà boerul, îi ieșià bine; unde puneà el mâna, puneà și D-zeu mila.

Erà văzut bine la curtea lui Vodă, nu că ierà vre-o mană mare de dânsul; ierà și el om ca toți oamenii, ci ia așà, pentru că aveà noroc.

De se auzià că vrăjmașul a dat năvală 'n țară, Vodă-l chemà îndată, îl trimeteà asupra vrăjmașului și te miri cu ce mijloace, îi puneà pe fugă și mântuià țara de nevoi.—De se ivià vre-o foamete, ori vre-o molimă (boliște), Vodă poruncià boierului.

Cum se duceà, ce făceà, ce dregeà, că numai ce auziai că foametea, molima s'au ostoet (stâns), și iară se 'ntorcià binele.

Avuțiile-i curgeau gârlă. Holdele de pe moșiile lui umpleau pământul. Vitele i se 'nmulțiau, ca spuza și ca iarba.

Sta, se mirà și el singur de-atâta noroc, ce căzuse asupra lui.

Din pricina aceasta, începuse a se 'ngrijorà. Simțià și el că n'are să ție mult așà.

Nevasta și copii-l mângâiau și voiau să-l scoată din părerea aceasta, el tăceà și-și căuta de treabă.

Intr'o zi se duse să se scalde. In deget avea un inel scump, și nu știu cum se făcù, că-l scăpă 'n apă. In loc să cadă la fund, inelul pluteà pe de-asupra apei. El se 'ncrucì de minunea aceasta. L-a prins și-l băgă'n deget.

Atâta noroc nu se mai văzuse. Și-și zise în sine:

— Aceasta-i marginea (sfârșitul) norocului. De-acum n'ar să fie bine de mine.

Ș'așà a și fost. — Pasă-mi-te norocul își luase rămas bun dela dânsul.

Când s'a întors acasă, a spus nevestei și copiilor, ce i se 'ntâmplase.

— Țineți-vă bine, dragii mei, că atâta noroc n'are să dureze mult. Trebue să-și întoarcă cojocul.

N'apucă să-și mântue cuvântul și de-odată se pomeni cu niște slujitori domnești, care întrară la dânsul, spuindu-i că-i osândit la temniță.

Vru să se ducă la Vodă, să se înțeleagă la cuvinte, dar cine-i mai dete pas !... Slujitorii puseră mâna pe dânsul, îl legară cobză, și la pușcărie.

Nevasta și copiii rămaseră pe drumuri.

Legat și ferecat în închisoarea lui, bietul boier, nu știeà nimic de-ai săi. — De mâncare îi aduceà, păzitorul, numai pâne uscată și apă.

Așteptà să fie scos la judecată, să se desvinovățiască, știindu-se curat la suflet. Dar a fost uitat acolo, nu știu cât timp... Nu trăià acum,

nici cu viii, nici cu morții. Din minut, în minut aşteptà să fie dus la moarte...

In loc de nevastă şi de copii, împrejurul lui aveà acum, paianjenii şi şoarecii temniței, care-i luau din mână, chiar şi bucăţica de pâne uscată ce i-o aduceau. Părul, barba şi unghiile-i crescuseră, ca la un sălbatec. Se topise, bietul om, de nu-l mai cunoştiai.

De unde-i venise lui această urgie?

Pizmaşi îl pârâseră la domnie, că voise să vândă pe Vodă, şi câte şi mai câte. Domnitorul, fără să cerceteze, porunci de-l aruncă în temniţă şi nu-şi mai aduse aminte de dânsul.

Trecuse multă vreme şi boierul nu mai aveà nădejde de scăpare.

Nevasta boierului, toată vremea aceasta, nu stâmpise de umblat în cruciş şi'n curmeziş, rugându-se şi de bun şi de rău, şi de mare şi de mic, şi abià-abià izbutì să deà ochii cu Vodă.

Ii spuse suferinţele'n care s'aflà ea şi copiii ei, îi înşiră cu de-amăruntul slujbele făcute ţărei de bărbatu-su; îl făcù să'nţeleagă durerea bietului om acolo'n temniţă: uitat de stăpânire, uitat de oameni şi de dreptatea pravilelor, cerându-i voe, să o lese măcar, să se ducă să-l vadă.

Voia o dobândì.

Intr'un suflet se duse la temniţă. Arătă pitacul [1]) lui Vodă şi porţile temniţei i se deschiseră.

1) Porunca domnească de învoire, scrisă pe hârtie.

Când a întrat, nu și-a mai cunoscut bărbatul: părul crescut și nepeptănat se'mpâslise pe capul lui; barba-i ajunsese pân'la brâu; mușchele-i stăteau la gura lui, ca un stuf; hainele de pe dânsul putrezise; sub dânsul o mână de pae și ș'acele umede, îi strujiseră trupul.

Boierul cum o văzù, o'mbrățișă și-i spuse să aibă răbdare, că *D-zeu cearcă pe om, dar nu-l pedepsește așà de îndelung.* O rugă să facă ce-a face să-i aducă puțin curechi murat, că i se lihnise pânticele de tot.

Nevastă-sa s'a dus iuti pe la prieteni, pe la cunoscuți, după curechi, căci n'aveà cu ce cumpărà și găsind i-a adus.

Stând așà de vorbă, mai îmbărbătându-se unul pe altul, pusese oala cu urechi, mai de-o parte.

După ce vorbiră, cât vorbiră, vru să mănânce din curechi. Când colo, ce să vadă? Un șoricel dăduse'n curechi și nici de el n'avù parte.

Atunci începù să zâmțiască de râs (zâmbiască), spuindu-i nevestei s'aducă un bărbier, să-l radă și să-l tundă; căci acum s'au sfârșit toate necazurile și suferințile lui.

Nu mântuise vorba și iată temnicerul vine de-i spune, că din mila domniască, i se dă drumul din temniță.

Pasă-mi-te Vodă, după rugămintea cucoanei, ș'adusese aminte de dânsul, c'a fost vrednic, credincios și cu priință.

Luă 'n cercetare cu de-amăruntul toate învinovățirile ce i s'aduseră și încredințându-se că a fost osândit pe nedrept, porunci să-l scoată din temniță, îi dete averile înapoi și-l puse iarăși în cinstea în care mai fusese.

Petre Ispirescu

65. **Bogăția și veseliea**

Peste drum de palatul unui om bogat ierà bordeiul unui muncitor de pământ. Cu cât casa bogatului sclipià de avuție, cu atât bordeiul muncitorului sclipià de sărăcie.

Stăpânul bordeiului aveà 7 copii, — 5 băeți și 2 fete; toți mari, toți ajunși de 'nsurat și de măritat. — Bogatul aveà 2 copilași.

Copiii muncitorului ierau rumeni și sănătoși; copiii bogatului: gălbăgioși și bolnăvăcioși.

Când se luminà de ziuă, omul ieșià din bordei și după dânsul toți flăcăii lui, unul după altul, mergeau la lucrul câmpului. — Femeile rămâneau acasă și vedeau de rostul mâncării și de-ale îmbrăcămintei. Când ierà gata mâncarea de-amiază, toate mergeau cu merindea la câmp și 'ntindeau o masă, cât pe colo, pe iarbă, de-ți venea să te așezi și tu lângă dânșii, când îi vedeai.

Sara, când se 'ntorciau dela munca câmpului,

— după ce cinau — bătrânul luà fluerul, căci știeà să zică din fluer, îi trăgeà niște doine de te adormià; apoi întorcând-o, trăgeà niște cântece de joc, câte v'o bătută, câte o oltenească, și băieții cu fetele jucau și tropăiau de par'că numai ei ierau pe lume.

In casa bogatului ierà mutenie, nu s'auzià nimic. Se duceà și bogatul după trebi și când se'nturnà, se 'nchideà în vreo odae și acolo scrieà tot ce făcuse ziua, socotià și iar socotià, până târziu noaptea. — Erà o tăcere de par'că nu locuià nimeni; încolo toate odăile ierau luminate, dar atâta tot.

De multe ori bogații nu se puteau odihni din pricina celor din bordeiul de peste drum, atâta ierau de veseli și neastâmpărați.

Nevasta bogatului pizmuià fericirea săracului și grăì bărbatu-su:

— Omule, ce atâta posomorâre, atâtea griji și atâtea socoteli în care te cufunzi toată noptícica. Nu-i zi lăsată de D-zeu, în care să te văd vesel și cu chef. Până când vei fi așà? Uită-te peste drum în bordeiul săracului, cum domnește veseliea...

— Ei, nevastă, *D-zeu nu dă de toate omului, căci s'ar prăpădì, n'ar mai aveà ce dorì.* Noauă ne-a dat bogăție și așteptăm veselie; celor de peste drum le-a dat veselie și așteaptă

bogăția. *Tot ce dorește omul, nu poate dobândì de-odată.* Și am să-ți dau o dovadă.

A doua zi se scoală de dimineață omul cel bogat și iesă din casă. El pândià în drum pe stăpânul bordeiului, și când s'apropie de dânsul, îi zise :

— Vecine, ai cunoscut pe răposatul tată-meu ?

— Da, cucoane, l-am cunoscut.

— Eri, căutând printre hârtiile lui, am dat peste una 'n care ierà scris «să se deà vecinului de peste drum 1000 galbeni, că-i om harnic și cinstit, fără dobândă, fără nimic; să fie dator însă să înapoieze, când a puteà și câte cât se va înlesnì». Astăzi împlinesc dorința tatălui meu. Punându-i în mână o pungă cu 1000 de galbeni, se duse.

Muncitorul cum se văzù cu bani, adună toți copiii și'ncepù să se laude, ce fel de om și cum a fost în tinerețile lui. Dovada cea mai bună, e că, vecinul cel răposat, i-a lăsat 1000 de galbeni.

Iată-i. Ii numără, socotiră și nu ierà lipsă. Erà 1000 în cap.

S'au pus la sfat: ce să facă cu banii. Unul ziceà una, altul alta. Unul ziceà să iee o moșie în chirie.

— Ca să fii arendaș trebue să știi carte, să faci socoteli, să stai cu boeri și zapciul la taifas. Nu-i de noi.

— Ba să mergem la târg, să deschidem o

dughiană. Ba să mergem să ne facem zarafi [1]). Din una, din alta, s'apucară la sfadă.

De unde pân'aici ierà veselie mare'n bordeiul lor, de când intrase miea de galbeni în casa lor, par'că intrase dracul neunirei și al zarvei. Nici tu cântare, nici tu jocuri, nici tu nimic.

Femeia muncitorului se luă pe gânduri:

— Bărbate, de când a intrat diavolul acesta de aur în casa noastră, pace nu mai este; — și luând punga cu totul o aruncă 'ntr'un râu, ce curgeà aproape de coliba lor.

Copiii cum văzură una ca asta, toți săriră'n gârlă și 'ncepùră a căutà punga cu galbeni, să se'nece oamenii și mai mult nu; iar de lăsat nu se lăsară până nu găsiră punga și o scoaseră afară.

— Știi ce? grăi moșneagul: Ca să fie pace, am să iau jumătate din bani și jumătate să-i împărțim între voi. Așà mi se pare a fi cu drept.

Când auziră copiii așà, toți săriră cu ciudă, că de ce moșneagul vra să ia mai mult.

Ce să tot lungim vorba? Două-trei zile, cât trecură până să-și facă planurile și să se'nvoiască ce negoț să facă, bordeiul lor ierà ca pustiu. Nimeni nu mai ierà cu chef, nu aveà gust de cântat, de jucat, de râs; ci toți, tot chibzuiau și puneau la cale lucruri ce-au rămas baltă.

---

1) Schimbători de bani.

Bogatul își chemă nevasta în sara de'ntâi și-i zise s'asculte la veseliea oamenilor din bordei. Ea nu auzì nimic.

A doua seară și a treia, tot așà. Se mirà și ea; când a patra zi dimineața, văzù pe vecinul lor cel sărac că vine la dânșii.

— Cucoane, fă-ți o pomană cu noi și primește darul înapoi. De când a intrat diavolul acesta 'n bordeiul meu, pacea n'am mai văzut-o cu ochii. Ia-ți banii și fii sănătos. Dumneata cu bogățiea dumitale, eu cu veselia ce am învățat.

Și întorcându-se la casa lui, cu toții au început vieața de mai înainte, să munciască, să cânte și să se desfete.

Bogățiea ieșise pe fereastră; *veselia* intrase pe ușă.

Petre Ispirescu

Zicătoare: ***Nu totdeauna unde-i bogăție, este și fericire.***

66. **Minte este și'n bordei**

Ci-că a fost odată un împărat mare și bogat, care aveà numai un fecior. Crescù feciorul împăratului mare și se făcù frumos de nu-i puteai găsì pereche 'n lume, iar părinții când se uitau la dânsul, lăcrămau de bucurie; de viteaz, nu

trebue să vă mai spun, căci mersese vestea și peste hotar.

Când văzù bătrânul împărat că nu mai are mult, îl chemă la dânsul și-i zise:

— Vezi, măi băiete, că-s slab și numai ce m'oiu pune într'o bună zi pe-un pat, ca să nu mă mai scol. Tu trebue să te însori, căci după moartea mea va trebuì să-mi urmezi în scaun și-aș vrea să te văd pus la cale, cât voiu mai fi cu voi. Deaceea te sfătuesc să te duci prin împărățiile vecine, să-ți alegi o fată, după plac.

Nu stătù feciorul împăratului mult pe gânduri, ci o pornì în petit, căci nu se aflà să-i iasă din cuvânt moșneagului: ce ziceà el, trebuià împlinit, să fi făcut pe dracul în patru.

Umblă el dela împărat la împărat, căci nu toți aveau fete, și ce fată n'ar fi mers după un fecior ca dânsul, dar lui nu-i plăceà nici una. La toate le aflà cusur: ba că nu ierà frumoasă, alta ierà prea cuminte și el ziceà că femeea nu trebue să fie nici cam bătută cu leuca adică proastă, dar nici să știe prea multe, căci atunci ea e stăpân în casă.

Negăsindu-și nici una pe gust, se 'ntoarse feciorul împăratului cu mânile 'n buzunar, acasă.

Văzând moșneagul că feciorul nu-și putù alege nevastă pe plac, se hotărî să-i aleagă el una; și chiemă sfetnicii curții la el să se sfătuiască ce-i de făcut.

Unul îl sfătuià într'un fel altul într'alt chip, dar nu-i părù potrivit împăratului nici unul. — Hăt mai târziu, se sculă un sfetnic bătrân și 'nțelept și-i zise împăratului că el crede ; așa : ca să-și însoare feciorul cu o nevastă cuminte, să facă un palat cu odăi multe și 'ntocmite așà, încât cu greu să poată umblà cinevà prin ele, fără să rătăciască.

Bun îi părù, împăratului, planul acesta și chemă meșterii cei mai vestiți din împărăție și le dădù poruncă aspră să-i facă palatul dorit, căci altfel nu le va fi moale.

Meșterii se puseră cu trup și suflet pe lucru și peste puțină vreme, îi dădură gata palatul.

Atunci porunci împăratul de puseră felurite lucruri prin toate odăile palatului, apoi chiemă toate fetele de măritat din împărăție la curte și le zise :

— Acea fată, care vrea să-mi fie noră, să umble prin toate odăile palatului și să-i aducă semn dintr'însele.

Intâi au intrat fetele cele de boieri mai mari, apoi cele de mai mici și tot așà până la cele mai sărace, dar nu putură răzbate nici una prin toate odăile.

In marginea târgului aceluia, locuià și un nevoiaș, tot Român de-ai noștri, nevoiaș de n'aveà ce-i sufla vântul în vatră.—Românul nostru aveà o fetiță frumoasă și isteață.

Ea auzì de porunca împăratului și se rugă la mă-sa, să meargă amândouă la palat, să se uite și ele.

Mă-sa îl întrebă pe tată-su, care nu se 'mpotrivì și le aruncă o glumă pe când ieșiau ele pe ușă:

— Numai să luați sama, să nu vă 'ncuscriți cu împăratul! Ele nu se uitară la vorbele lui, ci ieșiră ținând cu mâna stângă furca 'n brâu, iar cu dreapta, învârtind fusul.

Se opriră dinaintea palatului și se uitau cum intră fetele și ies una după alta, cu buzele umflate.

Către sfârșit, întrebă împăratul, de a mai rămas cineva; atunci o luă gura pe dinainte pe fata de țăran și zise fără să vrea:

— Eu ....

Auzind mă-sa, cercă s'o dojenească, dar împăratul o chemase înlăuntru și deabià apucă fata să-i deie furca, dar fără fus.

Cum intră ea în palat, ne mai fiind nimenea printr'însul, începù a deșira ața de pe fus prin odăile pe unde trecea, și astfel isbutì fata să umble prin toate odăile, luând din fiecare câte un semn cât de mic, spre crezare.

Intr'o odaie găsì straiele de mireasă, pentru aceea care avea să-i fie ursită feciorului împăratului, și-le îmbrăcă; în altă odaie găsì inelul de logodnă și-l puse pe deget.

După ce gătì de cutreierat palatul, începù a depana aţa înapoi pe un ghem, pe care l băgă în sîn şi ieşì afară.

Când o ,văzù feciorul împăratului îmbrăcată ca de nuntă, şi i se potrivia de minune, nu mai putù de bucurie.

Ea-i arătă semne de prin toate odăile şi pornì apoi cu tot alaiul către curtea împărătească, să se logodiască.

Pe drum o 'ntrebă mirele, cum de-a putut umblà prin toate odăile ; ea-i răspunde că-i va spune totul, după nuntă.

Mama fetei se duse într'o fugă, de-i duse vestea bărbatului, care-şi luă cămeşă albă, iţarii şi opincile cele de sărbătoare şi pornì cu femeea către palatul împărătesc.

Şi se făcù o nuntă ce ţinù 3 zile şi 3 nopţi de a rândul. — Fost-au poftiţi acolo împăraţi şi crai vecini şi nu s'au ruşinat să steie la o masă cu părinţii şi cu neamurile fetei, care ierau gospodari de-ai noştri. La masă a fost rugat tatăl miresei, să cânte o doină de-ale noastre dela ţară, căci el era cântăreţ bun, şi le-a cântat aşa de duios c'au lăcrămat împăraţii la auzul ei.

Ş-a 'nvârtit-o pe urmă pe-o horă bătută, de-şi scuturau pletele 'n vânt şi tropăiau pământnl deavalma, împăraţi şi crai, boieri şi ţărani.

Atunci a spus fata, la rugămintea mirelui, cum a izbutit să umble prin toate odăile şi s'au mi-

nunat toți de înțelepciunea fetei, iar sfetnicul cel bătrân ce-l învățase pe împărat să facă palatul, zise:

— Luminate împărate, *minte este și'n bordei, nu numai în palate!*

Impăratul, ne mai putând purta sarcina împărăției, îi încredință tronul fiului său, care a domnit cu blândețe și cu 'nțelepciune ca și tatăl său și de n'a murit, trăiește și astăzi, iar eu am încălecat pe-o șea și v'am spus-o așa.

G. Alvirescu-Sadoveanu

67. **Bulgărul de aur**

Apoi au fost odată doi vecini: unul bogat putred; altul sărac, lipit pământului.

Acù, bogatul de câteori venià acasă s ria la nevastă, nevasta la el, se culcau de vreme posomorâți, se sculau târziu bosumflați (mâhniți), își vedeau de treburi peste zi tot tăcuți, supărați, pe când la sărac în toată sara și dimineața și de multe ori peste zi se auzià veselie.

Odată bogatul, plin de nedumerie, se oprì în poartă și întrebă pe sărac:

— Bine mă, ce-i la tine, de răsună casa mereu de voie bună și de râs? că de, slavă Domnului, așa bine nu-ți merge, să nu mai încapi

în tine de gras! Uite că eu stau altfel, cum bine știi, trăiesc ca tot omul, mereu amărât și'n necazuri...

— Ei, ce să fie? îi răspunse săracul. Am și eu un bulgăr de aur și'nainte de a mă culcà sara și cum mă scol dimineața și când intru'n casă peste zi, îl iau dela locul lui, îl arunc la nevasta, ea la mine și de aici tot râsul nostru.

Bogatul a holbat ochii nedumerit.

— Nu crezi? Vino de vezi!

Cum au intrat în casă, săracul s'a'ndreptat spre patul gol, pe care stà ghemuit un copilaș.

— Uite bulgărul de aur!... Dumneata n'ai așà ceva și de aceea toată bogăția nu-ți ține de cald, ci din potrivă, te răcește pe zi ce trece de toți oamenii, până și de nevastă, pe care ți-a dat-o Dumnezeu, să duci cu ea și binele și răul!

Mihail Lungianu

68. **Cine face bine, bine găsește**

A fost odată un om sărman și muncea la un cumătru al lui de-și ținea viața și copiii.

După o bucată de vreme, văzând că nu mai poate muncì la cumătru-so ca să și ție casa, se sfătuì cu femeea să se ducă în toată lumea, că poate aiurea va trăì ceva-ceva macar mai ușor.

Și s'a sculat într'o zi de noapte, de noapte și ș'a luat femeia și copiii cu dânsul și s'a tot dus până aproape de amiaz și a ajuns printr'o pădure, ș'a dat de-o fântână.

Acolo, femeea-i dă :

— Doamne, omule, tare-am ostenit de drum, parcă-mi curge carnea de pe mine ; mă dă vântul jos nu alta și-s flămândă de-s ruptă'n coș ; uite icea ce răcoare sub copacii iștiia dimprejurul fântânei, ce apă bună'n fântână; să stăm și să facem ceva de mâncare ; că dă, tu mai poți merge înainte, că ești bărbat sănătos, iar eu-s slabă de traiul cel rău ș-acum mai, mai nu pot ; ia până 'ntr'o zi : nu-i mult până departe.

— Bine femee, să stăm, să ne hodinim, să mâncăm că doar nu ne-alungă Turcii din urmă.

Ș'a făcut omul focul, ș'a pus femeea ceaunul cu apă de mămăligă, și când căută sarea ca să puie 'n mămăligă, n'a găsit-o și-și aduse aminte c-o uitase acasă și afară de aceea mai uitase și un ulcioraș.

— Apoi, femee, n'avem sare de pus în ceaun, stai aici, că eu mă duc acasă s'aduc ulciorul și bulgărașul de sare

S'a 'nturnat acasă și când a ajuns acolo a văzut o gânganie, care strângea cotrențe de prin casă și hojma se tot vâra pe sub dânsele.

Omul văzând așa, stătù mult și bine în picioare și se tot uita la dânsa.

Dela o vreme a glăsuit gângania:

— Aşaaa? ai fugit de mine şi m'ai lăsat singurică aice?

— Da cine eşti tu?

— Eu-s sărăcia. Ie-mă cu tine!

A luat-o omul ş'a pus-o'n ulcior ş'a pus stupuşul la gura ulciorului şi s'a dus la femee.

Cum a ajuns acolo i-a spus totul femeei: cum a ajuns acasă, ce-a vorbit cu sărăciea şi cum a adus-o'n ulcior.

— Vezi bărbate? De răul sărăciei am tot dat înainte ca racul; de răul ei ne-am lăsat căsuţa noastră şi am plecat în toată lumea. Acum bine c'ai prins'o, să ne scăpăm de ea. Vezi iazul cutare? Să te vâri acolo'n apă şi să 'noţi şi să zvârii ulciorul cu sărăciea, în fundul apei.

A făcut bărbatul cum i-a spus femeea.

După asta au mâncat şi pe urmă s'au întors înapoi acasă.

Mergând aşa, au trecut printr'un sat. — Cum au ajuns în satul acela, au văzut la o casă o femee, care hrănia nişte boboci de gâscă.

Copiii au prins a se miera:

— Uite mamă, ce boboci frumoşi! Dacă am avea şi noi unul de aceştia, s'ar face mare şi s'ar înmulţi ş'am avea şi noi aşa.

Femeea, care hrănia bobocii, auzind vorba copiilor, întrebă pe mama lor:

— Ce spun copiii tăi, femee hăi?

— Ce să spuie, draga mea? Spun că dac'ar avea un boboc ca a dumitale s'ar face mare, s'ar înmulți și am avea și noi așa cum ai dumneata.

— Iaca le dă mătușa un boboc.

Au luat bobocul și-au mulțămit, și-au pornit, la drum înainte.

Mergând așa pe drum, au văzut la o casă o femee, care mulgea o vacă:

Băieții cum au văzut-o iar se mierară:

— Uite, mamă, ce viteluș frumos, ce vacă frumoasă; dacă am avea și noi așa, am mânca și noi lapte cu toții.

— Ce spun băieții tăi, femee hăi?

— Ce să spuie, draga mea? Zic, că dacă ar avea și ei o vacă ca a dumitale, ar mânca lapte cu toții.

Acum femeia ceia, care mulgea vaca, fiind cu dare de mână și milostivă și fiindu-i milă de copiii ceia, o pofti:

— Hai femee la târg, să-ți cumpăr o vacă cu lapte și să-ți ții copiii, că poate-oi avea pomană.

Și i-a cumpărat o vacă cu lapte.

După asta iar au mers mai departe, cătră casă.

Merg așa, trec prin alt sat.

Acolo băieții văd la o casă o femeie ce hrănia o scroafă cu purcei.

— Copiii iar:

— Uite mamă, ce purcei frumoși! Dac'am

aveà și noi unul așa, s'ar face mare ș'am prinde la sămânță de porci.

— Ce spun băieții tăi, femeie hăi?

— Zic draga mea că dac'ar aveà și ei un purcel ca al dumitale, s'ar face mare ș'am scăpà la soi de porci.

— Iaca le dă mătușa o purcică.

Au luat și purcica ș'au pornit înainte.

Ș'au văzut băieții la o casă o femeie, care hrănià o cloșcă cu pui:

— Uite mamă, ce pui frumoși? Dac'am aveà și noi așa, s'ar face mari, s'ar înmulți ș'am aveà și noi.

— Femeie hăi, ce spun feții tăi?

— Zic draga mea, că dac'am aveà și noi o cloșcă cu pui, am scăpà la paseri.

— Atunci femeea ceia a prins o puicuță mare ca un porumb și le-a dat-o, și au pornit spre casă.

Când au ajuns acasă, au avut de toate semințele.

De-aici înainte omului aceluia îi mergeà bine, care nu se află și'n doi-trei ani de zile, se făcù mai bogat decât cumătru-so și nu mai avea nevoie, să se ducă să muncească la dânsul.

Atunci femeea cea bogată, având ciudă pe aceea ce fusese săracă și acum se îmbogățise, își puse 'n gând, să se facă luntre și punte și s'o sărăcească, și pace.

Intr'o zi, se duse la dânsa și 'ncepù vorba:

— Doamne, cumătră, să nu-ți fie cu bănat, am să-ți spui cevà. Să nu fie de deochi, tare vă mai merge bine și multă avere ați mai făcut, și'n scurtă vreme. Nu-mi pare rău de asta. Las, bine că v'a dat Dumnezeu ș'ați scăpat din nevoi; — da, dacă vrei spune-mi și mie taina asta!

— Ei, draga mea, dacă m'ar întrebà alta străină nu i-aș spune, iar dumitale, ca la o cumătră ce-mi iești, îți spun. Uite, cumătră, ce-am făcut: văzând că nu mai puteam trăi de greutăți și datorii, ne-am sfătuit în casă, să ne luăm copiii și să ne ducem în toată lumea. — Așà am pornit la drum într'o zi dimineața — dimineața ș'am mers ș'am mers pân'am ajuns într'o pădure, la o fântână. — Cât am mers noi pân'acolo, să ridicase soarele la amiază și noi nu mâncasem nimic de cum mâncasem sara, și flămânzisem. Acolo am zis așà:

— Uite ce apă frumoasă, lemne avem și făină, să ne facem mămăligă să mâncăm. Că fără mâncare nu poate nimene trăi ș'atâta-i ș'a nostru, pentru cât muncim. Mâncarea mai întâi și pe urmă mai vin și altele.

Când am căutat în traistă făina și un bulgăraș de sare, ce avusesem, sarea o uitasem acasă. — Atunci am spus barbatului meu:

— Am uitat bulgărașul de sare și ulciorașul,

că n'avem cu ce sără mămăliga; că destul nu-i udătură, batăr sare să fie.

S'a 'nturnat dumnealui s'aducă sarea și ulciorul.

După ce-a ajuns acasă a văzut o gânganie umblând pe jos, ce tot strângeà cu gura: obiele, petici, gramadă și hojma se tot vâra pe sub iele și le 'nturnà.

A stat omul și s'a uitat la gânganie, ca să vadă ce face.

Ș'a vorbit gânganiea ceia:

— Așa-i că m'ai lasat aici singură ș'ai fugit de răul meu!

— Cine eşti tu?

— Eu-s sărăciea. Ie-mă cu tine!

— Bagă-te colea 'n ulcior.

Și s'a vârât în ulcior, i-a pus stupușul la gura ulciorului, și așa a închis-o acolo și a pornit înapoi.

Când a ajuns la mine, mi-a spus c'a găsit o gânganie, că-i sărăciea și că a adus-o'n ulcior.

Atunci i-am spus bărbatu-meu că mă vâr eu în iazul cutare, ce ierà aproape de noi, ș'oi merge cât oi mai putea prin apă, oi mai înotà, oi face cum oi puteà și să zvârl ulciorul cu sărăciea, unde a fi apa mai adâncă și așà să ne scăpăm de sărăcie și pe urmă să ne 'ntoarcem înapoi.

I-am făcut capătul, așà cum ne-am sfătuit și pe urmă am mâncat ș'am pornit înapoi spre casă.

Pe drum am căpătat de pomană: un boboc

de gâscă, o vacă cu viţel, o puicuţă (de găină), o purcică ş'am scăpat la seminţe de tot felul, ce trebuiesc omului.

Aşà am scapat de sărăcie, ne merge bine văzând cu ochii, nu altă.

— Ii departe apa aceia, unde-aţi îngropat sărăciea, cumătră?

— Departe, departe; abea am ajuns noi într'o jumătate de zi de vară.

Atunci femeea cea cu inima neagră, de ciudă că s'a 'mbogăţit cumătră-sa, n'a mai spus nici bărbatu-său nimic, ci se gândeà în inima ei, să-i facă rău cumătră-sa, şi pace.

A doua zi dimineaţa îşi luă: o sapă, o covăţică şi un hârleţ şi s'a dus întins şi într'un suflet la iazul acela, unde cumătru-său aruncase sărăciea, ca să sape izitura iazului, să se scurgă apa şi să rămâie ulciorul cu sărăciea, pe uscat şi s'o ia să se ducă înapoi la cumătră-sa.

S-a muncit ea acolo din răsputeri, până seara, să rupă iezetura şi n-a putut.

Sara s'a dus acasă cu sapa, hârleţul şi covăţica în spate.

Barbatu-său a'ntrebat-o:

— Fa nevastă: unde-ai fost azi cu aceste (sapa, hârleţul şi covăţica) şi ce-ai muncit? Spune-mi şi mie.

— Omule, de când trăim amândoi, toate ţi le-am spus, dar asta nu ţi-o pot spune.

A doua zi de dimineață, iar se scoală și-și ia lucrurile cele de săpat și se duce și lucrează la ruptul iezeturei celeia.

S'a tot muncit ea așà, 30 de zile încheiete.

Sara când venea dela lucru o 'ntrebà bărbatu-său, dar ea nu voià să-i spuie nici c'un preț.

La 30 de zile a rupt iezitura, a secat iazul și ulciorul în care ierà sărăciea a ramas pe uscat, în mijlocul iazului.

Atunci ia dânsa stupușul dela gura ulciorului și zice :

— Aici ieşti, sărăcie?

— Aici. —

— Am să te duc înapoi, de unde-ai fost.

— Ba eu nu mă mai duc înapoi, c'aceia iar m'or duce în vre-o apă. De-aici m'ai scos dumneata, de-acolo nu mă mai scoate nimeni. Mai bine mă țin de gâtul dumitale ; că ce-i în mână, nu-i minciună.

— Ba nu, că eu te-am scos să te duc unde ai fost.

— Ba nu, răspunse sărăciea, că eu de gâtul dumitale nu mă las. Femeia văzând că sărăciea nu se lasă de dânsa nici c'un preț, n'a putut scăpà și n'a mai spus la nimeni.

Vorba ceea : «*Cum ș'o face omul singur, nici dracul nu i-o face.*»

După asta, într'o zi îi pierì un bou, în alta o vacă, în altă zi un cal și tot așa 'nainte, până

a prăpădit tot; și într'un an de zile, ajunsese în doaga cumătru-său de mai înainte, că munceà la dânsul să-și țină casa.

Așà a vrut să-i facă rău cumătrei și și-a făcut ei singure.

Vorba ceea: «*Bine faci, bine găsești; rău faci, rău găsești.*»

N. Mateescu-Movilă

---

69. **Mai mare e mintea decât banii**

Apoi ierà mai înainte vreme prin părțile acestea un uncheaș văduv, care avea o fată frumoasă, frumoasă și cuminte, nevoie mare. Dar erà sărac de n'aveai pe ce pune ochii în casa lui.

Intr'o zi săracul, ce să facă și ce să dreagă, dacă vede că nu mai are 'ncotro, dă fuga la curtea boierului din apropiere, să se împrumute.

— Boierule, nu-ți faci pomană să mă împrumuți cu 300 de lei? Că, să vezi, Domnișorule, m'am speriat de sărăcie și nădăjduiesc că numai așà voiu mai pune și eu capăt nevoii...

— Bucuros, moșule, de ce nu? zice boierul. Iți dau, însă numai dacă te legi că-mi aduci drept dobândă: 300 de cașcavale și 300 de păstrămioare. Te învoiești așa?

— De, boierule, să mi mai iau sama.

Da'n gândul lui, uncheaşul: — Ce? Nebun aşi fi? N'a fost minciună vorba celuia: câştigi 5 şi bei 10, ce rămâne bagi în pungă. Mi-ajung mie 300 de lei, să fac tot ce-mi cere?

Acasă cum îl vede fata, îl întreabă.

— Ei, tată, ţi-a dat?

— Apoi... a zis că-mi dă, dar ce spune boierul, nu se mănâncă. Şi spune tot.

— Ştii ce, tată? Du-te 'ndărăt şi fă rămăşag că vei face tot ce cere. Pe urmă ia banii şi n'ai nici o grijă, că le potrivesc eu.

Se duce unchiaşul iar la boier, că *nevoia te duce pe unde nu ţi-e voia.* Ia banii şi fac zapis cu legătură că, de nu i-a aduce 300 de caşcavale şi 300 de păstrămioare, să-i rămâe slugă la curte.

Acù toate bune şi cu noroc!

Când vine însă acasă, se uită la bani şi cântă cu — «sărăcuţ de maica mea, că nu se pricepe ce să le facă». O puse de mămăligă, nu alta.

Dar fata îl povăţuieşte, să nu steà aşà cu mânile'n sân, ci în grabă să strângă 150 de oi şi 150 de berbeci, cari o să i aducă dobândă, nu glumă.

Şi a ascultat unchiaşul. Oile i-au adus caşcavalele şi berbecii păstrămioarele, dar oile şi berbecii i au rămas vii nevătămaţi, că a luat dela ele numai ce se poate luà.

Mă rog, pricepeţi dumneavoastră cum a făcut?

La soroc, moșul se duce cu dobânda, cum a vorbit. Caşcavalele ierau gustoase, îngrijite și dechisite, nu glumă, de mâna fetei.

Boierul când le-a văzut, îi lăsà gura apă.

— Bine, bine, moșule, sânt mulțămit. Da'ncailea te ai ales cu cevà. Cum ai făcut?

— M'am ales, cum nu... Și-i spune: uite și uite și uite... tot cum am făcut.

Rămâne boierul înmărmurit:

— Ia ascultă, măi taică, cine te-a 'nvățat să faci lucrul ăsta?

— Păi am o codană de fată, Măriea Ta, și ea m'a'nvățat.

— Fata dumitale? Nu s'ar puteà s'o aduci până aici s'o văd și eu?

— Ba se poate, de ce nu?

Vine fata și se crucește boierul, când o vede. De frumoasă ierà frumoasă s'o sorbi într'o lingură de apă... da să aibă ea, o țărancă, atâta pricepere, nu-i veneà să creadă.

— Ia ascultă, fetiță, tu ai pus la cale dobânda ce mi-a adus moșul?

— Apoi, de, Măriea Ta, eu; că doar nu e cine știe ce lucru mare.

— Ei aș! Mai nu-mi vine a crede. Aș zice eu, nu-i vorbă, că tu i-ai dat sfatul, când ai ști să-mi dai răspuns la o gâcitoare ce ți-aș spune-o.

— De, spune-o, că n'a fi o mie de lei.

— Dacă-i așà, ascultà:

«Se vaită cocoratul
«Că i-a fugit satul...

— Ghici, ce e?

— Numai atâta? Apoi cine să-l știe mai bine, decât noi care cu el trăim?

— Păi, ce crezi tu, fetică, că e?

— Iacă: «Cocoratul» e codrul, iar «satul» sânt frunzele și păsările... Că vezi dumneata, se vaită, boierule, toamna, codrul că-i pică frunza și-l lasă păsările....

— Minunat răspunde boierul. Dar la asta ce ț'o spun acum, care-i răspunsul?

«Am doi boi:
Dacă-i dezleg, șed;
«Legați, fug de nu-i poți prinde?

Incepe fata să râdă.

— Apoi bine, boierule, boi de-aceia știu că n'aveți dumneavoastră. Dacă ți i-oiu arătà, o să-i cunoști?

— Ei, arată-mi-i.

— Uite-i. — Și-i arătă opincile din picioare.

— Mă, mă, mă! Iscusită fetișcană e și asta! se gândește boierul. Și chemă pe feciorul său. Unul aveà și-i venise vremea de însurat.

— Măi băiete, eu, ție pe fata asta ți-o dau.

— Cum, tată, noi care împrumutăm sărăcimea, să luăm pe fata moșului?

— Chiar așà, fiule. *E mai mare mintea decât banii.*

Că'n sus, că'n jos... că tur..., că vur... la urma urmei, n'a avut încotro flăcăul, și s'a hotărît să facă voia taică-său.

Și așà... la vr'o două săptămâni se pomenește unchiașul și fata cu mătăsuri și haine scumpe de au gătit-o în rândul boierilor și au făcut o nuntă mândră, mândră de s'a dus vestea.

Pe urmă, boierul i-a dat la casa lor și le mergeau toate bine că, de... atunci *când ești harnic, faci lapte din piatră seacă*, dar dintr'o avere de boier, ce nu erà să facă fata asta? Apoi pentru hărnicia, priceperea și purtările ei, o îndrăgostise și bărbatu-său nevoe mare și sufletul și-ar fi dat s'o vadă întotdeauna mulțămită.

Dar toate merg până la un loc. Uite că dela o vreme, feciorul boierului, a ajuns ispravnic. Și, ca la isprăvnicie, erau judecăți fel și chip. Se întâmplà uneori, că nu ierà ispravnicul acasă și judecà câte-o afacere cucoana.

Azi așà, mâni-așà... Se duse faima de chipul înțelepțesc cum împărțià ea dreptatea și... ispravnicului numai rău nu-i părea.

Dar boierii ceilalți, ce boieri o fi fost ș'aceia, plesniau de necaz, când auziau de judecățile ei. Ce se amărau ei, când vedeà voia bună din casa ispravnicului? Dar acum, când auziau că ea și judecă bine, se hotărâră să facă ce-or ști

și ce-or puteà, să nu mai împartă dreptate fata moșului.

Au încercat ei, ba cu una, ba cu alta și le mergeà în sec.

Pe urmă au început, să râdă de ispravnic:

— Ce om ești tu, mă, când în casă la tine cântă găina?

— Ce e de capul tău, când judecă o țărancă, mai bine decât tine?

Râzi azi, râzi mâine, până s'a luat omul pe gânduri. L-a brodit odată necăjit și a venit acasă la femee, foc și pârjol.

— Ia ascultă, femee hăi, cine te-a pus să judeci în locul meu?

— Apoi, de, bărbate, — nu-ți face sânge rău — m'am întâmplat numai eu acasă și de-aceea am judecat! Dar din ce-ți venì?...

— Cum din ce, când râde o lume?!...

— Hei, bărbate dragă, nu e focul pe judecăți. Le stă 'n ochi tihna noastră și dragul nostru și ar vreà să ne strice casa. Ni s'au înmulțit dușmanii, vorba cântecului:

Noi de când ne-am îndrăgit
De dușmani ne-am îngrădit,
Nu e gardul de nuiele,
Ci e de cuvinte grele!...

— Cântec, necântec — zice el mai domolit parcă. Vorba e să nu mai judeci de azi înainte!

De-oi mai află, îți dau drumul goală pușcă, dela casa asta. Ai înțeles?

— Am înțeles, bărbate, n'am să mai judec. Și n'a mai judecat vreme lungă.

Hei... târziu, vin la isprăvnicie să se judece doi creștini. Ierà o mare neînțelegere între ei, că, să vezi dumneata ce se întâmplase: Se puseseră oamenii tovarăși să se ducă cu cireșe pe drum. Unul pusese iapa și altul căruța, să împărțiască ban la ban, să nu-și ià chirie. Pe drum iapa a fătat un mânz. După ce au mai stat 3 zile, să se împiciorogheze mânzul, au pornit iar. Mergi și mergi, dar mânzul a adus ceartă.

— Mă vere, mânzul acesta, e făcut de iapa mea, căci numai iepele fac mânzi.

— Ei, aș! — grăi celălalt — e făcut de căruța mea, nu vezi că să ține numai după ea? Să știi că ori ce ar fi, mie mi se cuvine prăsila asta.

Se ceartă azi, se ceartă mâine, până ajung unde spuserăm.

Ispravnicul lipsià, și până să sosiască, cucoana dela fereastră, ce-i venì?

— la spuneți-mi și mie, mă oameni buni, ce pricină vă aduce la judecată?

Spun ei tărășenia, iar isprăvniceasa de colo:

— Ascultă omule, iapa dumitale poate să urce pe drumeacul cela?

— Poate, coniță.

— Uite, vezi? In capul drumului în deal, e

o pădurice. Să deshămi iapa și s'o legi de-o tufă acolo. Iar dumneata zice celuilalt — să dai drumul căruței devale. De s'o luà mânzul după ea, să știi că căruța dumitale l-a făcut! Vă mulțămiți?

— Ne mulțămim, sărutăm mâinile, cum nu!

Zis și făcut. Când dă drumul căruței devale, mânzul se duce la măsa.

Și așà a văzut cel cu căruța că n'aveà dreptate și au rămas oamenii împăcați: «De, mă, vere, să ne 'mpilduim și să ne omorâm pentru nimica toată»?

Au auzit boierii și, gura lumei, numai pământul o astupă, iar au început să râdă de el, că «ce ispravnic e»? Ba s'au hotărât să-l pârască la Vodă de câte 'n lună și 'n soare.

S'a făcut iar foc și pârjol.

— Ia ascultă, femee, iar ai îndrăznit să te faci mai mare decât mine? De-acù nu te mai iert. O clipă să nu mai stai, înțelesu-m'ai? Ia-ți ce ți-e mai drag și pleacă iute din curtea mea!

Ea nu i-a frânt voia.

— Dacă zici dumneata, mă supun, că altfel n'am nici o putere. Dar rogu-te, până una alta, urcă-te coleà în căleașcă, să-ți mai caut oleacă în cap, că dacă m'oi depărtà, Dumnezeu știe: ți-oiu mai căutà ori nu?

S'a suit.

Iar fata moșului, cu o mână îi dibuià în cap,

iar cu alta făceà semn vizitiului să mâie caii binișor, binișor, până o adormì bine, să nu se scoale. Când l-a văzut adormit de-a binelea, he... departe de casă, l-a abătut pe un drum părăsit, într'o pădurice.

Aci cum a făcut, l-a zdruncinat și atunci ispravnicul a sărit în sus ca ars.

— Unde sânt eu aici?

— Stai nu te sperià, bărbate. Eu sînt, am făcut cum mi-ai zis.

— Cum?

— Păi, nu mi-ai dat dumneata voie să iau ce mi-e mai drag în curte? Astea mi-au fost mai dragi: dumneata și caii. Și v'am luat.

Atât a zis și, minune! L'a muiat de inimă, și-a luat nevasta acasă și de-aici înainte nu s'a mai luat după gura oamenilor răi.

C. Rădulescu-Codin

70. Așa-i norocul

A fost odată o babă și baba asta a avut un băiat.

Ierau bieții săraci lipiți pământului și abià puteau câștigà ca să trăiască de pe o zi pe alta.

Când i se făcù feciorului lumea dragă, se duceà și el la joc, că doar ierà flăcău, vezi Doamne.

Dar de câteori se duceà la joc, totdeauna se fereau fetele de el, ca de Ucigă-l toaca. — Năcăjit cum erà, se duse acasă şi-i spuse babei, că cu dânsul nu vreau să joace fetele, căci zic că-i sarac lipit pământului. Şi a zis să-i facă un cuptor de malai, că se duce'n lume, ca să-şi caute norocul.

S'a pus bătrâna pe lucru şi i-a făcut un cuptor de mălai şi i-a umplut traista băiatului, şi la drum flăcău.

S'a dus băiatul babei, cât s'a dus, dar gătindu-şi merindea a fost silit să se 'ntoarcă acasă.

Ajungând acasă-l întrebă baba :

— Găsitu-ţ-ai norocul ?

Feciorul îi răspunse că nu a dat de nimic, dar să-i mai facă un cuptor, că poate va da de el.

Se puse a doua oară baba pe lucru ş'a mai făcut feciorului un cuptor de mălai, şi iar a plecat feciorul la drum.

S'a dus el cât s'a dus, până ce s'a 'ntâlnit cu un moş bătrân :

— Bună ziua, moşule.

— Bună să-ţi fie inima, dragul moşului, dar ce vânturi te poartă pe-aici ?

— Ia, am plecat în lume ca să-mi caut norocul.

— In traistă ce ai ?

— Malai, moşule.

— Nu mi-i da şi mie o coajă, că tare mi-i foame.

— Cum să nu, moşule! — Şi băiatul scoase o bucată de mălai şi i-o dete moşului.

— Na şi ţie trei nuci, dragul moşului, doar ţi-a fi de cevà folos.

Băiatul luă nucile şi le băgă 'n traistă şi plecă mai departe.

La o răspântie se 'ntâlneşte cu 3 băeţi, care se certau pentru un ou.

— Bine c'ai venit, nene, să ne faci dreptate: Uite, noi am găsit un ou şi nu-l putem împărţi.

Flăcăul îndată le făcù dreptate, le dete la fiecare câte o nucă şi treaba a fost gata; iar el luă oul.

Ne mai găsind feciorul nostru nimica, se'ntoarse acasă.

Când a ajuns aproape de sat, de departe i-a ieşit baba în cale şi l'a 'ntrebat:

— Găsitu-ţi-ai norocul?

Flăcăul îi spuse că a dat numai peste un ou.

— Lasă dragul mamei, că bun a fi ş'acela, că mâne facem un borş şi-l dregem cu el.

Fiind vremea târzie, se culcară şi oul l-au pus pe cuptor.

Trecând pe-acolo un boier cu căleaşca (trăsura), vede 'n casa babei o lumină mare de i se părea că toată casa e în flăcări. Iute se dă jos boierul din trăsură şi se duce la fereastă, dar acolo ce să vadă? Un ou ierà pus pe poliţă ş'acela făceà aşa de mare lumină.

Aşteaptă boierul până ce se face ziuă, şi se duce la babă şi-i zice, ca să-i deie cevà de-ale gurei că-i mort de foame.

— Bucuros, boierule, dar nu am decât oul ăsta şi, şi acesta i a copilului.

Băeatul, ostenit de drum cum ierà, dormeà dus.

Scoală baba pe băeat şi-i spuse că boierul cere oul.

— Fă ce ştii, mamă; cât îţi dă pe dânsul?

— Nu ştiu cât ceri tu pe dânsul.

— Cât face, atâta să ceri.

— Vorba multă, sărăcia omului, dumneata ştii cât face, cucoane, zise baba.

— Na-vă 1000 de galbeni.

— Tii, cucoane, dumneata ştii cât face oul acesta, nu ne mai luà'n râs, zise băiatul.

— Na-vă 2000 de galbeni.

Băiatul ce-i drept, nu ştieà ce fel de ou e acela, de dă atâta boierul pe el.

Dar boierul l-a cunoscut îndată, şi a tot urcat suma până la 5000; dela un timp băiatul l-a priceput că trebue să tie cevà la mijloc, şi el tot una ţineà ca să-i deie *cât face* oul.

Boierul, ca să nu mai facă atâta zarvă, a urcat până la zece mii de galbeni.

Dar sare baba de colo:

— Ştii ce, măria ta, dacă ne-a vedea pe noi satul cu-atâta bănet, ne iau la răspundere că de unde-avem noi atâta bănet?

— Las'mătușă, că dregem toate, na încă pe deasupra 5000 de galbeni și adă oul. Și du-te de cheamă primarul de-aici, că apoi o să dreg eu toate.

După ce veni primarul, îi zice boierul:

— Cunoscut-ai pe barbatul babei?

— Cum să nu, măria ta.

— De mult e de când a murit?

— Cam de multișor, or fi vre-o 10 ani.

— Iaca omul acesta a fost frate-meu.

— Cum se poate, măria ta?

— Iaca așa, că noi am fost la părinți 2 frați, și el, fie iertat, iera mai mare ca mine și tatăl meu l-a dat la școală ca să învețe carte, dar a fost în zadar, că n'a voit să 'nvețe; l-a mai chinuit, cât l-a chinuit cu cartea și el a luat de necaz lumea'n cap. Și de-abea astăzi am aflat de dânsal, dar fiindcă are pe feciorul acesta, voiesc să-i dau lui partea care i se cuvenia tatălui său. Iar dumneata, capul satului, să-l povățuiești ca să-și facă cele de trebuință, cel puțin el să trăiască bine, dacă fratele meu a murit necăjit. Iaca-i dau cinsprezece mii de galbeni și când oiu mai veni pe aici, să-l găsesc cu vite și plug.

S'a prins vornicul bucuros și-a făcut după-cum i-a poruncit boierul.

Și și-a găsit acuma vacarul nostru norocul, de iera acum el cel de'ntâi din sat.

Acum să fi văzut cum mai jucau fetele cu el!..
Aşa-i norocul!

Teodor Maior

71. N'are noroc şi pace

Intr'un sat, peste care cerul îşi revărsà mila de o potrivă ca şi peste celelalte şi al cărui nume nu s'a putut ţineà minte, trăiau 2 fraţi.

Părintele lor fusese un om înţelept şi curat la suflet, iar gospodăria şi rostul lui, erau de pildă în tot satul.

Ci, văzând că i se apropie sfârşitul, îşi chemă feciorii şi le împărţì avutul, aşà ca să nu mai poată ciupì (luà) judecătorii şi slujitorimea nimic din agoniseala lui.

Cu timpul băeţii se căsătoriră şi trăiau în bună înţelegere, ajutându-se unul pe altul,. ca să poată biruì greutăţile traiului.

Cel mai mare însă, nu puteà să dea înainte, căci toate trebile îi ieşiau pe dos; pe când cel mic se îmbogăţià din zi în zi, tot mai mult.

Cu toate că locurile lor ierau alături şi le plouà şi le încălzià soarele de o potrivă, totuşi belşug ierà numai pe moşiea celui mic.

— N'avem noroc, omule, ziceà adeseori femeia celui prigonit de soartă.

— N'om fi având femee, dar *dacă munceşti tot trebue să-ţi prindă odată norocul de păr.*

— Ba poate că frate-tău o fi ştiind nişte farmece, de ia şi rodul locurilor noastre.

— Dumnezeu să-l vadă.

Odată, amândoi fraţii puseră oameni s'ascută şi să'nfigă haracii în vie.

Seara, când plecară, cel mai mare uită barda acolo şi, când îşi aduse aminte, se înoptase bine.

Se duse s'o caute.

Când colo, numai vede un om îmbrăcat în haine albe, care se aplecà pela toate viţele din viea lui frate-său.

Se apropie binişor de el şi-l întrebă:

— Dar ce faci noaptea aici, măi fârtate?

— Ce să fac; nu vezi că lucrătorii au doborât căpuşile depe viţe şi eu caut să le pun la loc, să nu rămână viea fără rod.

— Păi cine eşti tu de poţi să faci această minunăţie?

— Eu sînt norocul lui frate-tău.

— Bine, atunci tu trebue să ştii cevà şi despre norocul meu.

— Ehei, el nu se trudeşte ca mine, ci doarme şi-i fericit, răspunse vedenia depărtându-se.

— Vezi omule, tot norocul e, unde e.

— Lasă, femee, să muncim noi, că se deşteaptă el şi al nostru vreodată.

— Bine ar fi, dar nu mi prea vine a crede.

Intr'o seară, fraţii hotărâră ca a doua zi, de-de-dimineaţă, să plece împreună la bâlciu (iarmaroc, târg), şi să-şi cumpere câte cevà pentru casă.

— Gata ieşti? întrebă fratele cel mai mare, când mai ierà mult până la ziuă.

—Du-te înainte, că te-ajung; răspunse celalalt.

— Bine, dar să nu întârzii prea mult.

Cum mergeà pe drum, iată că vede înălţându-se o vălvătăe, taman dinaintea lui.

— «Trebue să fie o comoară» se gândì, şi apropiindu-se, scoase cuţitul din brâu şi'ncepù a săpà pământul.

Săpă el până obosì, dar nu dete de nimic. — Puse atunci cuţitul în teacă şi se depărtă, îngânând:

— Cine ştie, poate vor fi fost nişte urme de zmeu.

Nu mult după aceea sosì şi fratele cel mic.

Acesta văzând groapa, s'apropie şi bägă de seamă că luceşte cevà înăuntru. Scormoni puţin pământul şi scoase la iveală o căldăruşă plină cu galbeni. Puse banii în desagi şi se întoarse înapoi.

Fiindcă ierà suflet bun şi-i părea rău de fratesău, că-i tot sărac, îi zise într'o zi:

— Ia ascultă, măi frate, de ce nu vrei să cumperi vite şi să le pui la suhat (imaş), şi

după ce le-i îngrășà bine, să le vinzi? O să ai în felul acesta, un frumos câștig.

— Bine, dar nu am parale.

— Nu-i nimic; te împrumut eu.

Așà făcù.

Toma însă, când ierà gata să pornească la târg spre a-și vinde vitele, numai se iscară feldefel de boliști și corbii și vulturii avură parte de alergătura bietului creștin.

— Ei, nu am noroc! zise el în cele din urmă, răzămându-și capul între mâini.

— Ți-am spus eu că-i așà, adăogă femeea.

— N'are noroc, săracul, ziceau oamenii din sat, când veneà vorba de paguba ce dăduse peste dânsul.

Lui frate-său îi părea rău să-l vadă c'ajunge la sapă de lemn și hotărî să-l ajute iarăși.

Intr'o zi pe când îl știeà dus în satul vecin, luă o pungă mare, plină cu galbeni și se duse de-l aștaptă la podul de peste gârlă, pe unde știa c'are să treacă.

Peste puțin îl văzù că vine; aruncă punga cu banii pe pod, iar el s'a ascuns, să vadă, ce-are să facă.

Fratele cel mare ajungând la pod, se gândì, zicând cu glas tare, că putù fi auzit:

— Doamne, nu-mi intră în cap, cum or fi trecând orbii pe pod! Apoi închizând ochii trecu, pipăind cu bățul, cum fac cei lipsiți de vederi.

— N'are noroc și pace, zise atunci fratele cel mic, ieșind din ascunzătoare și luându-și punga.

— Văd bine — îngânând depărtându-se — că *omului îi poți luà cu de-a sila, dar de dat, nici prin gând să nu-ți treacă....*

D. N. Ciotori

72. **Norocul și partea**

Norocu-i, noroc și partea, parte. C'o duce omul bine când ori norocul ori partea îi păzește oala pe vatră, nu mai rămâne vorbă; dar mai bine-i când și norocul și partea stau pe iângă om și nu-l slăbesc cu dragostea.

Iaca o poveste:

Un pescar se nevoia din greu să-și scoată cele de trebuință pentru casa lui; dar de dat înainte dădea ca racul.

Stătea într'o zi pe malul apei cu năpatca, când iaca vine unul și-i zice:

— Bună ziua și într'un noroc!

— Mulțămesc dumitale!

— Dar ce faci aici?

— Păi iaca, mă trudesc și eu să prind câte-un chitic de pește!

— Bună treabă; dar de ce, mă rog, nu cumperi din târg?

— Pentrucă-s sărac.!.

— Și de ce iești sărac?

— Pentrucă n'am noroc!

— Cum n'ai noroc? Iaca, eu-s norocul tău. Na-ți galbenii aceștia și păstrează-ți-i.

Norocul a plecat, și pescarul, ce socotește el? Pune galbenii în mămăliga cu care momiă peștii la napatcă, vâră napatca'n apă, și lasă.

Vine un pește mare, înhață mămăliga cu galbenii, și drumul.

Așa, iacă pe pescar din nou sărac.

Nu trece mult după asta și într'o zi pescarul nostru se află iarăși pe malul apei la prins pește: și se nimerì că un om strein întră în vorbă cu dânsul.

— Noroc să dea Dumnezeu! zise streinul.

— Noroc am avut, dar pe semne că n'am avut parte.

— Păi iaca, eu îs partea ta.

— Să-ți dea Dumnezeu zile, dacă-i așa!

Și până să plece streinul, în napatca săracului pică un pește greu. L-a prins omul, l-a spintecat și a găsit într'însul punga cu galbeni dăruită de noroc.

Străinul a plecat în drumul lui, iar pescarul și-a strâns ce-avea, și a luat-o plin de gânduri spre casă.

Tudor Pamfile

73. Soarta

Ierau odată doi fraţi, unul din ei vrednic tare, lucrând de dimineaţa până seara, celalalt un leneş de-i ierà silă să mănânce.

Amândoi aveau stare bună, holdele lor ierau totdeauna cele mai frumoase.

Fratele cel mai mare, care ierà vrednic, îşi zise într'o zi:

— Ce prost sînt eu! muncesc din zori până în noapte şi frate-meu stă toată ziua ca un trântor şi face chefuri; — am să mă despart de el.

Chemă pe frate-său, şi-i zise;

— Frate! e nedrept ca eu să muncesc toată ziua, şi tu să stai de petreceri; de azi înainte eu îmi iau partea mea şi tu să-ţi vezi de ce-i al tău.

Calalalt răspunse:

— Nu face una ca asta, frate, sîntem bine noi aşa, tu ai toate pe mâinile tale, şi partea ta şi partea mea, faci ce vrai, îmi dai cât vrai, tu eşti stăpân peste toate.

Fratele cel mai mare nu vroì s'asculte.

Atunci cel mic, îi zise:

— Bine! fă dar socoteala şi-mi dă ce e al meu.

Fiecare îşi luă partea în stăpânire.

Leneşul îşi tocmì îngrijitor, care să-i vadă de

moșie, apoi păstor pentru vite, ciobani pentru oi, porcari pentru mascuri, și chemându-i pe toți la curte, le zise:

— Iată băieți, vă încredințez la fiecare din voi câte o parte din averea mea, faceți așà ca să fie bine și de voi și de mine; — iar el urmă să trăiască ca și până atunci.

Cel mai mare își puse și mai departe toate puterile la lucru, dar cu toată osteneala și munca lui, în loc să-i meargă bine, toate mergeau pe dos, și din zi în zi aveà pagube tot mai mari.

In scurt rămase așà de sărac, că nu mai aveà, cum e zisa: «nici cenușă 'n vatră»!

Văzând așà, se hotărî:

— Să mă duc să văd la frate-meu, cum merg lucrurile.

Și pornì spre moșia frate-său; și trecând printr'o pășune unde păștea o turmă de oi, văzù cu mirare cum nimeni nu o păzià, iar în apropiere de oi ședeà o fată tânără și frumoasă, care torceà un fir de aur.

Dete bunăziua fetei ș'o 'ntrebă, a cui e acea pășune.

— A aceluia a cui sânt oile.

— Dar tu cine ești?

— Eu sînt norocul frate-tău.

Atunci, cuprins de necaz și pizmă, întrebă:

— Dar norocul meu, unde este?

— Este foarte departe...

— Putea-voi să-l găsesc?

— Negreșit; dar trebue să-l cauți.

Auzind așà și văzând că oile frate-său ierau atât de frumoase, nu voià să mai meargă să vadă și celelalte turme, și se duse drept la frate-său, care dacă îl văzù în așa stare prăpădită, i se făcù milă de el și-i zise cu lăcrămile pe obraz:

— Unde-ai fost de te afli în această stare?

Ii dete niște haine mai bune, căci cele de pe el ierau zdrențoase ca vai de ele...

Șezù câteva zile la frate-său, apoi se 'ntoarse acasă, și luând desagii pe spate, plecă în lume ca să-și găsească și el norocul.

Mergând, ajunse într'o pădure. Aci, sub un mărăcine, dormeà o babă urâtă, ca mama pădurei.

El se duse să facă zgomot cu bâta ca s'o deștepte, dar ea n'aveà nici un zor, și numai după ce-i dete una cu bâta peste spate, își deschise puțin ochii și zise:

— Mulțămește lui Dumnezeu c'am dormit puțin, căci de-ași fi fost deșteaptă, tu n'ai mai aveà acele haine nici cismele nouă din picioare.

— Dar cine ești, tu?

— Eu sînt norocul tău...

Bietul om rămase încremenit când își văzù norocul atât de prăpădit, pe când al frate-său ierà ca floarea.

— Cum? Tu ești norocul meu? Perire-ai să

peri, în fundul iadului. Dar cine mi te-a dat mie?

— Soarta.

— Și unde este acea cumplită soartă?

— Du-te de-o caută, zise baba, adormind din nou.

Călătorul își luă iară desagii la spinare și plecă să caute soarta.

Ajunse într'o altă pădure unde dete peste un pustnic, care ședeà într'o peșteră și 'ntrebă pe bătrân dacă cumvà nu poate să-i spună unde-ar puteà găsì Soarta.

— Urcă-te pe muntele ce vezi înainte, acolo o vei găsì; dar uite, când te vei apropia de ea, să nu cumvà să vorbești, și fă numai tot ce-i vedeà că face ea, până ce-ți va vorbì ea mai întâi.

Mulțămì pustnicului și plecă spre munte.

Când ajunse acolo, văzù un palat frumos, unde ședeà Soarta. Mulțime mare de slugi, bărbați și femei, alergau de colo până colo, dar nu puteai înțelege ce fac, căci umblau forfota, iar Soarta ședeà la masă cu mulțime de bucate de cele mai alese și vinurile cele mai scumpe dinainte și mâncà și beà.

Săracul văzând așà, își aduse aminte de povața pustnicului și se puse și el la masă și 'ncepù să mănânce și să bea dimpreună cu gazda.

După ce soarta mâncă și băù, se duse să se culce; — săracul făcù și el asemenea.

Dormì cât dormì, când pela miezul nopții

s'auzì nn zgomot grozav, iar în mijlocul zgomotului s'auzia strigând:

— Soartă, Soartă, azi au venit atâtea ș'atâtea mii de suflete pe lume, dă-le cevà!

Soarta se sculă, se duse la un sicriu, scoase o cutie aurită și rădicând un pumn de bani de aur, îi aruncă pe jos și zise:

— Așà mă aflu eu astăzi, așà să fiți și voi în toată viața voastră.

Când se ivì ziua, palatul cel strălucit se făcù nevăzut și'n locul lui, ieși ca din pământ o casă obișnuită, dar în care nu se zărea nici o lipsă.

Sara Soarta se puse iar să cineze, săracul șezù și el la masă, și nici unul nici altul nu scoaseră nici un cuvânt.

După cină se duseră să se culce, și pela miezul nopții iarăși se auzì zgomotul și strigătul ca și cel din noaptea trecută. Și iarăși se sculă Soarta, deschise un sipet (ladă) de argint, scoase o pungă în care ierau bani de argint, și aruncându-i pe jos, zise:

— Așa sânt eu astăzi, așa să fiți și voi în toată vieața!

Când se făcù ziuă, casa se făcù nevăzută și în locul ei ieșì alta mai mică și mai proastă.— Așa se petrecù în fiecare dimineață, casa scădea mereu până în cele din urmă, nu mai fu decât o colibă săracă, de stătea să cadă.

Atunci Soarta luă o sapă și 'ncepù să sape

pământul ; oaspele ei făcù și el asemenea și săpară împreună toată ziua. Când sosì sara, Soarta luă o coajă de pâne uscată, rupse din ea jumătate și jumătate o dete tovarășului său ; — aceasta fu toată cina lor. — După ce cinară, se culcară.

Pela miezul nopții iară se făcù zgomot mare și se auzì un glas zicând :

— Soartă, Soartă, azi s'au născut atâtea mii de suflete, dă-le ceva pe cât te lasă inima !

Atunci Soarta, se sculă, deschise o ladă de lemn proastă, scoase din ea o legătură în care ierau niște pietricele amestecate în câțiva bani de-aramă, le-aruncă pe jos, zicând :

— Așa sânt eu azi, așa să fiți și voi în toată vieața voastră !

A doua zi de dimineață acea colibă saracă, se prefăcù iară într'un palat măreț ca și cel din ziua dintâi.

Atunci soarta, se uită la oaspele ei și-i zise :

— Pentru ce-ai venit aici ?

El îi spuse din fir în ață istoria sa, și apoi întrebă de ce-i merge lui așa de rău ?

— Ai văzut cu ochii, cum în cea dintâi noapte am samanat aur ; după cum mă aflam în noaptea în care se naște un om, așa va fi acel om în toată vieața sa. Tu iești născut într'o noapte de sărăcie, sărman ai să fii toată vieața ta, iar frate-tău a venit pe lume într'o noapte fericită, și fericit are să fie ; dar pentrucă tu ți-ai

dat atâta osteneală să mă găsești, ț'oiu spune cum să te ajuți: Du-te la frate-tău și roagă-te să te puie iar tovarăș cu el, și dacă va primi, să ai grijă ca oricine te va 'ntreba al cui este lucrul acesta, fie el chiar al tău, tu să zici că-i al fratelui tău.

Bietul om mulțămi Soartei de povața ce-i dete și apoi plecă spre casa frățească, și-l rugă să-l primiască iar tovarăș.

Frate-său având o inimă bună, îl primi și'n curând se înzdrăvenì iar, căci toate-i mergeau ca și la început.

Așa-i omul cu soarta și norocul lui: Ce i-i scris, în frunte-i pus!

Em. Elefterescu

Adâncuri înțeleptești

Mintea

Foicică bob de linte
Bată-te pustia minte,
Că n'ai fost mai 'nainte
Să mă 'nveți ca un părinte!..
Că n'ai fost la tinerețe
Să-mi dai *sfaturi* și *povețe*.

Norocul

Norocul, ca norocul:
Intr'o clipă-și schimbă locul.
Când norocu-și schimbă pasul,
N'aduc ani ce-aduce ceasul.

Averea

Averile cele multe
Sunt ca un izvor de munte:
Astăzi curge și înecă
Și mâni scade ș'apoi seacă!...

*

Nu averea face pe om, ci omul pe avere.

Mintea rea

Mânce-o focul mintea rea,
La multe te duce ea:
Tot la cele ce n'ai vrea.
Foișoară de alune,
Tot la rele, nu la bune...

Mintea și norocul

— Dragul mamei, fii cuminte,
Că norocul, nu se vinde;
Dar cu mintea, îl câștigi.

V. A. Ureche

(1834 1901)

Născut în Piatra-Neamț.

A fost profesor universitar, ministrul școalelor și membru al academiei române.

El a scris foarte mult, și cele mai multe scrieri au cuprins istoric, arătând dragostea de patrie.

Lucrările lui sînt adunate în mai multe volume, ca: *Istoria Românilor; Legende române; Cum ierà odinioară; Banul Mărăcine, ș. a.*

A întemeiat în Galați o bibliotecă de folos obștesc, sădind gustul de cetit în popor.

V.

Poveşti despre nemulţămire şi lăcomie

74. Cine nu se mulțămește cu puțin, pierde și cât are

Intr'un sat, de lângă un târg, trăia, o biată femee. — Ea făcea legume în grădină și creștea galiți (paseri de curte), le ducea la târg de vândut; și așa se hrănia și ea.

Odată, spre primăvară, a strâns o mulțime de ouă de gâscă și tot le căra la târg de le vindea, pentrucă se plătiau hăt binișor.

Intr'o zi ș'a umplut o coșarcă de ouă, a pus-o pe cap și s'a ca mai dus cu ea, la târg. — Mergând singurică pe drum, a început a gândi ba de una, ba de alta, dar mai ales de vieața sa, cum ar putea trăi mai ușor și mai cu tihnă.

Gândind așa, zise 'n sine: — Ce nepricepută am fost eu!

Până acuma tot am cărat o mulțime de ouă de gâscă la târg.

Oare n'ar fi mai bine să le pun sub gâști, să le clociască? — Ba, da!

Atunci oi avea un cârd mare, mare de gâşti! Aceste gâşti iar s'or oua, or clocì, or scoate boboci; bobocii or creşte mari, s'or oua şi iei ş'or clocì, or scoate alţi boboci şi tot aşa 'nainte, şi 'n câţiva ani oiu avea cârduri multe de gâşti, fără număr şi fără samă.

Ş'apoi gâştile se plătesc mai altfel: capeţi câte 4—5 lei pe una, dacă-i ceva mai grăsuţă! Li-oi duce tot cârduri, cârduri, în fiecare zi, la târg ş'oi lua o mulţime de bani, pe ele.—Apoi m'oi face bogată, bogată, în cât nici n'oi şti sama banilor, atât de mulţi oi avea!—După ce mi-oi strânge bani, fără de samă de mulţi, m'oi duce la târg, mi-oi alege de prin dugheni rochiile şi pălăriile cele mai frumoase şi mai într'ales şi m'oi îmbrăca cu ele; pe urmă mi-oi cumpăra un rădvan [1]) cu 4 telegari şi m'oi suì 'ntr'însul, şezând domneşte; şi mi-oi trage mănuşi în mâni şi un cortel l'oi ţinea, colea, în sus, ca nu cumva să străbată o rază de soare la obrăjorii mei; ş'apoi m'oi primbla pe uliţi în sus şi'n jos, şi ţăranii, când m'or vedea primblându-mă aşa, or rădica pălăriile şi mi s'or închina, dar nici nu m'oi uita la ei; numai preuteasa, când m'a întâlnì şi mi s'a 'nchina, am să mă uit oleacă, dar capul tot nu l'oi pleca; iar când mi-a ieşi 'nainte boeriţa ori altă cucoană mare şi mi s'or închina, atunci oiu pleca capul şi m'oiu închina şi eu, tocmai cum fac acum!...

1) Trăsură frumoasă şi mare; trăsură domnească.

Și plecă capul frumușel în jos, uitând că are coșarca cu ouăle'n cap. Atunci coșarca face boc!... jos dinaintea ei și se sparg toate ouăle...

Abia acum s'a trezit biata femee din visurile sale și oftând a zis cu jale:

— Ia așa! Bine-a zis cine-a zis: *cine nu se mulțămește cu puțin, pierde și cât are.*

I. Gh. Sbiera

75. Nemulțămitorului i se ia darul

Odată 2 oameni, cunoscuți unul cu altul, călătoriau într'o vară, pe-un drum. Unul aveà'n traistă 3 pâni și celalalt 2 pâni. — Dela o vreme, fiindu-le foame, poposesc la umbra unei răchiți pletoase, lângă o fântână cu ciutură, [1]) scoate fiecare pânile ce-aveau și se pun să mânânce împreună.

Tocmai când scoteau pânile din traistă, iacă un al treilea drumeț i-ajunge din urmă, se oprește lângă dânșii, zicându-le:

— Buna-ziua! — Apoi se roagă să-i dea și lui ceva de mâncare, că-i flămând tare și n'are merinde la dânsul și nici de unde cumpară.

— Poftim, om bun, de-i ospătà împreună cu noi! îl îndemnară cei doi drumeți; căci mila

1) Găleată.

Domnului, unde mânâncă 2, mai poate și al treilea.

Streinul, ne mai așteptând multă poftire, se așeză jos lângă cei 2, și 'ncep a mâncà cu toți la pâne goală și a bea apă rece din fântână, căci altă udătură nu aveau.

După ce-au mântuit de mâncat, streinul scoate 5 lei din pungă și i dă celui ce-avusese 3 pâni, zicând :

— Primiți, oameni buni, această mică mulțămită, pentrucă mi-ați dat de mâncare la nevoe !

Cei 2 călători nu prea voiau să primească, dar, după multă stăruință din partea drumețului strein, primiră.

Cel ce-avusese 3 pâni, dă 2 lei celui cu 2 pâni :

— Ține, frate, partea dumitale. Ai avut 2 pâni întregi, 2 lei ți se cuvin. Și mie-mi opresc 3 lei, fiindc'am avut 3 pâni întregi și tot c'ale tale de mari, după cum știi !

— Cum așa ? grăi celalalt cu mânie. — Pentru ce numai 2 lei, și nu $2^1/_2$, partea dreaptă ce ni se cuvine fiecăruia ? Omul puteà să nu ne dea nimic ș'atunci cum rămâneà ?

— Cum să rămână ?... Atunci aș fi avut pomană pentru partea ce mi se cuvine dela 3 pâni, iar tu... de la 2, și pace bună. Acum, noi am mâncat degeaba și banii pe pâne îi avem de prisos : eu cu 3 lei și tu cu 2, fiecare după

numărul pânilor ce am avut. Mai dreaptă împărțială decât aceasta, nu cred că se mai poate nici la D-zeu sfântul.

— Ba nu, prietene! Eu nu mă țin că mi-ai făcut parte dreaptă. Haide să ne judecăm și cum va zice judecata, așà să rămâie.

— Haide și la judecată! dacă nu te mulțămești, cred că judecătorul are să-mi găsească dreptate, de și nu m'am târât prin judecăți, de când sunt.

Ș'așa pornesc la drum, cu hotărârea să se judece. Cum ajung într'un loc, unde iera judecătorie, se'nfățișază judecătorului, și 'ncep a spune împrejurarea din capăt, pe rând fiecare: cum a venit întâmplarea de-au călătorit împreună, câte pâni au avut fiecare; cum a mâncat drumețul cel strein dela masa lor de-o potrivă cu dânșii; cum le-a dat 5 lei, drept mulțămire și cum cel cu 3 pâni a găsit cu cale să-i împartă.

Judecătorul, după ce-i ascultă pe-amândoi, cu luare-aminte, zise celui cu 2 pâni:

— Și nu ești mulțămit, omule, cu împărțiala ce s'a făcut? !

— Nu, domnule judecător! Noi n'am avut de gând să luăm plată, dela drumețul strein, pentru mâncarea ce i-am dat; dar dacă a venit întâmplarea așà, trebue să împărțim drept în două ceeace ne-a dăruit oaspele nostru. — Așà cred c'ar fi cu cale, când e vorba de dreptate.

— Dacă-i vorba de dreptate, apoi fă bine de înapoiază un leu celuilalt, care spui c'a avut 3 pâni.

— De asta chiar mă cuprinde mirarea, domnule judecător!... Eu am venit înaintea judecății să capăt dreptate și văd că dumneata, care cunoști legile, mai rău mă cufunzi. De-a fi să fie tot așà și judecata lui D-zeu, apoi vai de lume.

— Așà ți se pare dumitale, dar ai să vezi că nu-i așà... Ai avut dumneata două pâni?

— Da, d-le judecător, două am avut!

— Tovarășul d-tale a avut 3 pâni?

— Da, d-le judecător, trei a avut!

— Udătură avut'ați, ceva, vre-unul?

— Nimic, d-le judecător, numai pânea goală și apă rece din fântână, fie de sufletul cui a făcut-o acolo, în calea trecătorilor!

— Adinioară, parcă singur mi-ai spus, c'ați mâncat toți ca unul de mult; așa-i?

— Așa-i, d-le judecător.

— Acum să statornicim rânduiala următoare, ca să se poată ști hotărât, care câtă pâne a mâncat: să zicem că s'a tăiat fiecare pâne în câte 3 bucăți de-o potrivă de mari; câte bucăți ai fi avut d-ta care spui c'ai avut 2 pâni?

— Șese bucăți aș fi avut, d-le judecător.

— Dar tovarășul d-tale, care spui că avu 3 pâni?

— Nouă bucăți ar fi avut, d-le judecător.

— Acum, câte fac la un loc 6 și cu 9 bucăți ?

— Cincisprezece bucăți, d-le judecător.

— Câți oameni ați mâncat aceste 15 bucăți de pâne ?

— Trei oameni, d-le judecător.

— Bun ! Câte bucăți vin de fiecare om ?

— Câte 5 bucăți, d-le judecător.

— Acum, ții minte, câte bucăți ai fi avut d-ta ?

— Șese bucăți, d-le judecător.

— Dar de mâncat, câte-ai mâncat d-ta ?

— Cinci bucăți, d-le judecător.

— Și câte ți-au mai rămas de'ntrecut ?

— Numai o bucată, d-le judecător.

— Acum să stăm aici, în ce te privește pe d-ta, și să luăm pe celalalt la rând. — Ții minte câte bucăți ar fi avut tovarășul d-tale ?

— Nouă bucăți, d-le judecător.

— Și câte-a mâncat, el, de toate ?

— Cinci bucăți ca și mine, d-le judecător.

— Dar de 'ntrecut, câte i-au mai rămas ?

— Patru bucăți, d-le judecător.

— Bun ! la acum avem să ne 'nțelegem cât se poate de bine. Vra să zică : d-ta ai avut numai o bucată de'ntrecut, iar tovarășul d-tale 4 bucăți. Acum : o bucată de pâne rămasă dela d-ta și cu 4 bucăți dela celalalt fac la un loc 5 bucăți de pâne, nu-i așà ?

— Tocmai 5, d-le judecător.

— Este adevărat că aceste 5 bucăți le-a mâncat

oaspele d-voastră, care spui că v'a dat 5 lei mulțămită ?

— Adevărat este, d-le judecător.

— El a plătit dar 5 băcăți de pâne cu 5 lei, din care d-tale ți se cuvine un leu, fiindcă o bucățică de pâne ai avut de'ntrecut. Fă bine dar și 'napoiază un leu tovarășului d-tale și dacă te crezi nedreptățit, du-te și la D-zeu, și las' dacă ț'a face judecată mai dreaptă decât aceasta !

Cel cu 2 pâni, văzând că nu mai are încotro șovăi, înapoi un leu tovarășului său, cam cu părere de rău și porni rușinat. Cel cu 3 pâni însă, uimit de-așa judecată, mulțămește judecătorului și ieși, zicând cu mirare :

— Dacă ar fi pretutindene tot asemenea judecători, cei ce n'au dreptate, n'ar mai năzui 'n veci și pururea la judecată.

Ion Creangă.

Zicătoare : ***Dreptvtea iese la lumină, ca untul de lemn deasupra apei.***

76. **Poveste păscărească**

Patru oameni săraci au făcut un sac și au plecat la pescuit, pe marginea apei.

Și le-a căzut puțin pește.

Vine Dumnezeu și cu sfântul Petre :

— Bună ziua, pescarilor.

— Mulțămim dumilorvoastre, jupânilor (că au gândit că sînt negustori).

— Cade o țâră de pește...

— Măre slab, domnule, slab, slab câștig...

— Cât ne cereți să aruncați odată în norocul nostru ?

— Ei, d'apoi noi știm ce găsim ?... Poate să găsim pește mult.

— Mă, noi am visat un vis frumos. Să mergeți voi cu noi și să lepădați departe sacul, în norocul nostru. Și ce vom găsi, să împărțim frățește...

S'au dus ei acolo, mai sus de sat ; au aruncat sacul, în norocul streinilor.

Când să tragă la margine, nu putură să scoată sacul, ierà greu.

— Mă, dă-l dracului... o piatră mare'n sac, nu vine la margine.

Dar Dumnezeu cu sfântul Petre, zic :

— Trageți, trageți, poate să fie pește, nu pietroi.

— Ba ie piatră, jupâne, că nu mișcă...

Când scoate la margine, patru moroni mari și frumoși.

— Ei acum, cum facem ? Să luăm noi doi și voi doi...

Dar le-a fost necaz ; au zbârcit din frunte.

— Vezi, cum ne-a dat Dumnezeu câte unul de fiecare.

Dar Dumnezeu cu sfântul Petru:

— Măi oameni, vă văd că vi-i necaz. Știți ce? Să facem un foc mare și să luăm și să tăiem unul dela buric spre coadă, să-l frigem și să-l mâncăm toți.

Dar lor le-a fost tot cu strâmbu.

Și așà, zice unul:

— Cum să batjocoresc eu peștele meu?

Celalalt zice iar așà.

Al patrulea, stă și gândește:

— Știți ce? Eu îl tai pe-al meu. Aduceți cuțitul încoa...

Și taie el pe-al lui, îl pune pe foc și-l frige.

Atunci, zice Dumnezeu:

— Bine, îl fripserăm; dar aveți mălai?

— Iaca beleaua, n'avem cu ce-l mâncà.

Căutară în traistă și găsesc numai o coajă.

Dar Dumnezeu zice:

— Adă coaja încoace, că eu am mai văzut de acestea.

Și ia coaja ș'o bagă în foc. — Coaja a crescut în foc și se făcù un malai mare.

— Așà — zice Dumnezeu — ia scoate-l din foc să-l vedem.

Când colo, scoate un malai mare.

— Mă, cât de mare malai l-a făcut Dumnezeu!

— Căpătarăm malai, acum ar trebuì cevà țuică

— Țuică, jupâne, am avut și am băut-o...

— Poate n'aţi băut-o, ci doar aţi gândit numai să beţi.

Aduceţi plosca încoace.

— Nu, ie goală, jupâne !

— Dă-o 'ncoace, să vedem.

Clătină plosca, vede că-i plină.

Numai ei au gândit c'a pus unul apă în ea.

Pune la gură, rachiu bun, tare.

— O, Doamne, cum a umplut-o Dumnezeu la loc şi ştim că a fost goală !

Au băut ţuica şi au început să mânânce.

Dumnezeu a zis :

— Ar fi bun şi cevà vin după friptură.

— Am avut şi l-am băut.

— Cataţi, nu li-ţi fi băut.

— Ba da.

— Unde-i troca ?

— In traistă.

Când scoate troca, iar plină.

— O, Doamne, cum a umplut-o Dumnezeu la loc, şi ea a fost goală !

Se uitară unul la altul şi nu-şi dădeau cu gândul ce să fie la mijloc.

După ce mâncară şi se săturară, Dumnezeu îl mână pe cel cu peştele tăiat să-i aducă apă în lingura cu care deşartă apa din luntre, ca să bea.

Când se duce el şi se bagă în luntre să ia apă în lingură, vede peştele întreg — cel ce-a fost tăiat.

El nu mai putea de drag și fuga se duce și spune tovarășilor :

— Bre tovarăși, știți ce-i nou ? Peștele meu întreg și viu, mișcă.

Dumnezeu și cu sfântul Petru au plecat, au zburat.

Pescarii vorbiră :

— Asta trebue să fie Dumnezeu.

Dar Dumnezeu cu sfântul Petru, când au plecat, se tăinuià așà :

— Vezi Petre, vorbirăm să fim tovarăși, le părură rău ; vorbirăm să tăiem o jumătate de pește, tot le părură rău.

Omului sărac, rău dacă nu-i dai ; dar mai rău dacă-i dai [1]).

Giuglea și Vâlsan

77. **Cunoaște sufletul**

Un tânăr se primblà cu tatăl său printr'o grădină plină cu tot felul de pometuri.

— Alegeți orice poame din grădina aceasta, — zise tatăl cătră fiul său.

Fiul după ce se uità și se gândì mult, zise:

— Tată, din toate poamele grădinii, altcevà

1) Poveste dela Românii din Serbiea.

nu mi-a plăcut decât para cea frumoasă de colo. Pe aceea doresc s'o am.

— Bine, fiule, liber ieşti să o iei, dacă-ţi place.

Şi fiul se duse şi rupse o pară mare, roşie şi frumoasă; dar când muşcă din ea, văzù că numai coaja ierà roşie-aurie, pe când miezul cel cărnos, ierà negru ca un cărbune.

— Mult m'am înşelat, tată! M'am bucurat numai de frumuseţea ei din afară, fără să ştiu că miezul îi iera negru.

— Ia aminte, fiule. Grădina aceasta cu tot felul de pomi, se aseamănă cu lumea. Deci, când îţi alegi un prieten, caută de-i cunoaşte sufletul, fără să te uiţi la înfăţişarea din afară.

Valeriu Măgureanu

78. **Banu-i ochiul dracului**

Nevoiaş, ca vai de capul lui. Avea o spuză de copii, pe care îi hrănia cu braţele.

Intr'o zi îi moare un copil. Asta-i lipsia? In casă nici o lăscae. Ce să facă? Nădejdea la boierul cu moşiea. Câţiva bani, acolo, ca să-şi scoată mortul din casă.

— Dă-mi, cucoane. Ţi-oi muncì, ce să fac, c'atâta putere am. Că-i cât, că-i mât, i-a dat. Avea şi boierul nevoie de munca lui.

Nu-i piere focul dela inimă şi la săptămâna, îi moare altul.

— Cucoane, nu mă lăsa, ţi-oi fi slugă un an numai pe mâncare, dă-mi să-l îngrop şi pe acesta.

In sfârşit cam cu greu, dar i-a dat. L-a înmormântat ca vai de capul lui — cu gândul c'a fi plătit cu atâta.

Nenorocul se vede că îl păştea de-aproape.

Peste câteva zile îi moare al treilea copil.

— Te-oi slugări pe vieaţă, cuconaşule, ce să mă fac?—Mi l-a luat Dumnezeu şi pe-al treilea, fie-ţi milă!

— Poate Dumnezeu are gust să ţi-i ia pe toţi dar ce, eu am să împart averea cu tine?

Nu vroia boierul nici în ruptul capului,— dar după îndelungă rugăminte, abia s'a îndurat să-i arunce câţiva bani, hotărându-i să nu-i mai bată capul. ferească Dumnezeu, deacum înainte.

Nevoiaş şi amărât omul nostru îşi ducea şi mai greu acum sărăciea.

Se vede însă că Dumnezeu, mai dă după întristare şi bucurie.

Intr'una din zile, săpând lut dintr'un mal, dă de-o căldare mare de galbeni.

Abia a dus-o acasă—şi ca omul care se ştiea dator, dă fuga la boier, cu mâna plină de galbeni:

— Iaca, cucoane, toată moştenirea dela mama, saraca! Ţ'oi mai muncì eu, dar nu vreau să mă ştiu dator.

Boierul, șiret, pricepù cum stă treaba.

Taie în grabă țapul cel mai mare, și după ce-l jupoaie, își coase pe trupul lui pielea țapului cu coarne cu tot, apoi într'un suflet aleargă la fereastra bordeiului lui Ion, strigându-i cu voce îngroșată;

— Ioaneeeeee! Ioaneeeeee! Adă banii, că eu sunt stăpânul lor, nu tu!...

Când văzù bietul om arătarea încornorată la fereastră în timp de noapte, cu glas așa de înfricoșat, îl taie numai decât gândul că banii sunt necurați și Diavolul și-i cere înapoi.

De frică nici n'a știut cum să-i întindă mai repede căldarea cu galbenii pe fereastră.

Când să-și scoată acasă boierul nostru pielea de țap, pace; se făcuse una cu trupul lui.

Ascuns în casă stătú o zi, două, trei, dar nu iera chip.

Il căutau oameni de pe moșie, — iera vremea muncii.

Bănuind pricina, n'are încotro și luând căldarea cu galbeni, o înapoiè lui Ion.

Dar altă pacoste!

Pielea se desfăcea, dar nu ieșiau coarnele. Par'că le avea de când lumea.

Abia după ce trimese lui Ion și cei câțiva galbeni, pe care cucoana îi dăduse de-o parte, ărș știrea boierului, se deslipiră și coarnele.

Pr. I. V. Pascu

Adâncuri înțelepțești

Lacomul, și sătul, tot flămând este.

*

Lăcomia e boală rea și păgubitoare.

*

Lăcomiea
Pierde omeniea.

*

Lacomul mai mult pierde și leneșul mai mult aleargă.

*

Lacomului, cât să-i dai, el nu zice ba!

*

Lăcom tânăr, cerșetor bătrân.

*

Cine lăcomește,
Nu se pricopsește.

*

Lăcomind la al altuia, sosește vremea de pierzi și al tău.

Vecinul

Vecinul de lângă mine
Totdeauna-mi prinde bine:
Că, de vede că mi-i rău,
Iute fuge la pârău
Și-mi aduce apă rece
Și-mi pune pe cap, și-mi trece.

Ioan Adam

Născut la 26 Noemvrie 1875, în Vaslui; mort la 1911.

Fiu de sătean, înzestrat cu o deșteptăciune aleasă și cu o voință neînfrântă.

A fost învățător, profesor secundar, administrator de plasă și apoi magistrat. Cum vedem: a avut parte de o viață zbuciumată, care l-a răpus înainte de vreme fără să-i dea răgaz, ca să împodobească literatura noastră cu lucrări mai multe, după ce ajunsese la maturitate de scriitor oțelit.

A scris cu multă limpeziciune povești, dar mai ales avea un dar mare de-a alcătui anecdote cu un tâlc deosebit.

A tipărit: *Pe lângă vatră; vorbe de clacă; glume și pilde țărănești,* și încă alte scrieri literare.

VI

Povești potrivnice beției

79. Care-i cea mai bună băutură?

A fost odată un împărat, care'n vieața lui nu băuse apă. La masa lui nici nu se pomenia de apă; mâncările nu le făcea cu apă, vasele nu le spăla cu apă; mă rog, la curtea împăratului nu găsiai pic de apă, măcar de leac.

Cum un împărat să bea apă, ca orice om de rând?!...

Apă cine bea? Boul, calul, porcul; dar împăratului nici prin gând nu-i trecea, să facă una ca aceasta.

Iaca 'ntr'o zi împăratul nostru, — nu știu din ce pricină — se 'nbolnăvește.

Feciorii împăratului — c'avea mulți feciori — se făceau val-vârtej, în toate părțile; ba după cei vrăjitori; ba după cele babe și nimeni nu iera nici de-un folos și' mpăratul iera frământat de dureri, de nu știea pe ce lume se află.

Azi așa, mâne așa și iaca-i vine vremea să-și dee duhul.

Toată boerimea cea aleasă iera lângă patul împăratului. Feciorii plângeau, de se scuturau cămeșile pe ei și' n toată ostășimea iera jelanie mare.

Ce-i vine'n gând feciorului celui mai mic? Ia un pahar cu apă, îl întinde tatâne-său, și împăratul îl ia, băù cât i-a fost cu putință, și-l întreabă:

— Ce fel de băutură-i aceasta? că, doamne, bună-i!

— Apă, tată.

— Asta-i apă?!.. O, nefericită vieață de om am avut, de n'am băut această băutură lăsată de bunul D-zeu, pentru împărați, pentru oamenii de rând, până și pentru cea mai mică vietate de pe pământ. — Fiilor, vă sfătuesc, ca *'ntotdeauna să nu vă feriți de-acest dar dumnezeesc,* care mi-a învoioșat cele din urmă clipe ale vieței. Nici o băutură să nu-mi dați de pomană, decât numai apă curată și răcoritoare.

Și 'ntorcându-se către fiul cel mai mic, grăi:

— Iar tu, fiule, care te-ai îndurat de mi-ai dat să gust, în vieața mea, *această băutură plăcută*, de mi-a mai ușurat moartea, te binecuvintez, să fii împarat de-acum înainte.

Și bătrânul împărat a'nchis ochii pe vecie.

Zicătoare: *Apă binefăcătoare,*
Limpede, lin curgătoare,
Mândră și curățitoare.

Simion Kirileanu

80. Mintea și rachiul

Când bea cineva un păhărel de rachiu ori de vin, ci-că se sue în cap. Când ajunge acolo, găsește pe minte șezând pe scaun.

— Buna-dimineața! zice el.

— Mulțămim!... dar cine iești dumneata?

— Eu sînt *rachiul*! dar dumneata cine iești?

— Eu sînt *mintea*!

Mai după una-alta, rachiul se apropie și se așează binișor pe un colț de scaun. Acù, dacă omul mai trage un păhărel se sue și acesta, degrabă după celalalt. Cum ajunge, dă—«bună-dimineața!»

— Bine ai venit, frate! îi mulțămește degrabă, celalalt și-l poftește îndată lângă el, pe scaun. Pe urmă încep a se sfătuì împreună.

Când se mai sue șf al treilea păhărel, celelalte două îl primesc cu veselie mare și-l poftesc iar pe scaun lângă ele.

— Dar cine-i ăsta de lângă voi? întreabă păhărelul cel nou, după ce s'a așezat.

— Asta-i mintea! răspund celelalte.

— Ia dă-te mai încolo, să șed și eu mai bine! zice el, împingând pe minte cam obraznic!

Pe-al patrulea păhărel îl primesc cu veselie și mai mare, iar mintea se tot trage la o parte.

Pe al cincilea tot așa.

Pe al șeaselea și mai și.

. . . . In sfârșit, când pahărelele s'au înmulțit nu mai încap pe scaun; atunci încep a se îmbrâncì și numai ce răstoarnă scaunul. Unii cad pe, jos, iar mintea se trage într'un colț. Din căzătura asta se iau la sfadă și pe urmă se încarcă la bătae.... și fac o mișelie prin capul omului, de zici: «ce-i asta?» iar mintea șede de-o parte și privește!... Acum mintea ne fiind la locul ei, omul nu mai are nici un stăpân și atunci începe și el a căutà boclucul cu lumânarea!... Și iacă, *de-aceea-i zurbagiu omul la beție și se mișeleşte mai rău ca porcul.*

G. P. Salviu

81. **Beția**

Odată un pusnic ședeà la gura peșterei sale și se păleà la soare. Era slab de mântuire, de te prevedeai prin fața lui. Singur se simțià așà de ușor, că par'că ar fi zburat de viu la D-zeu în cer.

Dar cum ședeà așa, numai ce s'a repezit un vultur mare și luându-l pe aripi, zburà în văzduh. — Pusnicul nu mai simțea nimic: adormise și visa. I se părea că vede numai îngeri și serafimi.

Deodată vulturul, strigă:

— Deșteaptă-te, și vezi unde iești!

Pusnicul deschise ochii mari și când se uită în jos, ameți.

— Află, că eu-s satana!..... Destul îi de când te las în căile D-lui: vreau să te mai întorci la ale noastre! Iată, îți dau trei păcate: *beția, tâlhăria și patima de mueri.* Alegeți din trei, pe care vrei. Altfel te slobod de-aici și moartea-ți știe de știre.....

Bietul pustnic încremeni. — După multă gândire, a răspuns că și-a ales *beția*, pentru că asta nu i se părea mare păcat, față de cele două.

— Foarte bine. *Dacă ț'ai ales beția, află că le-ai ales pe toate, pentrucă dela beție toate se fac!*

G. P. Salviu

82. **Tufa dătătoare de putere**

Un împărat din cei ce-și căuta cum se cade de împărăție, văzu că atâtea pricini și nevoi dintre supușii lui, nu se pot curma decât cu stârpirea viței de vie, care dădea vinul cel mai turburător de minte.

A poruncit dară, ca oamenii îndată să scoată din pământ copăcelul acela blastamat, ca nici un fir de leac să nu se mai găsiască.

Şi cu porunca împărătească, nu iera de glumit pe atunci.

Impăratul moare şi altul i se rădică în scaun, şi apoi alţii, unul după altul viind şi stăpânind norodul acela de oameni, care slăbiau tot mai mult şi se ogârjiau tot mai degrabă!...

Odată, un crai din ţara aceea pleacă în codri, cu puşca după sălbătăciuni.

Şi împuşcă, şi 'mpuşcă, nenişorule, până dădu de-un urs; iar ursul cam fricos, se vede, o zbugheşte'n rămuriş.

Dar când se 'ntorcea câte-odată ursul şi se'ncrunta la haitaşi, se făceau mulţi lipcă la pământ.

Şi gonindu-l aşa, ursul o ia pe-o potecă la deal. Voia se vede, să-l prindă cu totul viu.

Şi craiul după el. Şi hai-hai, hai-hai, mereu-mereu, până ajung la un schit (mănăstire în pădure), tocmai în vârful dealului.

Acolo trăia un călugăr bătrân-bătrân, de când tata Noe.

Cum aude zgomotul, se dezbracă repede de mantia călugărească, îşi suflecă mânicile, iese împotriva ursului şi-l înşfăcă ţeapăn de urechi, că 'ncepuse dihania să tremure ca un pui de iepure.

Impăratul, văzând una ca asta, tare se minunează, şi mergând spre călugăr, îi sărută mâna şi-l întrebă:

— Cum se face, cinstite părinte, că ai sfinţia

ta așa de mare îndrăzneală și pui mâna pe un urs?

— De, mărite împarate, știi vorba ceea: «cine poate, oase roade; cine nu, nici carne moale!..

— Așa-i de asta, dar mă rog, la anii sfinției tale, puterea își ia rămas bun dela trup.

După asta au început să tăinuiască de una, de alta, până când împăratul auzì aceste vorbe:

— Vezi chiliea mea, înălțate împărate? Asta-i. Și asta-i tot cuprinsul chiliei. De mâncat nu mai pot, că mi s'au tocit dinții pân'la rădăcină. Dar am *tufa asta dătătoare de putere*. Face struguri la vreme de toamnă ș'atunci mănânc strugurii proaspeți. Din prisos mai fac oleacă de vin și oleacă de clădării, pe care le spânzur în pod. Din clădării am apoi tot anul. Și mănânc și beau câte-un păhăruț și mulțămesc lui Dumnezeu, că-mi ajută sănătății mele.

Impăratul cercetează cu de-amăruntul tufa călugărului și vede că nu-i altceva, fără numai un butucel de vie.

Iar dacă a venit Craiul de vale s'a apucat și a dat poruncă tare:

— De astăzi înainte, tufa de vie să aibă iar slobozenie, să crească peste tot cuprinsul împărăției, împărtășindu-se ori și cine din darurile ei,—*dar numai atât, ca să fie volnic de-a apucà și de a ținea ursul de ureche!...*

Tudor Pamfile

83. Din calea beţivului şi Hristos s'a dat înlături....

In vremea de demult, când umbla Dumnezeu şi cu Sf. Petru pe pământ, în chip de moşnegi sărmani şi zdrenţăroşi îmbrăcaţi, cu desagi în spate, ca să nu-i cunoască lumea, se povesteşte că, ajungând într'un sat, le-a ieşit în cale un câne turbat.

— Doamne, să ne ferim înlături din cale, că vine asupră-ne un câne turbat.

— Nu te teme, Petre, că acela-i un câne bolnav, nu turbat, şi dacă-i vei da pace, nu ne face nici un rău.

Aşa a şi fost: cânele a trecut pe lângă ei, fără a le face nimica.

Mergând mai încolo, iată 'n drum un om beat, că venea spre moşnegi, tot cumpănindu-se încoace şi încolo.

— Să ne ferim din cale, Petre, că iată un om turbat.

— Nu, Doamne, să n'avem teamă, c'acela-i om beat, nu-i turbat.

— Bine, Petre, dacă-i beat şi nu-i turbat, cum am zis eu, fă dar tu înainte.

Şi cum mergeà Sf. Petre înainte, când a ajuns în dreptul beţivului, acesta-îl opreşte, întrebându-l

de unde vine, unde se duce și ce caută pe acolo.

— Cer iertare, om bun, se rugă Sf. Petre cu blândețe, îs un biet sărac și (necăjit) umblu și eu cerând milă oamenilor, ca să mă miluiască cu ce i-a lasă inima.

— Așa!.. parcă nu știu eu, că tot ce câștigați, dați pe băut, vicleni ce sînteți?!

Și nici una, nici alta, hat pe moșneag de piept; învârte, sucește, trage, întinde și după ce i-a dat un taval, colea de tocmeală, bețivul și-a luat drumul iar, zicând:

— Na! să te satur de cerut pomană!

— Ei, Petre, și acum zici că omul acela, tot beat ieste?

— Ba nu, Doamne; văd că-i tare adevărat, când ai spus că-i turbat; căci cânele mi-a dat pace, iar omul nu!...

84. **Darul**

Odată Vlădica auzi că unul din preoții lui duce prea des la ureche și de aceea, socotind că una ca asta nu se poate, îl chemă la sine și-l dojeni cu asprime:

— Cucernicia ta, trebue să fie pildă și după cum te mustrez eu acuma, așa să cauți și cucernicia ta către alții.

Auzit-am că ai un dar, cinstite părinte.
— Am, *darul* preoției, stăpâne!
— Și-al beției, cucernice părinte!
— Ba asta-i curată *patimă*, stăpâne!
— Dar leapăd o, atunci!
— Mi-i greu acum!
— De ce ți-i greu s'o lași?
— Pentrucă mi-a fost ușor s'o iau.....

T. Pamfile

85. Nici o slăbiciune nu-i mai rea decât beția

Dacă s'a văzut mare, a pornit băietanul în lume, să-și caute singur de cap, n'a vrut să se mai știe sarcină în spinarea lui tată-su...

Multă vreme n'au știut părinții nimica de capul odraslei lor, că celă n'a vrut să le deie de știre.

Odată vine un cunoscut să aducă moșnegilor bucurie.

— Uite... am fost c'o treabă a mea în cutare târg și m'am văzut pe acolo și cu feciorul domniilor-voastre...

Da, bătrânul întreabă atunci luminat:

— Și cum de l-ai întâlnit?

Aici cunoscutul face o mișcare de silă, arătându-se încurcat:

— Dă... știu eu ce să vă spun, mi-i că vă voiu strica bucuria: iera la un târg... înconjurat de un cârd de mueri, de celea fără nici un căpătâiu, îl trăgeau care încotro. Nu mi-a mirosit mie tocmai a bine...

Dar bătrânul zice liniștit:

— Ehehei, lasă nu-i nimica... tot băiatul meu rămâne, cu vremea se tămădue de boala asta. Omul mai îmbătrânește, are să îngenunche el odată, — ferească D-zeu de mai rău!

Mai trece un răstimp, în care nu s'a mai auzit nimica de copilul cel rătăcit.

Cunoscutul nostru vine într'o vreme iar cu veste bună la moșnegi:

— Am întâlnit iar pe fiul vostru...

Bătrânul întreabă tot cu liniște:

— Ei, dar acu cum l-ai găsit?

Cela, arătându-se îngrijat, a spus la urmă:

— Rău de tot! — cum nu se poate mai rău: vre-o doi îl duceau legat cot la cot ci-că furase niște cai.

— Nu-i nevoe nici de aceasta, — tot feciorul meu rămâne. Au să-l bată, l-or mai dojeni, l-or închide și de la o vreme trebue să se îndrepte — ferească D-zeu de mai rău...

N'a trecut multă vreme la mijloc și cunoscutul vine din nou la bătrâni. Tatăl i-a ieșit inainte dornic:

— Te-ai întâlnit și acum cu băiatul meu?

— Da.

— Și ce urmări are? Merge mai către bine?

De bine, nu prea bine, dar ori cum tot s'a mai îndreptat: — l-am găsit beat într'o crâșmă, dormea acolo pe un divan. O fi făcut vre-un chef și el, ca omul, — cine nu bea când are ce?

Moșneagul se încruntă și oftează din adâncul sufletului:

— Ei, de acum l-am prăpădit, nu mai am fecior...

— Dar de ce?

— *Din toate patimile beției este cea mai de temut, căci beției se ține de om ca scaiul. Când te-o încăleca dânsa, apoi te-ai procopsit, nu te poți scăpa până ce nu ți-a cădea paharul de la gură. Nici o slăbiciune nu-i mai rea decât beției.* Mi-am prăpădit feciorul de acum...

Și bătrânul a prins a plânge.

I. Adam

86. **Mă dreg...**

Se zice c'ar fi fost cândva un boer, care nu se îmbătase însă în vieață. Lui i se părea ciudat lucru, când vedea lumea bând. Nu putea da el cu gândul, *cum omul, care se ține așa de dârz,*

își lasă picioarele pe mâna vinului, de-l poartă pe două cărări?

Odată s'a amăgit, de s'a amețit. A doua zi, după chef, îl apucă o durere de cap, de nu știea pe ce lume-i. Ii venea să iee câmpii, nu altă.

— *Rău de bețivi*, doamne, *grele zile duc*. Eu odată m'am alunecat cu firea și cât sufăr — d'apoi ei c'o țin una!...

Ii vine 'n minte să 'ntrebe pe un sugaci vestit, că ce se face cu atâta durere de cap.

In satul acela iera un golan, care sprijinea părețiii crâșmelor câtu-ți-i ziulica; lângă tejghele își făcea veacul.

Il chemă la curte.

Dar bețivul perpelit: straele lui ierau numai niște zdrențe înodate pe după gât și duhuros, de-ți strâmba nasul, când treceai pe lângă dânsul. Căciula-i era roasă, jerpelită și cu răsuflături prin fund.

— M'a împins păcatul de am luat un pahar mai mult și tare mă doare capul. Pe tine nu te doare de atâta băut?

— Pe mine mă doare, când nu beau!

— Cum se poate?

— Ia așa....

Mh!... Și ce faci de scapi de pozna asta?

— *Mă dreg*, cucoane...

— Cum vine vorba? Invață-mă, să mă dreg și eu.

— Păi... ia un stacan de cel mai vechișor și pune-l la foc să dea un clocot; sdrobește apoi în el un bulgăre de zahar, presoară-l cu piper negru, bate-l bine să se amestece și dă-l peste cap.

— Și-apoi ?

— Apoi umple stacanu iară, — dar acum cu vin rece—închide ochii, pune-l la gură și te uită în podele, pân' îi simți că s'a ușurat bine.

— Și-apoi ?

— Ii vedea cum ți-a fi...

Face cum l-a învățat. Dar vinu-i șugubăț: boerul prinde la coraj și 'ncepe din nou: lăutari, joc și mâncare iar pân' a doua zi.

Chemă iar pe bețiv:

— Degeaba, mai rău mă doare capul de parcă dă să se desfacă.

— Nu te da scârbei. Cum vrai așa de-odată să-ți treacă ?

— Dar cum ?

— Trebue să te dregi și azi....

— Așa ?

Și *boierul s'a dres pân' s'a stricat iară*: cum i se suia vinul în cap, îi da gust de chef.

După beția asta și mai rău. Valiu și valiu! Așteaptă liniștit pe acel cu povața.

— Se vede că acesta mi-i sfârșitul. M'am gătit. *In loc de dres, eu mă stric.*

— Să n'ai nevoie, las' că-i bine.

— Cum ?

— Dă-i înainte, drege-te și azi....

Dar boierul ca ieșit din minți:

— Mă rog și mult am să mă dreg eu așa?

— Pân' ți-a ieși părul prin căciulă, cucoane, ia așa, ca mine— face el râzind cu șiretenie.

Și bețivul pipăe spărturile din fundul căciulei prin care răsăreau smocuri de păr.

I. Adam

87. **Povestea rachiului**

Se zice că diavolul a stârnit întâi și întâi rachiul pe lume.

Odată l-a întrebat Dumnezeu pe diavol:

— Nefârtate, ce faci tu, mă rog, că în iadul tău nu mai încap sufletele?

— Hei frate, răspunse satana,— dar dacă ți-oi spune, ai să mergi cu mine, să-mi lărgești iadul?

— Cum nu!

— Uite, tu ai multe la îndămână ca să îndrepți oamenii; eu am însă numai unul și bun: *rachiul*.... Am crâșme pretutindeni. Așa că la aldămașuri, la praznice, la orice petrecere, — ucigașii mei propovăduesc, cu păhărușul în mână, despre bătăi și certe și orice fel de pacate

Bețivii îi ascultă și, astfel, uniia își chinuiesc

copiii, alții fac capătul femeilor; oameni cinstiți se dau la prădăciuni, iar alții ajung din beție și la cuțit! Cu toții întră apoi în iadul meu....

Deci haide, să-mi lărgești locașurile, căci nu mai încap răii lumii și strigă cu glas mare la porți!...

Dumnezeu a oftat din adâncul inimii și s'a dus, nu de alta, dar ca să-și țină cuvântul și ca să poată da plată cuvenită beților și răilor lumii!...

D. Furtună

88. **Băutura dracului**

Dumnezeu porunci lui Noe să-și facă o corabie, pentru toată gloata și avutul lui, că nu peste multă vreme va da un potop ș'are să potopească toată lumea, cea peste măsură de rea; afară de unul singur: Noe, pe care îl va cruța, cu întreg neamul lui, fiind temător de Dumnezeu, fire înțeleaptă și fără păreche de bun.

Noe, ca un vrednic credincios, se și apucă de treabă, ca să fie gata din bună vreme.

Dracul, cum a văzut așa, nu-i venea la 'ndămână să-l scape pe Noe din labă; ar fi vrut să-l aibă la răbuș numai decât. Deaceea se tot

gândea, ce năzbâtii i-ar face lui Noe, ca doar 'a cădea în păcat. — Gândindu-se fel și chip, îi veni în cap să scornească o băutură, din care când va bea cineva, câteva înghițituri, să vadă numai scântei înaintea ochilor și să nu știe ce face, pe ce lume-i și după asta să facă păcate, fără să vrea el; băutura aceea, iera cea care se cheamă acum: *rachiu* și pe unele locuri, se zice: *băutura dracului*.

Bucuria lui, când a dat de leacul acesta, că de făcut nu era mare lucru pentru dânsul.

Când a făcut-o s'a dat pe lângă femeea lui Noe — că, c'un bărbat n'ar fi putut face nimic — și cu vorbe, cu momele, cu șiretlicuri, a putut-o încredința că băutura aceea îi întărește trupul: când ți-i frig, te 'ncălzește; când ești îngândurat, băutura asta te scapă de orice grijă, și înșira câte și mai câte...

Ca să-i dovedească, a făcut-o să guste hăt bine din băutura dracului, și numai de-odată s'a trezit veselă, cu coraj, i se părea că ea-i mai mare și mai tare pe lume, în vremea acea, și parcă ar fi tot băut băutură de-aceea, ne mai fiind alta așa de bună.

Ea i-a făgăduit dracului, c'are să dea numai decât și bărbatului său, din băutura aceea nouă, care ar fi tare folositoare la osteneală pentru om.

Diavolul, chefos, și-a luat catrafusele, gândind în sinea lui că toate au să meargă strună.

Intr'o zi, când Noe era la lucru, ea se porni să-i ducă demâncare, și-i veni în gând să ia ș'o ploscă cu băutura satanei.

Noe muncia de curgeau sudorile de pe el, ca bobul de mari. Cum sosi femeea, el lăsă de lucru ca să se mai hodinească; iera prăpădit de cât muncise.

Nevasta se așeză lângă el și mângâindu-l de trudă, i-a spus cum un om i-a adus un fel de băutură, cum nu se mai află alta 'n lumea asta, așa de bună; și-i întinse plosca, să bea.

Noe nu primi, ci i-o împinse cu dosul mânei înapoi, ca și când ar fi știut că-i ceva rău.

— Nu știu cum iești, tu; grăi nevasta. De ce nu bei? Cum te simți trudit, băutura asta-ți dă putere și-ți trece truda, parcă ți-ar lua-o cineva cu mâna. Te face să uiți gândurile și necazurile. Dar ți-ai găsit, să mă pricepi! Așa-i bărbatul : îi vrei binele și el crede, că tot răul. — Ia gustă cât de-oleacă, și crede mă, că nu-s de ieri, să te amăgesc ca pe copii.

Lui Noe parcă-i șoptea cineva, să nu guste : dar ea nu-l mai slăbea cu 'ndemnatul și cu băutura ei cea afurisită, până ce l-a pus pacatul pe Noe, de-a tras câteva gâturi bune din băutura necuratului.

Cum a băut, odată i s'a 'ntunecat vederea, îl apucă ameţeli de cap, prinse a bolborosi din gură vorbe neînţelese și căzu într'un somn, fără voia lui, de parcă iera de lemn.

Dracului, atâta i-a trebuit. Când dormia Noe, el cu toată sumedenia lui de cornorați, i-a stricat corabiea. Lemnele le-a făcut copaci, le-a dus pe fiecare la locul lor, în pădure, și așa de bine a făcut teaba, că nici nu se cunoștea, care copaci au fost tăiați și care nu.

Mă rog, dacă-i împeliţat, ce nu ț-a putea face el?

Intr'un târziu se scoală Noe, cu capul greu, parcă ar fi fost de piatră buimac și parcă-i urlau o sută de câni în cap. Ameţit, porni acasă uitând că are de lucru.

Când mergea, i se împleteciau picioarele, ca și când n'ar fi fost ale lui și se cumpănea, când la dreapta, când la stânga; acuș înainte, acuș înapoi; ba ca să puie vârf la toate, mai trăgeà și câte un izbai ori o trântă bună de pământ, de nu-i mai venea să se scoale. — Capul îi umbla bălălău, neputându-l stăpâni de loc și toate câte le vedea, parcă se învârteau împrejurul lui, ca la horă.

Ca vai de el, a ajuns acasă și a prins a batjocori pe toți, cu femee, cu copil, așa din senin; ba încă avea harțag de bătaie și n'a mai contenit cu gâlceava, până hăt pe urmă când căzu pe-o laiță și adormì dus.

A doua zi, se mai desmetecì, dar îl durea capul strașnic; o slăbire simțea în tot trupul de l-ar fi trântit și un copil, și nu iera bun de nici

o treabă, așa iera de slab. Se scula de ici și se așeza dincolo, ar fi vrut să stea tot lungit. Cască gura cât o șură, se întindea mereu de-i pârâiau oasele și necontenit ar fi vrut să tot doarmă. Se tot uita la soare, să vadă-îi mult până în seară, ca să vie vremea somnului. Gust de muncă n'avea de loc, cum nu i-i cânelui să lingă sare. La mâncare nici nu se gândea, decât ceva acru ar fi băut, cât zece.

A treia zi, tot iera cam ciumurluit o leacă, de-abia acum și-a adus aminte de porunca lui Dumnezeu și cam cu greu porni să vadă corabiea. — Când colo, nu vede nici o corabie, nici lucrători, nici o unealtă, nici nimic, parcă le izărâse Dumnezeu de pe fața pământului.

Se 'nciudează, se crămălueşte că cine și-a găsit de lucru cu corabia lui. — Intreabă 'ncolo încoace și pe ista și pe cela, dar nimeni nu i-a putut da răspuns, nici într'un fel. Se mai învârte, se mai sucește, se mai scarpină 'n cap, mai pufnește, dar degeaba.

S'a dus acasă și întreabă: Cum se face de corabiea lui lipsește? Cei de-acasă au strâns din umere, fără să știe să dea v'o samă. Atâta i-au spus că alaltăieri s'a burzuluit rău cu toți, batjocorindu-i și spunând vorbe nesocotite, cum îi venea la gură; mă rog, a făcut ce nu mai făcuse nici odată de când-îi, de 'ngrozise pe toți, cu mic cu mare, neținând samă de nimic,

S'a scârbit strașnic de cele ce a auzit că făcuse, îi venea să între în pământ de rușine și de greșeală; dar când a văzut că vremea se apropie și el încă nu făcuse nimica și că drept acuma a căzut în păcat, a prins a se ruga lui Dumnezeu, zi și noapte, să-l izbăvească de greșeala ce o făcuse, fără de voia sa.....

Atunci Dumnezeu i s'a arătat în vis, l-a mustrat pe Noe de ceeace făcuse, prin mijlocirea femeei, și i a spus că: de altă dată, să nu se mai ia după muiere, că ea de multe ori te duce pe calea cea strâmbă.

— Acum, ca să faci corabiea mai în pripă, să te duci în pădure și să-ți aduci aminte, care copac l-ai tăiat întâiași dată, pe acela să-l tai și acum, că apoi celelalte lemne toate au să se facă la loc corabie, întocmai cum a fost mai înainte.

A doua zi, Noe, s'a sculat cu noaptea în cap și a mulțămit lui Dumnezeu, că l-a izbăvit de păcat și a pornit la lucru.

'I-a fost cam greu până a găsit copacul, care l-a fost taiat întâi, dar cum l-a găsit, l-a și curmat. — Celelalte lemne, singure s'au dus și s'au făcut corabie, după cum au fost; așa că Noe a putut fi gata și pus în cale, în vremea și mâniea lui Dumnezeu ce avea s'o dea asupra fiilor celor neascultători și fără frică.

Iacătă cine a scornit rachiul și ce a pățit moș Noe, cu băutura dracului.

Au trecut de atunci întunerici de ani și nouă nu ne este de învățătură, ca să nu mai bem băutura dracului; știind prea bine, că: *omul beat, e câne turbat* și *omul la beție, cade în nebunie. Beția face pe om de-și pierde avutul lui și-ai copiilor lui, își zdruncină sănătatea și se face de râsul lumei.*

Simion T. Kirileanu

89. **Putere de leu și cinste de porc și măgar.**

După ce s'a coborât Noe din corabie, cu toate jivinele câmpului și păsările văzduhului, a adus jertfă și rugăciuni Ziditorului și făcătorului său, Dumnezeu.

Apoi Noe, a început a lucra și a munci pe fața pământului, ca să se împlinească cuvântul Domnului, pe care l-a rostit odinioară către Adam «că în sudoarea feței va mânca pânea».

Umblând și lucrând Noe, încoace și încolo, i-a venit în minte să sădească vie și se silea, cum să facă mai bine acest lucru.

De unde și până unde, dă Diavolul peste el și prinde a-i face zminteală.

S'a tot năcăjit el, cât s'a năcăjit, dar vița de vie, nu se prindea.

Iacă vine și Diavolul:

— Măi, omule, degeaba te muncești cu vița de vie, că nu se prinde de pământ, până nu vei unge-o cu sânge de leu, de porc și de măgar.

Atunci, a făcut Noe după planul Necuratului, via îndată a fost prinsă, vița a slobozit mustul, care se face vin.

Și până 'n ziua de astăzi așà ieste: omul dacă bea o sticlă, două, trei, are curaj de leu; dacă mai bea vre-o trei, se tăvălește ca un porc, pe drum, și de mai bea încă, are cinstea curat a unui măgar.

Asta, nu numai că a fost odată, dar o vedem și astăzi, când bieții oameni întrec măsura.

Neculai Rusu

90. **Gura iadului**

Acu, a fost odată, mult nu cred să fie de-atunci, un om într'un sat, ca oricare, și omul acesta a avut 2 feciori. Pe unul l-a dat la școală și pe altul la meserie.

Cel cu carte ajunsese învățător; iar celalalt s'a făcut cismar în satul părintesc.

Își câștigau amândoi traiul cinstit, unul mai mult, altul mai puțin; unul mai chinuit, altul mai ușor, după cum le iera munca și norocul.

Meșteșugarul, — fie c'avea casa mai grea, fie că iera mai puțin chivernisit, orică nu câștiga cât îi ierau greutățile, — rămăsese mai nevoiaș, pe când învățătorul saltă mereu.

Intr'o zi dela Dumnezeu, cum sta meseriașul amărât, că n'avea în casă pic de legume, nici mălai, să orbească un șoarece, și învățătorul începu să-l cam depărteze dela ușă, iar tată-său închidea ochii la văicărerile lui, îi iese înainte Sarsailă, că asta-i treaba lui, să ție calea la oamenii necăjiți, să-i ducă la rău.

— Vrei să scapi de nevoi, creștine? îl iscodì necuratul.

— Vreau, păi cum!

— Omoară pe frate-tău !.

— Ași! făcu omul și se cutremură din tot trupul....

— Bate dar pe tată-tău, să-ți dea bani!..

— Nici asta!

— Atunci apucă-te de băutură, că numai ea alungă necazul.

— Așa ceva mai merge! zise Românul și se apucă de băut.

Bea azi, bea mâne, paralele câștigate cu sudori se strecurau ușor de tot printre degete, nu mai lucra ca lumea, ajunsese să nu mai lege

două într'un tei; pe când cel mare, cu muncă și cu cumpătare neîntreruptă, își făcuse o gospodărie de-ți ierà mai mare dragul s'o vezi.

Și-a vândut fratele cel nevoiaș căruța și calul, a vândut vaca, porcul, apoi casa și pământul de subt ea; a băut și a chiuit banii.

Când nu mai avea ce să vândă — și-a fi adus aminte poate de cuvintele dracului, ori că l-a mai tras el de mânecă, — s'a dus la tat-său, și nici una, nici două, l-a luat la bătae, să-i dea, și mai multe nu: bani de băutură.

Celalalt frate când a văzut una ca asta, a sărit să-și scape părintele, dar nevoiașul înfuriat l-a străpuns cu cuțitul și l-a răpus la pământ.

Se împliniseră acum vorbele necuratului.

Când a fost să-l pornească la pușcărie, s'a oprit în dreptul cârciumii, unde-și băuse banii și mințile, s'a uitat, a măsurat-o cu ochii, apoi, ce i-a venit, a cerut un stânjen, a mers la ușă, l-a 'ntins în lung, dădea din cap și vorbea așa singur: — «O jumătate în lat și una 'n lung și *pe tine a intrat tot avutul meu, casă și pământ, pe tine a apucat cinstea mea de fiu și frate, tu mi-ai deschis drumul spre pușcărie și spre focul de veci, pârdalnică ușă, tu iești cu adevărat* **gura iadului**!...»

După Mihail Lungianu

91. **ârciuma are 3 draci**

— Beție, beție,
Dalbă veselie,
Lasă-te de mine!
— Nu mă las, jupâne,
Că prea mă porți bine:
Desculț de-un picior
Și cu capul gol!...

Așa cântă și descântă bețivul și într'una tot cată spre cârciumă. Și știți de ce?

— De ce, unchiule? Ia spune!

— Să spui, bat-o s'o bată de blestemată. Cârciuma, are 3 draci, pe care nu-i vede oricine; unul e portar, altul stă de pază la ușă și celalalt dă de băut.

Și iată cum lucrează acești încornorați — cruce de aur, aici în casă:

Portarul primește pe om cu bucurie și-l dă în mâna celui dela ușă. Acesta îl bagă înăuntru și, cu vorbe și momele, îl dă în mâna celui care dă de băut; iar acesta din urmă așază pe mușteriu pe scaun, așa ca să nu se poată scula lesne și face cu ochii către punga și chimirul omului.

Așa.

Dupăce bea creștinul de-și face sama, se scoală în picioare să plece. Dar socotiți că e așa lesne? De unde! Cel cu băutura a avut grije să-i țintuiască hainele de scaun și așa, când dă să plece, iar face: «buf!» pe scaun și... iar mai cere să bea.

Și înghite și ghiorțăe în el.

Dacă se umple, iar cearcă să plece și întinde cu putere până despironește haina. Pleacă bălăbănindu-se și se duce până la ușă.

Aici se pomenește cu celalalt Aghiuță:

— Unde-ai plecat, frate?

Și mai cu sila, mai cu voia lui, întoarce pe mușteriu iar înăuntru și iar mai soarbe din băutura lui Sarsailă.

După ce mai scapă, cum dă Dumnezeu, atunci încornoratii au grije de trimit cu el până acasă, drept tovarăș pe un vistavoi de-al lor.

Acela cum pleacă, are grije să nu ducă pe bețiv, pe carare, ca lumea. Il duce prin șanțuri, și prin zăvoaie.

Pe-acolo, îl însemnează și-l înfierează și-l pecetluiește: ca să-l cunoască lumea toată și nevasta lui și copilașii, să-l cunoască toți, că a fost la *biserica dracului*.

Și merge bețivul cu vistavoiul lui Ucigă-l Crucea și cântă și dârlâe de sperie toți câinii, păcătosul:

Dela beat, cârciumă viu
Şi de vin şi de rachiu
Şi cu partea într'o căciulă;
Nici un latră, nu mă câne!..

C. Rădulescu-Codin

92. **Ispita creştinului**

A fost într'un sat un Român, tare credincios în cele sfinte ; aşa iera de evlavios, că altul la fel ca el, pe acest pământ, să se mai găsiască, ba.

Diavolul însă, care nici odată nu voieşte de bine oamenilor, auzind şi cunoscând că omul acesta ieste dat cu totul Domnului nostru Isus Hristos, numai ce se pune pe muncă, să-l scoată din minţi şi să-l tragă în partea lui; căci numai acesta mai rămăsese din toţi oamenii pământului, care să nu fie căzut în vreo ispită.

Şi munci Incornoratul, fel şi chip, ca să-l poată clătina din credinţa lui, dar nu fu chip.

Şi Dumnezeu văzuse asta, că doar ce nu vede când ochiul lui este peste tot? Dar ca să vadă tăriea creştinului, îl lăsă pe Cornilă, să facă tot ce-i va sta cu putinţă.

Făcu Sarsailă feldefel de năzbâtii, tot ce-i trecea prin cap: ba preot; babă ispititoare; femee

prea frumoasă; argintar cu scumpeturi și alte mijloace de prefecătorii... dar cu nimic nu-l putu doborî din credință.

Ce-i veni în cap Necuratului? Hai să deschidă o cârciumă, tocmai în fața gospodăriei acestui cuvios.

Și dacă deschise cârciuma, negustorul începu a se împrieteni cu vecinul de peste drum; și dăi-dăi, încet și cu răbdare diavolească, începu să clătine pe om din apucăturile sale bune.

Azi:

— Hai vecine că fac eu cinste, îl trase cârciumarul; și Românul numai se duse, și din o cinste, dă-i la băutură țapănă.

Mâne de cu zor, cum îl zări negustorul, că omul vrea să se ducă la muncă, îi ieși în cale:

— Dar cum te duci vecine, cu gura uscată? Hai s'o udăm c'un rachiu!

Și dintr'un ciocan de rachiu, făcea 99, până-l ameția bine și nu se mai ducea la câmp.

Ba într'o zi, Diavolul ca să-și facă râs și mai mare, după ce-l ținu în băutură toată noaptea, dimineața când plugarii se duceau la câmp, la arat, numai cheamă un lăutar, îl luă la joc și prinse a chiui:

— Sus vecine, sai de zor,
Că altfel iera să mor;
Diavolii m'ar fi hulit,

Tartărul m'ar fi gonit,
Ca un netrebnic, puturos,
Ca nn slușbaș, făr' de folos.
Acu sai, sai dar în sus
Că din rai azi te am zmuls,
In iad vei fi tot fala mea,
Rădicat pe spinarea ta.
Eu din diavol slujitor,
Voi fi azi, mare odor;
Odorul cel mai iubit
In tartărul cătrănit.
Cu toții, mă vor iubì,
Diavolii supuși mi-or fi;
C'am fost vrednic și voinic
C'am răbdat și izbutit:
Să târăsc pe credincios
In iadul întunecos!...
Acu hai, mai sai vârtos
De diavoli ai folos;
Dumnezeu e tare sus,
Diavolii aicea, jos!...

Când sfârși cuvântul, că «Dumnezeu e tare sus», adicăte jos, pe pământ El nu este nimic, se pomeni din senin, cu trăsnete și tunete, și numai ce răsări în fața Românului nostru, Arhanghelul Gavril, întraripat, cu paloș, din care țișnea foc și glăsui:

— Netrebnică ființă omenească, cel mai iubit

de pe pământ al lui Dumnezeu, astfel cinstești iubirea lui? Chefuiești cu Ducă-se pe pustii, ca să aibă parte de tine, să locuiești în iadul cătrănit și în chinul cel mai cumplit, în loc să fii în cinste, în fericitul rai?... O! omule-omule! vină-ți în fire, judecă ce faci; rachiul să-și piardă puterea sa, iar creerul tău să lase limpede mintea și să judece neghiobiea ce faci..

Omul îndată se scutură, ca de-un frig ce l-ar fi cuprins, și-și veni în simțire, stând câtva timp în loc, dându-și bine seamă, de ceeace făcuse; și începând a se 'nchina, se tânguia:

— Doamne-Doamne, iartă pe supusul tău, că răul se legase de capul meu. Prin băutură, omul este cel mai nenorocit: face cele mai mari nelegiuiri, săvârșește ucideri, își chinuiește nevasta și copiii, se 'ncarcă de boclucuri cu sătenii; iar pe deasupra tuturora îți dă brânci să te 'ndepărtezi de Dumnezeu, căzând în ghiarele Necuratului.

Fie, Doamne, numele tău binecuvântat, că mă scăpași din ispita aceasta îngrozitoare!...

Când își găti creștinul rugăciunea de mântuire, de-odată tot din jurul lui pieri, nici urmă de cârciumă nu se mai vedea, iar diavolul demult nu se mai zăreà; Arhangelul se făcuse și el nevăzut.

Românul se puse iar pe muncă și cu mare credință se ruga necontenit lui Dumnezeu, ca să se 'ndure să-l ierte.

După N. I. Popescu

93. Câți mai mulți tovarăși

Acu, ci-că omul care pătimește de boala beției, scornește multe năzbâtiii, numai să-i fie îngăduit a trage cât mai vârtos la basamac (rachiu) peste cap; căci, de, vinul nu se mai face pe toate gardurile, ca altă dată.

Unul zice din pragul crâșmei, către nevastă-sa, care veni să-l ia 'n unghii că nu se ține de gospodărie, ci numai de beție:

— Măi nevastă, vezi tu? Eu am băut o singeacă de rachiu. Păi, singeaca ce-am trimes-o mai dinioare coleà, vezi tu, strigă mereu că i-i urât, moare de urât. Ia să-i mai trimet o tovarășă!

Femeea holbând ochii, ca și încredințată, șopti:

— Păi, a fi barbate; dar, vezi, mai iute, și hai acasă.

Mai dete de dușcă una...

Mai stă, ce mai stă, dar parcă n'aveà astâmpăr: bătea din picioare, ba plescăia din limbă, ba chihoteà răgușit.

Nevasta îl tot îndemnà acasă.

— De, măi femee, — zise el cu duioșie — văd eu că ți-i ușor a zice, dar e alt bocluc și mai mare: cele două sângeci ale mele s'au luat la ceartă și se ceartă și se ceartă așa de tare, de nu știu zău, ce să li mai fac: ori îmi iau lumea 'n cap, ori li trimit o a treia tovarășă, să le 'mpace!

— Cum, bărbate?...

— Uite cum: boc, boc, boc! — Mai adă una, băiete!

Femeia, mirată și cu milă zice, în gând:

— Mare ți-i minunea Ta, Hristoase!

Dar peste puțin timp, iar zice omul:

— Femeie, mă arde pe piept.... Hoațele cele dinainte au luat-o la boțit pe cea din urmă, de-i plângi de milă.... Alt ceva nu-i de făcut decât să-i mai trimet o altă tovarășe, să aibă ajutor: încaltea, parte pe parte.

Și gâl-gâl-gâl, mai trase una la măsea.

— He, nevastă, eu aș zice să pleci, să-ți vezi de casă. Lasă-mă să-mi văd de-o treabă. Să vezi; hoațele cele trimise înainte s'au împăcat și au făcut vrajbă între cele două de pe urmă. Unele joacă, cântă și fac în ciuda celor din urmă, care se bat până la sânge. Și nu știu zău, ce voi face, că, uite, merge lumea cu mine...

Și așa se zice mereu de cel ce vrea să tragă la măsea cu nemiluita, de ajunge de râsul tuturor.

N. Munteanu

94. De ce umblă bețivul pe două cărări?

Nu știți? să vă spun eu. Nu-i vinovat creștinul, căci iată cum stă pricina:

Cele de'ntâi patru pahare, pe care orice om le bea, sunt rânduite de Dumnezeu, pentru întărirea trupului. Dela al cincelea pahar, vine rândul dracului şi-i dărueşte şi el patru pahare.

In răstimpul acesta, Dumnezeu se îndepărtează, dracul se apropie şi se urcă pe umerii omului.

La al noulea pahar, îi pune frâu în gură, şi la al zecelea, îl porneşte la drum, strunindu-l şi hăţuindu-l, când la dreapta, când la stânga.

Şi omul merge pe două cărări....

Tudor Pamfile

Adâncuri înţelepţeşti

Beţiea

Beţie, beţie,
Cap de mişelie!

*

Vinul, ţuica cui îi place,
N'are cu ce să se 'mbrace!

*

Fie vinul cât de bun,
Că tot te face nebun.

*

Omul la beţie,
Cade 'n nebunie.

*

Câtă lume-i pe sub soare,
Nu-i ca crâșma 'nșelătoare.

*

Vai de gospodăriea,
Unde-a întrat beția.

*

Cumpătarea ține sănătatea omului, iar hărniciea ține averea.

*

Cine întră 'n crâșmă, nu întră să se 'nchine.

*

Cine-a pus crâșma 'n drum,
Să i se facă trupul scrum.

*

Cine-a pus crâșma 'n sat,
Să i rămâie trupu' uscat....

C. Rădulescu-Codin

1875 — 1926.

Fiu de sătean din satul Negrești, cătunul Sgripcești, jud. Muscel; a ajuns învățător în Priboienii Muscelului, unde a sporit lumina în popor, a înfiripat mișcarea economică și a încoronat munca sa, de apostol al luminei, întemeind societatea culturală și de ajutor «Sf. Spiridon».

Această muncă rodește cu folos numai în comuna Priboeni, însă acest luminător al popo-

rului, a găsit destul timp ca să întreprindă și altă muncă: dezgroapea comorilor sufletești ale poporului, să le dea în vileag, cu atâta măestrie și limpeziciune, în cât cu drept i s'ar putea zice *Creangă al Munteniei*, îmbogățind literatura cu lucrări care fac cinste acestui dascăi de țară.

Lucrările sale sînt: *Din Muscel* (cîntece); *O samă de cuvinte, Dăfii, snoave și povești*; *Teatru sătesc*; *Monografia com. Priboieni*; *Comorile poporului*; *Cuvântări pentru popor*; *Rolul animalelor în basmele Românilor*; *Sărbătorile poporului*; *Legende, tradiții și amintiri istorice*; *Cântece voinicești și ostășești*; *Ingerul Românului* (povești și legende); *Pentru tinerime* (povești, cântece și sfaturi); *Făt-frumos* (povești) și altele.

VII.

Povești cu pilde și povețe

95. **Limba îndulcește, limba amărăște**

Inainte vreme, când aveau boerii bivolițe și Țigani robi, a fost unul care-avea un rob, moștenire dela tată-său, și era 'n vrâstă de peste o 100 de ani.

Boerul vrând să-l lese slobod și să-l scoată din slujba ce-o avea, căci era bucătar, chemă pe mai mulți vecini la masă, să le-arate cât de bun a fost bucătarul său și că-i silit să se despărțească de dânsul, cu părere de rău, din pricina bătrâneților.

Boerul chemă pe bucătar și-i porunci:

— Pentru-c'ai ajuns la slăbie și ești în casa noastră de când te-ai născut, și ai trăit din meșteșugul bucătăriei, să cauți să-mi faci mâncările cele mai bune; că vreau să dau o masă mare, la care-am chemat lume multă. Și de-a plăcea mâncarea, mesenilor, să știi că-ți dau drumul să trăești de capul tău, slobod.

A doua-zi, când toți se strânseră la masă ș'au început să guste din mâncările atât de lăudate de gazdă, au bagat de seamă că mâncarea-i foarte bună, fiecare fel avea un gust deosebit și gătit în alt chip, dar toate mâncările ierau făcute *numai din limbă.*

Stăpânul s'a înfuriat pe bucătar și l-a luat din aspru:

— De ce-ai făcut mâncările numai din limbă, n'ai tu ce-ți trebue, ca să faci și de altfel?

— Dup' atâta vreme 'ndelungată, cât am fost bucatar, m'am încredințat că nimic nu poate fi mai bun de cât limba.

Boerul, nepricepând ce vroia să înțeleagă robul cu acele vorbe, i-a poruncit să gătească pe-a doua-zi mâncări, din ceea ce poate fi mai rău

Care nu fu însă mirarea tuturora, când văzură și a doua-zi că toate mâncările ce s'aduceau pe masă, într'adevăr toate ierau fără gust și toate făcute *numai din limbă*.

Toți au chemat bucătarul și l-au pus să le spue și lor, ce vra să zică asta, că într'o zi a făcut 20 feluri de bucate foarte bune din limbă și a doua-zi tot din limbă a făcut ce-a fost mai rău.

— Cinstiți boeri! Nimic în lumea aceasta nu-i mai bun decât limba. După limbă, adică *după cum vorbești cu cinevà, se trage toată feri-ci.a unui om. Un cuvânt rău spus... ne la*

locul lui, te nenorocește și te-aruncă'n fundul prăpastiei. — Așa că: *Limba îndulcește, limba amărește.*

Ril-Hârtopeanu

96. **Să cinstim oamenii, nu hainele lor**

Odată D-zeu și Sf. Petre umblau pe pământ, însă rău îmbrăcați, de parcă ierau cei mai nevoiași oameni.

Cum mergeau așà, au ajuns într'un sat, și 'n satul acela, erà o nuntă.

Sfântul Petre n'are altă de lucru și zice cătră D-zeu:

— Să mergem, Doamne, și noi la nuntă, că uite ce mai de lume și pe lângă cei mulți vom fi primiți și noi.

— Să mergem, răspunse D-zeu, cam cu jumătate de gură, știind ce-are să li se 'ntâmple.

S'au dus ș'au întrat în ogradă, dar nimeni nu se uitau la ei. Sf. Petre mai îndrăzneț — cum ierà el — l-a 'mpins pe tovarășul lui, mai mult cu sila până la ușa tinzei, crezind că se va găsì un creștin al lui D-zeu și i-a pofti, în casă, puindu-i la cea masă.

Degeaba, căci toți se uitau chiorîș, parcă ar

fi fost nişte urşi; ba, unii întrebau; — Cine-a lăsat calicii aceştia, să vie şi să caşte gura la cei din casă?

Dacă au văzut că nu le merge, au pornit.

Cum se depărtau de sat, gândind la faptele lumei aceştia, iară zice Sf. Petre către D-zeu:

— Doamne, mare este puterea Ta! Fă ca hainele noastre să fie numai şi numai în aur şi pietre scumpe. Mai fă înc'o trăsură cu nişte cai, cum nu s'a mai văzut, nici s'a auzit şi să ne întoarcem înapoi, la nuntă.

— Facă-se după voia ta, Petre.

Indată s'au schimbat hainele de pe dânşii, ş'au suit în trăsură ş'au răsucit-o 'napoi.

Când la poartă, au strigat:

— Ei, oameni buni!

— Soacre mare, ia ieşi afară, că uite nişte boieri, nu ştiu ce strigă, grăi unul din casă.

— Ei, oameni buni! mai strigară cei dela poartă.

— Indată 'ndată, boerilor, răspunse socrul, ieşind repede afară.

— Bună ziua! bade.

— Sărutăm dreapta!

— Nu ştii d-ta, un om aici în sat, unde-am puteà poposì, că suntem drumeţi, venind dela loc depărtat.

— Găsim, cum să nu, dar vă rugăm, dacă

nu vi-i cu supărare, să poftiți un cescuț (ceas) în casă, c'avem oleacă de petrecere.

— Vom merge și 'n casă, dar caută ceeace ț'am spus.

— Căutăm îndată, și făcu semn lăutarilor, să-i primească cum se cuvine la asemenea fețe boerești.

I-au așezat în capul mesei; mâncărica și băuturica cea mai bună, lor li se da; dar ei din mâncări nu luau și *băutura pe haine o turnau.*

Au stat o bucată de vreme, hăt bună și după ce au dat daruri bogate mirelui și miresei, se gătiau de pornire.

Nuntașii însă nu se dumeriau, pentru ce turnau băutura pe strae; că de mâncare nu ziceau nimica, poate nu le iera a mânca.

Unul dintre ei, își calcă pe inimă și-i întreabă:

— Mă rog, să mă iertați de 'ndrăzneală, dar de ce-ați turnat *cinstea*, pe strae.

— De ce? Pentrucă voi *nu ne-ați cinstit pe noi, ci hainele noastre,* că de n'ar fi fost așa, ne-ați fi poftit ș'atunci când ieram cu strae rupte, căci tot noi ieram, acei 2 cerșetori, de mai înainte....

Așa-i *lumea: cinstește pe om după haine, iar nu după fapte.*

Și s'au făcut nevăzuți.

V. D. Ștefănescu

97. Spicul drept și spicul plecat

Mergea odată, pe un drum împărătesc, un român, nu tocmai bătrân, dar cu capul plecat în piept, cu spatele grebănoase, de părea mai mult o cârjă decât un om.

Cum mergea rar, șovăind, gânditor și oftând din când în când, — iată că se 'ntâlnește în drum c'un flăcăiandru, care se 'ntorcea dela târg, unde fusese să-și cumpere strae frumoase și flori aurite de pus la pălărie.

Dar pe cât iera cel de 'ntâi gârbov și bleg, pe-atâta flăcăiandrul mergea fudul, cu nasul pe sus, cu trupul drept ca lumânarea, de t'ar fi părut că-i croit numai dintr'o bucată.

După ce ș'au dat Bunăziua, întrând în vorbă și povestind fiecare trebile lui, — din una, din alta flăcăul aduce vorba:

— D'apoi bine, mă Miroane, ce umbli așa grebănos și cu capu 'n jos, parcă ai căutà ce n'ai prăpădit și te bocești, după ce nu ț'a murit?! Privește-mă pe mine, uite ce dârz și mândru umblu! Te știu că nu ieşti om bătrân, ne jucam acum câțiva ani parcă amândoi și acum pari de 50-60 ani și eu par ca de 20 numai!..

— Ai dreptate, măi Gavriluț! Așa-i. Dar vezi, cu greu ț'oi da lămuriri numai așà din gură, trebue să găsesc cevà mai priceput pentru tine!..

Il luă pe Gavriluț de mână și-l îndemnă:

— Să mergi o bucată de drum cu mine, până mai încolo, — la lanul cela, care se vede sub coastele dealului și te-oi lămuri, după cum vrei.

Ș'amândoi porniră cătră lan; flăcăul mergeà drept, țanțoș și cu ochii tot pela soare și pe nouri, — celalt mergea cu ochii țintiți în pământ, capul plecat în piept și spinarea încârjoetă.

Nu merg mult, ș'ajung la lan. Ghebosul se opri unde ierà grâul mai înalt, mai drept și mai țepos.

— Ia rupe, Gavrile, spicul acesta și-l desfă, să vezi ce i găsi într'însul.

Cela rupe spicul, îl desface și.... ce să găsască într'însul? căci spicul ierà sec...

— Nu-i decât pleavă și găoace de grâu fără boabe.

— Așà?

— Chiar așà.

Miron pune mâna pe-un spic pe jumătate plecat la pământ.

— Rupe și spicul acesta aplecat și grebănos și vezi ce-i găsi într'însul....

Rupse spicul, îl desfăcù și i se umplù palma de boabe de grâu, galbene ca aurul și grele și frumoase, de-ți făceau parcă poftă să culegi, cât îi putea duce și s'alergi la moară, să macini de-o pâne caldă.

— Ei, ce-ai găsit Gavrile 'n spic?

— Numai boabe strălucitoare, grele și pline de hrană.

— Ia'n taci!

— Ba așa!

— Apoi vezi, tu, să iei pildă de-acum și să spui și altora. Cum îi spicul cela: drept și țanțoș, cu paiul neclintit, așa-i și omul care umblă dârz, și cu nasu'n vânt: deșert, sec, pleavă și găoace! Iar spicul cel îndoit și grebănos, se asamănă cu omul ce merge totdeauna cu bărbia sprijinită' 'n piept, cu spatele 'ncârjoete și cu ochii ațintiți în pământ. — Dac' ar deschide cineva tidva unui dârz și țanțoș, ar găsi 'ntr'însa tot atâta minte, câtă roadă'n spicul cel drept. Dar de-ar deschide cineva tidva celui grebănos, negreșit c'ar găsi 'ntr'însa ca și'n spicul cel plecat, belșug de *pricepere, cumpăneală* și *bună judecată,* că te-ai mierà cum de-au încăput toate acestea într'un loc așà de strâmt!....

N. A. Bogdan

97. **Firul vieței**

A fost într'o vreme un împărat, căruia-i dase Dumnezeu numai un fecior, dar din păcate nici acesta nu iera soi (bun) — după cum se trăgea din neam împărătesc — curat vorba ceea: «ce folos că tata a fost Domn, dacă eu-s neom!»

Cusurul ce-l aveà, ierà că nu se împăcà de loc cu cartea. Să-l fi tăet bucăți și să-l fi pus prin pari, lui tot nu-i plăceà să 'nveție, macar că știea: că *cel ce știe carte, are ci-că parte;* că *omul fără 'nvățătură de carte, îi ca ș'un dobitoc*, numai că grăește, cu-atâta se deosebește.

Părându-i-se cartea grea de tot și fiind îngrozit de mustrările învățătorilor, părinților și celorlalte neamuri, umblà mereu răzleț, bătând lăturile, ferindu-se de lume pe care pare-c'o urâse; pierzându-și vremea cu câte nimicuri, pozne și alte lucruri netrebnice, neascultând pe nimeni, ca și cum ar fi fost de capul lui, fără stăpân și fără nici o fricà.

Intr'o dimineață, când se sculă feciorul de 'mpărat vede un mosor cu niște fire de mătasă înșirate pe trupul lui. — Voì să se joace cu el, dar de-odată auzì un glas, din mosor:

— Băete, acesta-i firul zilelor tale; ia sama și ți le cruță.

Mirându-se, luă mosorul în mână, se uità lung la el, ca la un lucru minunat; îl învârtì, îl sucì, îl întoarse și pe-o parte și pe alta și mereu îl năcăjià gândul: «oare ce să fie, dac'aș deșirà puțin de pe mosor?.» Și fără să bage de samă, de ce face, numai ce trage de fir.

De-odată se vede mai mare, mai chipeș la trup, și când se simțì așa, îi părù bine și nu stătù mult la gând și mai deșirà iarăși.

Acum se simți și mai mare, flăcău frumos, și bucuriea lui când s'a văzut scăpat de învățătură, parcă nu mai iera altul așa de chefos, ca dânsul.

In vremea aceasta, iaca moare împăratul, și după el, haiti! moare și împărăteasa și rămase împarat, fecioru-său.

Numai ce se vede înconjurat de sfetnici, de ostași vrednici și de înțelepții împărăției; dar el plângeà, plângeà 'ntr'una, fără a conteni; până când un sfetnic îndrăzni să-i zică:

— Măria Ta, a venit vremea să ne stăpânești, să îngrijești ca un tată de norod (popor) și de'mpărăției, care-o avem din moși-strămoși; lăsați plânsul. — Poate plângeți după părinți!? A sosit timpul s'aveți alt tovarăș de trai: o împărătească 'nțeleaptă, milostivă și cu dragoste de neamul nostru.

Impăratul, cum ierà 'n toiul plânsului, trage de fir, și iacà alăturea cu dânsul, o împărătească frumoasă c'un copil în brațe și cu alții prin prejurul ei. — Unul striga: „tată!", altul: „mamă!" iar celalalt se jucà cu musteața tătâne-său.

Când s'a văzut așà, rămase 'nlemnit și uitându-se la mosor, văzù că firul erà puțin și lemnul mosorului se vedeà.

Iarà mai trage de fir și se văzù slab, ghebos, tremurând cum îi vargà și de bătrânețe, nici nu puteà să umble mult. decât ici-colea.

Slab cum ierà, se culcà, să se mai hodinească

oleacă și-l fură somnul. — Cum dormià, visă că ierà băet și 'nvăța la școală. Mulțămià pe părinți în toate, pe învățători iarăși, cu tovarășii lui de școală trăià bine; mă rog, cu toți se împăca bine, și cu sărac și cu bogat, și cu tânăr și cu bătrân; iar lumea îl iubeà mult și ziceà: „Va fi fericită 'mpărăția noastră, când are s'ajungă acesta împărat. Va 'ngriji de 'npărăție, va mări-o prin războae vitejești, va împodobi-o cu biserici mândre, cu curți frumoase și norodul va fi fericit, trăind în bogății."

Cum se trezì împăratul ș'a adus aminte de vis și gândeà în sinea lui: „Ce copil nătâng (îndărădnic) și cât de nerăbdător am fost — deșirând mereu firul de mătasă — așà că vieața mea a trecut iute, fără să fac ceva de samă, o faptă de laudă și vrednică, fără să-mi fac datoria care mi-a lasat-o din mila lui D-zeu: să 'ngrijesc de 'mpărăție, de neamul meu, chiar și de sufletul meu". Și 'n hohote de plâns, căzù jos în nesimțire.

Când se desmetecì, amărât de viața sa, mai trase de fir, pentru cea din urmă dată ș'un glas puternic răsună din mosor:

— Mori ca un netrebnic, din pricina neascultărei! Mori fără să fi muncit câtuși decât în viața ta ceva de folos! Mori după o viață atât de scurtă și... care-ar fi putut să fie lungă, fericită și blagoslovită de D-zeu! Mori.... pătând numele neamului tău!...

Iată ce face *nerăbdarea*, *neascultarea* și *nesocotința*.

S. T. Kirileanu

99. Ce face cearta și ura

Odată într'un sat frumos și 'ntemeiat (bogat), erau 2 vecini.

Vecini sunt în tot locul, dar 2 vecini bogați, nu prea găsiți mulți. Și ei amândoi erau chiaburi. — Unu-l chema Florea lui Niță și celalalt Ilie Tanasă.

Așa case frumoase, văruite și acoperite cu cărămizi, șuri pline cu grâne și fân, vite alese și de soi, n'aveau nimeni ca ei, nici în șapte sate.

Toți oamenii îi pizmuiau, dar mai ales ei se pizmuiau și mai tare, unul pe altul.

Așa-i firea omenească: *nu se mulțămește că are de toate, dar dorește ca nimeni să n'aibă ce are și el.*

Cea mai mare bucurie le iera aceea: când unul sau altul dintre ei, puteau să se laude, că are ceva ce nu are vecinul său.

Dacă unul avea un mânz frumos și vecinul n'avea de fel, îndată îl auziai:

— Tu n'ai mânz frumos, cum am eu!

Celalalt dac'avea o pereche frumoasă de juncani și vecinul n'avea, îndată răspundea:

— Că nici tu n'ai juncani frumoși, cum am eu! S'așa se tot sfădeau, că unul are mai mult decât celalalt.

Vorbele acestea, de multe ori le făceau amar la inimă. S'a 'ntâmplat c'au fost siliți să umble prin judecăți, unde trebuiau să plătească.

Dar lor nu le păsa de toate-acestea. Fiecare dintre ei ziceau:

— Nu-mi pasă, oricât de mult să plătesc, numai să-i arăt, că eu am dreptate și nu el.

In urma certelor celor multe, judecăților perdute și plăților de despăgubire, ajunsese la sapă de lemn! Nu mai aveau ce să peardă. Se aleseră amândoi cu nimica și săraci cu totul.

Dar de ceartă tot nu se lăsară.

Ne mai având cu ce să se laude și șezând amândoi în casă cu chirie, într'o dimineață de primăvară, auzind cucul cântând, îi dă unul:

— Auzi, cum mi-a cântat cucul mie!

— Minți, răspunse celalalt, că nu ție, ci mie mi-a cântat cucul.

— Ba mie.

— Ba mie.

Iarăși începură a se certă și fiindcă nu s'au putut împăcà, merseră la judecător, să-i judece: cui a cântat cucul?

La judecător — pe-acele vremuri — n'aveai ce să te duci cu mâna goală. Trebuia să mergi cu „plocon" (dar).

Ei ierau amândoi săraci. Nu mai aveau de unde să plătească judecătorului, să le facă dreptate.

Mergând mai întâi Florea, făgăduì judecătorului, că-i lucră 5 zile, numai să-i facă dreptate.

— Bine, dar mai întâi vină și-mi lucrează ș'apoi nu te teme.

De-abea ieșì el și întră Ilie, care-auzise cât făgăduise Florea, și el îi încredințază că-i lucrează 10 zile, numai să-l răpună pe celalalt.

— Bine, să vii la judecată, am grijă.

In ziua judecății, se înfățișară amândoi.

Judecătorul îi întrebă, din fir în păr, apoi le hotărî:

— Nici ție, nici ție nu ț-a cântat cucul, ci mie.

Ar gândì cineva, că nu s'au împăcat cu judecata aceasta. Nici de fel! Au pornit liniștiți.

Sosind acasă, Ilie iar îl ghiontește:

— Vezi, că nu ț'a cântat ție cucul.

— Dar nici ție.

Erau mulțămiți, fiecare gândeà că de și n'a avut dreptate, dar nici celalalt n'a câștigat; și atâta le ierà de-ajuns.

Invățați din povestea asta că *cearta și vrajba nu aduce nici un bine.*

Să nu vă certați pentru toate nimicurile, ci împăcați-vă între voi, ca frații; căci trăind sfădindu-vă, averea voastră se *prăpădește.*

Nu pizmuiți averea nimărui, ci vă siliți a câștiga să aveți la bătrânețele voastre.

Lucrați, fiți harnici, oameni de omenie și nu vă pese ori cui a cântat cucul!

V. Gradoveanu

100. **Morarul și Măgarul**

Un morar și fiul său duceau un măgar la târg, să-l vândă.

Pe drum îl întâlni un om călare, care le-a zis:

— Voi n'aveți minte că lăsați măgarul slobod și nu 'ncălecați nici unul pe dânsul.

Băetul îndată s'aruncă pe măgar; dar nu merse mult și întâlnesc alt om.

— Măi copil zălud (fără minte), grăi drumețul, cum de nu ți-i rușine să mergi calare, și pe tată-tău — om bătrân și slab îl lești să meargă 'n urma ta pe jos?

Copilul se rușină strașnic și iute s'a dat jos de pe magar, lăsând să 'ncalece tată-său.

Nu trecu mult și-i întâlni o femee, care ducea o coșarcă cu mâncare argaților la câmp.

Și se ciudì și ea:

— Trebue să fie om rău acesta, că s'a suit călare pe magar și copilu îl lasă să meargă pe jos, atâta cale 'ndepărtată.

Auzind așa copilul, s'aruncă și el pe măgar, lângă tată-su, socotind amândoi în sine, că cine-i vor mai întâlni, le-or da pace.

Dar nici așa n'au fost liniștiți, că trecând pe lângă o turmă, ciobanul strigă:

— Bietul magar! Voi cu-adevărat sunteți oameni răi, că v'ați suit amândoi pe dânsul; aveți să-i rupeți spinarea până la târg.

Se coborâră amândoi de pe magar și băetul se miră de la o vreme:

— Oare ce să mai facem, ca să putem face la toți pe voe? Nu cumva să-l luăm pe-o prăjină ori pe par și să-l ducem la târg, sau să-l dăm să se 'nece în râul acela.

Dar tată-său îl mângâe:

— *Vezi, fiule, că oricum vom face, la toți nu le putem întra în voe; deci totdeauna, fă cum știi că-i bine și n'avea rușine de nimeni.*

G. Ungureanu

101. Povestea fericirei

Se născuse împăratului un băiet frumos, așà de frumos, că se dusese vestea peste 9 țări și 9 mări. In fața lui ierau flori de crin și flori de trandafiri; în păr ierau raze de soare; în ochi cer albastru. Și cu cât se măreà, trupul i se făceà

tot mai mlădios ca și o trestie ce se leagănă pe malul gârlei.

Impăratul ierà voios și împărăteasa ierà și mai voioasă, căci fiul sămănà mai mult în partea ei. Ai fi zis, văzându-l, că e o domniță îmbrăcată în haine voinicești și că tot mai bine i-ar ședeà în straie de împărătească, încinsă la mijloc cu mlădii de iederă și cu un mănunchi de liliac la cingătoare.

Creșteà feciorul de împărat într'o zi ca în două și într'un an ca în nouă, dar împăratului îi pierise voia bună, căci vedeà pe fiul său tot supărat și mâhnit. — Invațase el tot ce se cade să știe un fecior de împărat; paloșul și buzduganul se răsuciau voinicește în mâna lui, caii cei mai aprigi, nechezau spumegați sub dânsul, arcul lui trimeteà săgeata, de luà din zbor pasărea măiastră, tocmai din valurile vântului turbat. — O lume întreagă i se închinà, când pleca la vânătoare toți îi asvârleau flori în cale.

Iera trist însă feciorul de împarat și nu-l înseninau nici vorbele dulci ale mamei sale, nici cuvintele pline de blândețe ale tatălui său.

Se gândì atunci împăratul să facă toate chipurile și să dea peste leac băeatului. — Trimise ostași în toate părțile lumii, să dea de știre, că cine dintre învățați s'a găsì să dea peste leac feciorului de împarat, cu mare răplată și cinste împărătească s'a alege.

Și începură a curge în curțile împaratului și învățați și vrăjitori și descântători și toți câți se socotiau să dea de leac mândrului fecior. Cum veniră așa s'au întors toți, și feciorul de împărat a rămas tot trist; împărăteasa a rămas plângând și împăratul încruntat și cu jalea în adâncul inimii.

Și-a luat calul lui nazdravan, merinde de drum, rămas bun dela părinți și-a pornit în voia soartei. L-au privit din urmă împaratul și împărăteasa dintr'un foișor, până l-au pierdut din ochi, apoi s'au pus pe plâns și jalea s'a întins în tot cuprinsul împărăției.

Și s'a dus, s'a dus și în lungul drumului fără de sfârșit nu căuta nici în dreapta, nici în stânga. — In urma lui lăsa ape, lăsa văi, lăsa munți; pădurile le străbătea fără teamă; câmpiile ca o nălucă le spinteca și n'avea tovarăși decât urîtul și calul lui nazdravan.

Nu poposia niciodată, căci iera tânăr și calul iera cu 9 suflete. Izvoarele reci nu-l ademeneau să rămâie, florile mirositoare nu-l abăteau din drum, umbra pădurilor nu-l ispitea din cale. Și se ducea, se ducea fară preget....

Trecuse multă vreme, de când călătoria feciorul de împărat. Ținuturile tatălui său rămaseră departe, căci demult le trecuse.

Intr'o vreme sosi la marginea unei păduri. Inserase de mult. Luna deasupra crestetului lumina trecând peste pânza de pădure din vârf

în vârf de brad. Liniște ca în împărăția morții; și drumurile se încrucișau, căci feciorul de împarat ajunsese într'o răspântie. Se opri acolo gânditor și nu știea încotro s'apuce.

Cum sta el așa, începu să-i treacă prin minte anii copilăriei, cu palatul împărătesc, cu grădina înflorită, de dezmerdările mamei, de sfaturile și vorba blândă a împaratului. Și-l prinse un dor năprasnic.

— Ce-o fi făcând mama? — șopti el.

— A murit demult! — îi răspunse o șoaptă tainică — și s'a sfârșit de dorul tău.

— Ce-a fi făcând tata? — șopti iarăși feciorul de împarat.

— A murit de mult! — răspunse șoapta tainică. Și-a murit de dorul tău.

— Ce a fi făcând grădina mea?

— S'a părăginit de lipsa ta! — îngână glasul ca o adiere de vânt.

Și dorul i se prefăcu într'o jale amară și se puse pe plâns.

Plângeà, de dor, plângea de jale! Și când s'a dus să-și răcorească gura din pârău, și când s'a plecat să bea, și-a văzut în undele apei chipul său: îmbătrânise. Vezi, iera vreme decând plecase!

Dar nu s'a oprit din cale; a zărit în depărtări un foc și a luat-o razna într'acolo ca să întrebe încotro s'apuce s'ajungă la *fericire*.

Și după ce a coborât văi prăpăstioase și a

suit dealuri neumblate, ajunse la zarea de foc: ierà o peșteră și în pragul peșterii ședeà, ca cioplit în piatră, un unchiaș bătrân ca vremea cu barba până la pământ și cu genele sprijinite în cârji. — Cum îl văzù, feciorul de împărat se duse spre el și cu multă cuviință îi vorbi, ca pentru cea mai depe urmă nădejde:

— Buna vremea, moșule, și rogu-te să-mi spui *încotro e fericirea?* Mi s'a năzărit că într'acoace să fie; mai e mult până s'o ajung?

Unchiașul se uită lung la el și după ce-l măsură cu ochii din creștet până'n tălpi, îi zise:

— *Fericirea,* om nebun, *e în tot locul, când o știi prețui.* După chip și după port, arăți că dedeparte și de mult alergi; *dacă ai fi rămas în cuprinsul și gospodăria ta, ai fi găsit fericirea.* Dar dacă ai plecat s'o cauți în lume, greu ai s'o găsești! *Omul atunci este fericit, când este mulțămit cu ceeace este.* Mergi dar înapoi!

Și fiul de împărat a luat-o cătră casă și după vreme lungă, ajunse iarăși la palatul împărătesc. Când s'a uitat în oglindă, a văzut că îmbătrânise umblând după fericire, fără s'o găsească undeva.

Părinții îi ierau morți de mult și împărăția ierà fără stăpân.

Și s'a făcut împărat în locul tătâne-său și trăiește și azi, dacă n'a fi murit.

102. Bogații au sărăcit și-au flămânzit, iar cei ce caută pe Domnul, nu se vor lipsi de tot binele

Un împărat aude la biserică pe vlădică citind: «*Bogații au sărăcit și-au flămânzit, iar cei ce caută pe Domnul, nu se vor lipsi de tot binele*» și nevenindu-i la socoteală vorbele acestea, îi zise aspru:

— Părinte, șterge minciunile celea de acolo!

După vre-o câteva zile, împăratului îi veni gust să se scalde într'un lac din grădina sa.

Zis și făcut.

Un înger însă luându-și chipul lui, îi îmbrăcă hainele și intră în palat.

Când ieși împăratul din apă, ia hainele dacă ai de unde.

Slujitorii care i le păzise, se duseră, crezând că îngerul era adevăratul împărat. Pe cine s'apuce acum!

Il zăriră vre-o doi ostași și-l luară la goană.

— Măi, eu-s împăratul vostru!

— Ce, ești nebun? Impăratul nostru e'n palat.

— Cum «împăratul e'n palat», că doar eu-s.

Ostașii l-au luat drept nebun și l-au dat afară. Oricui îi spunea, nu-l credeà, mai ales că îngerul-împărat ieșise să se primble cu toată curtea, cine era să-l creadă pe el.

Impăratul nu știeà pe ce lume se află.

Ierà vai de dânsul, — din împărat ajunsese de n'avea ce mânca; trăià din mila altora.

Din vorbă 'n vorbă, aud slugile împăratului, că un nebun strigă în gura mare că el e împarat!

Și-i spun îngerului.

— Imparate, iaca ce auzim și cum spune un nebun care strigă în gura mare că-i «împarat»! Poate-ar trebui pedepsit pentru îndrăzneala lui.

— Aduceți-mi-l aici.

I l-au adus.

Atunci îngerul, zise:

— Acum crezi în minciunile bisericei? Bogații au putut sărăci? Vezi că, ***numai minunile vă pot da înțeiesul, acelora ce voi nu vă osteniți a le înțelege.*** Și eșì, lăsându-l pe adevăratul împărat, în locu-i.

A doua-zi împaratul zise Vlădicăi:

— Cum îs vorbele ce le ceteai, când te-am oprit?

Vlădicăi îi erà teamă să le mai spună, temându-se de mânia împaratului.

In cele din urmă, i le spuse: «***Bogații au sărăcit și au flămânzit, iar cei ce-l caută pe Domnul, nu se vor lipsi de tot binele***».

— Să nu le mai cetești, ci deacum să le cânți, fu răspunsul împăratului, care puse în mirare pe toți.

Dintre toți însă, singur împăratul, pricepeà acum pe deplin înțelesul lor.

P. G. Savin

103. **Dați-vă de pomană!**

Ierà odată un om bătrân. Și omul acesta nu dădeà nici odată de pomană, deși aveà de unde, slavă Domnului; ce-și ziceà:

— «Lasă că dacă oiu murì, mi-or da feciorii». (că aveà 2 feciori).

Și cum vă spusei, ierà zgârcit bătrânul. Nu se îndurà nici de orfan, nici de văduvă, ci totdeauna se mântuià cu vorba:

— «Dacă oiu murì, mi-or da feciorii«...

Așà, feciorul cel mai mic, se hotărî să-i dea o pildă lui tată-său și după ce-și făcù un plan în minte, nu mai așteptà acum decât vremea potrivită.

Venì și vremea nimerită.

Intr'o sară când plouà cu găleata și ierà un întuneric de să-ți fi dat unul o palmă, nu știeai din ce parte ți-a dat-o; și pentru planul feciorului, vremea asta ierà minunată.

Intră în odaia lui tată-său și-i zise:

— Tată, hai degrabă, că moare moșu' dascălu' și te chiamă să-ți spună ceva cu limbă de moarte....

— Măi băete, dar cum se poate pe așà vreme să iasă cinevà din casă și tocmai unde să mă duc, în capul satului; că acolo ședeà moș dascălul.

— Nu se poate, tată, trebue să mergi, că-i păcat mare. Cine știe ce vrea să-ți spue; dacă te cheamă trebue să mergi numai decât, să-l apuci în vieață.

Se mai codì, ce se mai codi bătrânul și 'n cele din urmă văzând că feciorul o țineà una și bună, se hotărî să se ducă în sfârșit.

— Dă, m'aș duce, măi băiete, dar uite afară-i mânia lui Dumnezeu și întuneric, de ți-i groază.

— Lasă tată că dacă plouă, vom luà o glugă în cap, iar dacă-i întuneric, luăm un fânar [1]).

Cu vai nevoie bătrânul pornì, și cu dânsul și feciorul cu felinarul în mână.

Dar băiatul, cum făceà, cum dregeà, rămâneà tot în urmă cu lumina, încât bietul bătrân, ba dădeà într'o apărie, ba cădeà într'o hârtoapă, ba călca printr'o băltoagă, vai de capul lui ce mai pățià, până când zise băietului:

— Treci cu lumina înainte, dragul tatei; că mi-oiu rupe gâtul, pacatele mele, ori mi-oiu scrântì vre-un picior, saracul de mine!

Feciorul atâta așteptà.

— Hai tată acasă, că nu te mai cheamă nimeni. Ci eu te-am făcut să cunoști cum are să fie cu pomana, ce ți-am da-o noi. *Ce folos că în urmă vei avea dat de pomană, dacă nu vei avea dat de mai înainte.* Căci dacă lumina felinarului din urmă nu-ți folosește, de asemenea

1) Felinar.

și pomana din urmă, nu-ți va folosi. Deci *trebue să-ți dai și 'nainte de moarte de pomană, dacă vrei să-ți fie drumul luminat pe deplin pe ceia lume.*

Bătrânul de-atunci și până la moartea lui, a fost unul din cei mai darnici și mai milostivi de prin părțile acelea, încât se minunau văduvele și orfanii de schimbarea bătrânului, care, după cum vedeți, înțelesese pilda feciorului.

P. Gh. Savin

104. Despre creșterea copiilor

Ierà odată o vădană, care n'avea decât un băiețel și țineà la el, ca la ochii din cap.

N'ar fi dat în băiet ori să-l sfădească cumva, doamne ferește!

Băiatul nu știà de frica nimărui și creșteà așà ca o buruiană, de lângă gard. N'aveà cine să-l povățuiască de bine.

De rușine și frică nu știà.

Când ajunse mai mărișor, se răcăduià el la mă-sa și ea nu cuteza să-i dee câteva, când greșià.

Creșteà băietul mai mult pe drum, că vădana n'aveà ce să-i facă. Și cum ierà năcăjită, se bucurà când îi aduceà băietul câte ceva. Dar nu-l

întrebă de unde-a luat ceea ce-i aduce și dacă furase, să ducă 'napoi.

Și azi așà, mâne așà, băietul creșteà mare și odată cu el și naravurile cele rele. A ajuns om în lege; dar de obiceiul furatului nu se părăsise.

Odată fură la drum mare niște boi, cai și i duse într'un târg departe să-i vândă.

Păgubașii l-au prins, l-au dovedit și l-au dat la lege.

Pe-atunci hoții cei mari de vite, se spânzurau.

Judecata a hotărât, să spânzure pe feciorul vadanei.

In ziua când ierà să fie spânzurat, când juvățul spânzurà deasupra capului, flăcăul zise cătră calău:

— Hai, lasă-mă oleacă 'n viață și cheamă pe baba ceea, că mi-i mamă; am să-i spun cevà.

Baba s'apropie de fecior. El o rugă să plece urechea la el, să-i șoptească ceva. Hoțul apucă pe mă-sa de ureche cu dinții și-i rupe urechea!

— *Așà se cuvine să-ți fac, ca să te cunoască toată lumea. Că de mi-ai fi fost mamă adevărată, m'ai fi bătut bine când ț'am adus cel dintâi lucru de furat și dacă m'ai fi bătut atunci, azi nu m'ai vedea în spânzurătoare.*

M. Lupescu.

105. Șepte frați și șepte bețe

Un om avea 7 feciori. Cât au fost mici, se învoiau ei cum se învoiau, de voie, de nevoie, pentrucă le ierà fricà de tatăl lor. Cum au crescut însă și s'au făcut mari, au început să se certe. Și când se 'ntâlniau, nu-și dădeau nici bunăziua. Voia și nevoia le-o știeau numai streinii, căci feciorii se dușmăneau, cum se dușmănește cânele cu pisica.

Tatăl lor ierà suparat lucru mare și se gândià zi și noapte, că, dacă acum, când e în vieață și când îi mustră, feciorii nu-l ascultă, ce vor face ei după moartea lui? De nu vor încetà cu certele între dânșii, apoi nu se va alege nimic din averea lui.

Intr'una din zile, mâhnitul părinte chemă pe cei 7 feciori la dânsul și le dete 7 bețe legate la un loc, zicându-le:

— Feții mei! iată aici 7 bețe legate la un loc. Cerce fiecare din voi, de va puteà frânge în două legătura aceasta!

A încercat cel mai mare să frângă legătura, dar în deșert; a 'ncercat al doilea frate, apoi ceilalți pe rând, dar nici unul n'a izbutit.

Atunci bătrânul, luând legătura cea cu bețe și ținând-o în mână, zise:

— Cum văd eu, nici unul din voi, n'a putut rupe aceste bețe; voi cercà eu să le frâng!

Dezlegă bețele, le luă unul câte unul și pe rând le-a rupt pe toate, cu ușurință.

— Păi, așà nu-i lucru mare! strigară cu toții. Un băț poate rupe și un copil.

— Aceste 7 bețe, sânteți voi, feții mei! De vă veți învoì toți unul cu altul, și veți țineà strâns unul la altul, nimeni nu vă va putea face vre-un rău. *Uniți la toate, veți fi totdeauna puternici*; iar dezbinați între voi, veți pățì și voi ce au pățit aceste bețe, ce le vedeți aici, jos. Trăiți dar în pace, în iubire frățească și învoire; aduceți-vă aminte totdeauna de soarta acestor 7 bețe.

Fiți uniți și veți fi tari.
Unirea face puterea.

P. G. Savin

106. **O vorbă care deslușește tot**

Un vlădică odată pornise să cerceteze eparhiea. Ajungând la un sat, se supără foc, cum de nu-i face primirea ca la alte sate, trăgându-i din depărtare clopotele.

După ce trase la gazdă, chemă pe preotul satului la dânsul.

— Părinte — îi zise vlădica cu un grai cam aspru — în toate satele până aici m'au primit ca pe capul legii, ce sunt. Numai satul sfinției tale se vede că și-a cam uitat datoriile către sfânta noastră biserică; și pentru aceasta, sfinția ta este de vină.

— Prea sfințite stăpâne, răspunse bietul preot, sînt 1100 de cuvinte. Eu biet mi-am făcut datoria, mai cu prisos decât alții. Ați văzut bine că v'am ieșit înainte de v'am primit tocmai la marginea satului: cu crucea, evangheliea, steagul și îmbrăcat cu sfintele veșminte, în loc să vă aștept la ușa bisericii. Și cu atât mai mult s'a bucurat sufletul meu, când a auzit că v'a dat D-zeu în gând să vă mai aduceți aminte și de satul nostru, cu cât aveam mare trebuință de ființa de față a capului bisericei, spre a turnà balsamul mântuirei pe ranele noastre sufletești și a mă ajuta să dau afară din sat sărăciea, ce s'a 'ncuibat la noi.

— Din miea și din suta acea de cuvinte, nu s'ar putea să-mi spui și mie câteva? întrebă vlădica, cu grai mai blajin.

— Mai întâi de toate, prea sfințite părinte, biserica din satul nostru n'are nici un clopot.

— Destul, destul, răspunse vlădica, ăst singur cuvânt este deajuns ca să-mi deslușiască totul.

In Dumineca următoare, sătenii cu mirare auziră 2 clopote, care îi chiemau la rugăciune din

turnul bisericei. Când se adunară la biserică, preotul le ceti porunca Vlădicii, prin care *îndemna pe toți poporenii să-și dea copii la școala* ce deschisese prea sfinția sa, cu ale sale chieltuieli.

Petre Ispirescu

107. **Înțelepciunea țăranului**

Umblând o dată Vodă la vânat, a dat în pădurea Zănoagei peste-un pădurar bătrân, și avea moșul legat lângă ușa colibei un lup sur.

— Ce faci cu el, moșule, întrebă Măria Sa.

— Il țin ca nadă, [1]) Măria-Voastră.

— Cum l-ai prins?

— Lighioana asta, am găsit-o de mică, aproape pierită de slabă In loc să-i dau una la cap mi-am zis:

Tot făptura lui Dumnezeu e și el. Cum ierà iarnă, frig de trosneau lemnele, l-am vârît în sîn, gândind: «N'am câine acasă. L'oiu crește și s'a îmblânzì».

Baba când l-a văzut, s'a crucit și face: «Ți s'a urît cu viața, bătrânule?» N'am căutat la vorba sa. Cu lapte, cu bucățele, la căldură, s'a întrămat

1) Hrana pusă anume de prins fiarele, în capcană.

dihania. Cum mă vedea alerga. Mârâia ca un cățel. Baba ținea tot aci: «Se vede, moșnege, că ți-e ursit să mori mâncat de lup».

Nu dam samă, că Lupeiu al mieu, de ce crește, de ce își schimbă căutătura.

Intr'o vară eu, ca de obiceiu, îi întind mămăliga; acuma iera cogeamite dulăul și baba nu-l suferià în casă.

El, hap de mână. Poftim semnul colților. Erà stânga. L-am înșfăcat de beregată, și, cu mare nevoie, am scos mâna plină de sânge.

Strig femeea. Imi aduce un lanț și de atunci îl țin legat.

Babei, ca să-i astup gura, i am zis: «Ce te minunezi de-o letină [2]) ca asta? Omul, că-i om, și nu-i mai de treabă. Așa, bunăoară, împărații și domnii pe câți nu oploșesc la curțile lor, îi încarcă de slujbe și averi, iar ei, nerecunoscători, îi sapă și le doresc pieirea. Să erți, Măria Ta, vorbele mele proaste; dar *omul e mai viclean și mai hain de cât lupul. Care se gudură mai tare, acela poate fi mai vrăjmaș.*

Căruia i-ai făcut mai mult bine, acela e frate de cruce cu Iuda. Măria Ta, ca șoimul te 'nalți cu mintea să vezi din cotro vine furtuna, în vreme ce șarpele veninos te mușcă de picior; iar cel miluit, întocmai ca Lupeiu al mieu, umblă să te răpue.

2) Dihanie.

— Eşti bun sfetnic, zice Vodă, zâmbind.

— Ba să mă ferească Dumnezeu. Acì în pădure domnesc nesupărat peste tot ce văd cu ochii, pe când ca sfetnic, de unde ştiu că nu mi-aşi schimba părul încât să trebuiască, Măria Ta, să mă pui în legătoare ca pe diavolul ăsta?

Vodă îl bătu pe umăr, zicând: Să trăeşti, moşule, n'am să-ţi uit vorbele.

Sofia Nădejde

108. Ce nu poate omul

Ci-că în vremea dedemult, a fost un om bătrân, care voind să afle şi să vadă tot ce e în lumea aceasta, s'a rugat lui Dumnezeu, zicându-i:

— Dă-mi, Doamne, zile să trăiesc, până voi afla tot ce e în lumea luminată.

Auzind Dumnezeu rugăciunea, i-a făcut pe voie, aşa că trecură ani peste ani şi unchiaşul atât se trecuse de bătrâneţe, încât nici de muşte nu putea să se apere.

Nepoţi de nepoţi ai lui, mult necaz aveau din pricina aceasta, căci trebuiau să facă cu rândul.

Intâmplându-se o nuntă 'n sat şi fiind chemaţi şi nepoţii moşului, când plecară, au lăsat un copil să-l apere de muşte.

Cum sta copilul şi alunga muştele, iată că

vine un alt copil, care-i iera prieten și-l îndemnă să meargă la nuntă.

— Nu pot să merg, că m'a lăsat tata să păzesc pe moșul, de muște.

— Prost iești, măi frățe. Toarnă lapte pe zid, să se strângă muștele acolo și noi putem să mergem la nuntă.

Când auzi unchiașul, care atâta amar de ani trăise, ceeace zisese copilul, ridicându-și ochii cătră cer, zise cu glas stâns:

— O Doamne! Ia-mi zilele. Nu vroi să mai trăiesc! *Oricât ar trăi un om, nu poate află tainele lumii...*

Marin Apostolescu

109. **Gândul e fericirea și nefericirea omului**

Ierà un împărat mai bogat decât pământul mai slăvit ca Dumnezeu și mai luminos decât soarele în ochii atâtor noroade peste care dreapta lui atotputernică pusese stăpânire.

Dar cu toate acestea, el ierà veșnic în prada celor mai negre gânduri, ce ca niște fiori ai duhurilor rele, îi străbăteau trupul și făcea sufletul un adevărat iad.

Fața și toate mișcările sale, purtau pecetea chinului adânc.

Vedea bine că-i în rătăcire, dar mai cu izbândă cutează să se lupte cu pământul și cu cerul deodată, decât cu sine însuși. — Zadarnic împăratul se trudea să afle izvorul acestui rău, căci mintea sa mai lesne își puteà da sama de miile de greșeli și cusururi ale altora, decât ale lui însuși.

Ars de setea de a cunoaște adevărul cheamă la sine un înțelept, din împărăția sa și-i vorbì astfel :

— Sunt mare, puternic și bogat și cu toate acestea sunt cel mai nenorocit om din lume. Iți dau ce vrei, spune-mi de poți, pricina nenorocirei mele și ce să fac, ca să fiu fericit? Slab de minte nu mă simt, dar degeaba-mi bat capul.

— Măria Ta, îi răspunse înțeleptul, poate că grija și teama ce ai de împărățiile vecine, care vrăjmășesc și-ți pun la cale pieirea, îți turbură sufletul.

Pornește cu război, supune și acele țări, ucide căpeteniile lor, întinde-ți stăpânirea și mărește-ți puterea. Găsindu-te astfel la adăpost de orice primejdie, firea ți se va umplea de liniște și senin, ca luciul apei în lumina soarelui, după potolirea furtunei.

Impăratul ascultă și-și mări țara cu pământ și oameni; dar vede cu amar, că și viforul gândurilor lui, cu mai mai multă furie se ridică asupră-i.

— Bade vornice, fii bun și-mi botează odrasla!

Vine vornicul, botează copilul.

Așà. Face omul ș'oleacă de cumătrie, din toată caliciea lui. A pus pe vornic în capul mesei, i-a dat bucățica cea mai bună și l-a cinstit și c'o garafă de rachiu.

— Crede, cumătre vornice, numai atâta te pot cinsti, da-i cu inimă bună!

A băut cumătrul vornic rachiul, da'n gândul lui zice:

— Las'că ți-o coc eu, măi bade: pentru un slujbaș ca mine, atâta ai găsit? Numai o garafă de rachiu?...

Și cum se gândește să-i răsplătească cumătru-său, face un plan, și pe loc se înfățișează la boier.

— Ce-i, vornicule?

— Ce să fie, cucoane? sărut mâna!.. Un om din sat, căruia i-am botezat azi, s'a lăudat că el se poate duce pe ceia lume, s'aducă inelul cu pecete, dela taica dumitale....

— Cum se poate?

— Iacă așà, cucoane, s'a lăudat; l-am auzit eu cu urechile mele!

— Să mi-l aduci aici, într'o clipă! — cuvintează boierul.

L-a adus pe Român.

— Bine, măi ticălosule, te-ai lăudat, tu, că te duci pe ceia lume?

— Spune-mi, care-i pricina nenorocirei mele, de care cred că a ajuns vestea în toată împărăţiea mea? Te dăruiesc cu ce vrei, de poţi, ajută-mi cu sfaturile tale.

— Impărate, nu-ţi cer nimic, pentrucă n'ai ce-mi da. Cine se are pe sine, le are pe toate. Măria Ta n'ai nimic, neavându-te singur.

Iar pricina fericirei ca şi a nefericirei în lume, este *gândul*.

Bogăţiea, mărirea, frumuseţea şi puterea, gândul le făureşte ca din senin şi chiar avându-le în adevăr, — ca Măria Ta — tot gândul le preface în paragini, le scoboară şi le arată mai ciudoase ca urâtul.

Acesta-i adevărul, dacă poţi, foloseşte-te de el.

Alex. Voiculescu

110. **Inelul cu pecete**

Acù se cheamă că este o poveste c'un boier, bunăoară cum e cel din satul nostru; şi c'un vornic, cum e primarele nostru. Şi ierà şi un Român, bunăoară cum sînt eu, sarac şi năcăjit, cu copii mulţi, cu casă grea şi cu pămînt puţin.

Acù Românului îi mai dă Cel-de-Sus, un prunc. Şi omul îşi ia căciula în cap şi se duse la vornic.

— Bade vornice, fii bun și-mi botează odrasla!

Vine vornicul, botează copilul.

Așa. Face omul ș'oleacă de cumătrie, din toată caliciea lui. A pus pe vornic în capul mesei, i-a dat bucățica cea mai bună și l-a cinstit și c'o garafă de rachiu.

— Crede, cumătre vornice, numai atâta te pot cinsti, da-i cu inimă bună!

A băut cumătrul vornic rachiul, da'n gândul lui zice:

— Las'că ți-o coc eu, măi bade: pentru un slujbaș ca mine, atâta ai găsit? Numai o garafă de rachiu?...

Și cum se gândește să-i răsplătească cumătru-său, face un plan, și pe loc se înfățișează la boier.

— Ce-i, vornicule?

— Ce să fie, cucoane? sărut mâna!... Un om din sat, căruia i-am botezat azi, s'a lăudat că el se poate duce pe ceia lume, s'aducă inelul cu pecete, dela taica dumitale....

— Cum se poate?

— Iacă așa, cucoane, s'a lăudat; l-am auzit eu cu urechile mele!

— Să mi-l aduci aici, într'o clipă! — cuvintează boierul.

L-a adus pe Român.

— Bine, măi ticălosule, te-ai lăudat, tu, că te duci pe ceia lume?

Da' de unde, cucoane? Nici n'am visat.

— Cum? Dar vornicul spune minciuni?

— Dă, cucoane, se chiamă că vornicu-i vornic: omul boierului, omul stăpânirei....

— Așà? Apoi, măi bade, dac'ai spus, trebue să te ții de cuvânt. Să te duci pe ceia lume, să-mi aduci inelul dela taica!

Incepe omul a i-se tânguì, spărieat. Dă să se roage, cade 'n genunchi.

Boierul, — nu!

Vornicul rânjeà... Lui îi părea bine, — că de asta-i pus el, ca să năcăjească oamenii.

Ce să facă omul? Se duce acasă și-și spune nevestii tot amarul.

Și-i dă și muierea, cum s'a priceput, un sfat și l-a mânat înapoi, la curte.

— Ce mai vrai? zise boierul. Incă n'ai pornit?

— Mă rog de iertare, cucoane, — zice omul; dar eu pe taica dumitale nu l-am cunoscut. Vornicul, a fost om de casa lui; să meargă și el cu mine, să mi-l arăte....

— Așà? Bun! Să meargă! De ce să nu meargă?

Vornicul de colo, începe și el a se crămăluì și a geme; dar acù râdea boierul:

— Bine, vornice, nu-ți pare bine să vezi pe taica? Că doar omul lui ai fost!

Și 'n sfârșit a trebuit să iee, amândoi cumătrii, calea cătră ceia lume.

Au umblat ei cu trăistele lor de mălai,. au băut apă pela multe fântâni, ș'au mers vreme multă, cât e de-aici pe ceia lume; și nici n'au bagat de seamă, când au trecut pe celalalt tărâm.

Deodată s'a făcut așà ca 'ntr'un amurg, și s'au arătat drumuri încâlcite, ș'o câmpie fără sfârșit.

Doi draci treerau, ducând o căldare cu catran clocotit.

— Bună vremea!

— Mulțămim dumneavoastră!

— Mă rog, dar ce-i cu caldarea asta? întrebă Românul.

— Asta-i pentru cei care au băut rachiu, în lumea voastră!

— Așà? dar mai văd pe unii ducând nuci, în vârfuri de prăjini.

— Apoi în nucile acelea, se chinuiesc sufletele zgârciților, cari nu se mai satură de bani

— Așà? Mare minune! Aici sîntem pe ceia lume....

— Pe ceia lume, în împărăția iadului, — răspunse unul din diavoli.

Omul întrebă iar:

— Mă rog dumitale, nu ne-ai puteà spune, unde să găsim noi, pe taica boierului nostru... că ne-a trimis să-i cerem inelul cu pecete.

— Tata boierului vostru? grăiește diavolul râzând. Ia uitați-vă colo, pe lanul cel lung. Vedeți voi plugari arând? Apoi la plugul cel mai

de-aproape, aici trag 6 bivoli. Duceți-vă acolo: bivolul din brazdă dela prigon, e babaca boierului vostru!

— Mare minune! cuvintează Românul.

Și se duc, după vorba diavolului, spre arătură. Ș'acolo, dracul cu harapnicul și cu strămurările, oprește plugul.

— Bivolului ista, din brazdă, dela prigon, e tatăl boierului nostru! grăește Românul. Aș vrea să-i spun două vorbe.

— Bine, zise dracul. Ș'odată pocnește din harapnic, și bivolul se preface în boierul cel bătrân și 'ntrebă pe om:

— Ce vrei dela mine, măi creștine?

— Apoi, cucoane, glăsuește Românul, iaca așà, ș'așà, — m'a trimes feciorul dumitale să-i dai inelul cel cu pecete.... Și mi-a mai poruncit să te întreb, cum mai petreci în lumea asta — că el în lumea lui, tare bine o duce!

— Măi omule, îi dă boierul; ia uită-te la grumazul meu și vezi-l cum sângeră. Uită-te la coastele mele împunse și vezi-le cum sângeră. Află că amară-i viața mea pe astă lume ș'am fost rânduit să mă chinuiesc astfel până în veacul cel de apoi....

Pe când grăià boierul, diavolul râdeà; pe urmă a pocnit din bici și l-a prefăcut pe boier în bivol.

A mugit boierul; și Românul s'a gândit: — asta-i pentru bunătatea ta, măi cumătre!..

A pus dracul pe boier, la jug.

Iar boierul a zis, cu mare amărăciune:

— Măi omule, să spui fecioru-meu așà: că dacă vreà să n'ajungă la osândă, unde am ajuns eu, apoi să se poarte cu dreptate în lume, că viața-i tare puțină; iar osânda de dincoace e fără de sfârșit! Să-i spui să miluiască pe văduve și pe orfani; să 'ngrijească de biserică. — Să-i mai spui să se poarte bine cu oamenii, să nu-i calce în picioare, că și ei tot făpturi ale lui Dumnezeu sînt; să nu aibă lăcomie asupra lor și asupra pământului, că nu-i bine. *Atâta bucurie ș'atâta bun pe lume are și țaranul: pământul!*

Asta să-i spui și să-i dai inelul meu, drept credință....

După Mihail Sadoveanu

111. **Ionică robul**

Acù ci-că ierà odată o femee văduvă, sarmană și cu o casă de copii. Și încaltea, de i-ar fi fost de ajutor, dar așà, pace, căci cel mai mare, dintre cei opt pe cari-i aveà, ierà de 12 ani.

Sărăcise și nu mai știeà cum să hrănească

atâtea guri. Mai împrumută din vecini de câte-o mămăligă, două; dar până aici. Pe urmă ce te faci?

Numai ce se pomeni într'o zi, că băiatul cel mai mărișor îi zice:

— Mamă, eu am 12 ani, să mă vinzi; dar să nu ceri nici mai mult, nici mai puțin, decît 12 galbeni și cu banii ce-i luă pe mine, să ai să-i hrănești pe frații iștiea mai mărunței. — De mine a purta grijă Dumnezeu.

Și se duse mă sa cu el în târg, dar nu-l cumpără nimeni.

Tocmai într'un târziu, iaca vine și împăratul cu fata în trăsură.

Pesemne că ieșise la plimbare.

Dă cu ochii de femeea ceia, cu băiatul de vânzare.

Fata cum îl văzù, îi și zise:

— Babacă, cumpără robul cela, ca să-mi ducă cărțile la școală.

Și împăratul îi dădù 12 galbeni și-l cumpără, îl luă în trăsură și plecă, lăsând pe biata femee cu lacrămi în ochi.

La curtea împărătească, băiatul parcă ierà de când lumea. Isteț și dezghețat, de se mirau toți de dânsul.

Când plecà fata la școală, trebuia să-i ducă cărțile și când ieșià, iar trebuià să i le aducă.

El nu mai veneà acasă, ci aşteptà pe fată la şcoală, până ce ieşià.

Stând acolo degeaba, tot luà câte o hârtioară şi se trudià să scrie; apucà câte o carte mai veche şi se căzneà să citească.

Azi aşà, mâne aşà, muncindu-se singurel, înîncepù a deslega buchile.

Cum se năcăjià el într'o zi, numai iaca îl vede un dascăl dela şcoala aceea.

— Ce faci aicea, măi băiete?

— Ia, mă năcăjesc să 'nvăţ şi eu carte.

— Ţi-i dragă cartea?

— Dragă, cum să nu.

Şi din ziua aceea, dascălul îi aratà şi băieţelui lecţiile.

Ce învăţà fata, învăţa şi el. — Mântuì fata şcoala, mântuì şi el.

Şi Ionică se făcuse deştept şi frumos, nevoie.

Într'o zi, numai iaca vin la împăratul 2 oameni să se judece.

Împăratul îi osândeşte la spânzurătoare.

Dar băietul Ionică, le ascultase plângerile şi se duce şi cată în lege şi ceteşte şi vede că cei 2 oameni nu trebuiau să fie trimeşi la spânzurătoare.

Se duce şi-i spune împăratului:

— Maria Ta, cei 2 oameni nu trebuiau să fie trimeşi la moarte.

— De unde ştii, mă băiete?

— De unde știu? Iaca am citit legea.

— Cum se poate? Dar tu știi carte?

— Știu, măria ta.

Caută împăratul și cetește legea și vede că băietul are dreptate. Oprește și iartă pe cei 2 oameni dela moarte.

Și acum îl iubeà și mai tare împăratul, pentru deșteptăciunea lui.

Intr'o zi, cum stăteau de vorbă împăratul cu împărăteasa, vine vorba și despre Ionică.

— Doamne, împărătească, ce zici de băietul ista, de Ionică! De deștept, îi deștept; de harnic, îi harnic; de frumos, îi frumos, ce ne mai trebue? Oare n'ar fi potrivit, să ni-l facem ginere?

— Dă, să întrebăm și fata, zise împărăteasa.

Chemară și fata și o 'ntrebară.

— Eu ieram să vă spun mai demult de așà cevà, dar mi-erà fricà că nu-ți vrea!..

Se fac pregătiri de nuntă, vin împărații, craii, prinții și când fură gata toate, după ce se cununară, se pun mesele și mirii ședeau alăturea.

Ionică întinse lingura în bucate, dar fata îi dădù peste mână și-l opri:

— Nu se poate ca, tu robul meu, să mânânci din bucate înaintea mea!

Ionică lăsă lingura din mână, se sculă dela masă și se făcù nevăzut.

Caută încolo, caută încoace, Ionică nicăirea!..

Se duc împărații, pornesc craii și rămâne fata plângând și jelind.

Ionică a mers, a mers, până a ajuns într'o pustietate mare. Acolo văzù un stâlp cu slove de aur pe el. — Ceti slovele care ziceau: «cine se va încumetà și va scoate stâlpul, va găsi ceva cu care va îndreptà orice bolnav și va învieà orice mort».

Ionică se 'ncearcă și el și zmulse stâlpul.

Când colo, ce să vadă? O cutiuță și 'n ea 3 grăunțe de păpușoi.

Luă cutiuța și pornì.

Ajunse la un sat și 'ncepù a strigà:

Doftor bun, doftor de înviat morți!

Care și cine-l chemà, îl dăruià cu bani pentru binele ce le făcea, lecuindu-le bolnavii, înviindu-le morții.

Aveà atâția bani, Ionică, de nu știa ce să mai facă cu ei.

In vremea aceasta, socru-său voia să și mărite fata după altul.

Și o ceru un fecior de împărat.

— Ți-o dau, îi făgădui împăratul, dar dacă din 3 corăbii pe care ți-le voi da, după 3 ani, îmi vei aduce încă alte 3.

Feciorul de împărat se învoì, luă corăbiile și pornì.

Ce făcù, ce drese, că în loc să câștige, el le

prăpădi şi pe cele care le aveà. — Rămăsese numai cu o corabie. Ce să facă?

Unde să se împrumute cu bani, să-le cumpere, macar pe cele două?

Auzise el, că este un doftor, care are bani de nu ştie ce să facă cu ei.

Porni să-l caute şi-l găsi.

Iacă cum şi cum, — îi înşiră el toată istoriea şi-l rugă să-l împrumute cu o sumă de bani, să-i dea îndoit.

— Eu nu-ţi cer nimica, îţi dau câţi bani poftesti, numai să-ţi pun potcoava calului meu pe spatele tău.

Feciorul de împărat, nu mai stătu mult pe gânduri şi se învoi.

Ionică îi puse potcoava, îi dădù bani îndeajuns şi plecă în altă parte, la altă împărăţie, unde tocmai murise fata împăratului.

El începu a strigà:

— Doftor de înviat morţii, doftor bun.

Şi degrabă, îl chemă împăratul şi-i învie fata.

Impăratul, ca să-l mulţămească, îl întrebă, câţi bani cere?

— Inălţate împărate, nu-ţi cer nimica, decât *buciumul pământului*. De mi-l dai, bine; de nu, rămâi sănătos.

Impăratul stăteà la gânduri.

— Dă-i-l tată, stăruì fata, că m'a învieat; că

așà, că pe dincolo și împăratul în cele din urmă, ne mai având încotro, i-l dete.

Ionică-și luă ziua bună dela toți, își apucă buciumul pământului și plecă și ajunse la o altă împărăție; și când începù a cântà, din buciumul acela, toate vietățile jucau: și vite și paseri și oameni, mă rog, cine auzià jucà.

Aude împăratul și-l chemă la el.

— Ce vrei, de chinuești atâta lume?

Ionică se prefăcu mut.

Mai încercă împăratul doar-doar a putea scoate o vorbă, dar degeaba.

Dădù vorba în toată împărăția lui, că cine se va găsì și-l va face pe mut să vorbească îi dă jumătate din împărăție, dar de nu-l va face, îl spânzură.

Venit-au mulți, dar cum veneau, nu se mai întorceau, ci-și găseau moartea, căci pe mut nu-l putea face să vorbească.

Aude și fata împăratului, nevasta lui Ionică, cum că în curtea împărăției ieste un mut; și inima parcă-i spune că acela-i Ionică.

Se duse acolo și într'adevăr el ierà.

Ea se rugă împăratului:

— Inălțate împărate, lasă-mă noaptea asta cu mutul și a doua zi de n'a vorbì, să mă spânzurați.

Impăratul o lăsă; iar ea toată nopticica, nu mai tăceà, ci mereu se ruga:

— Ionică, mă rog, iartă-mă; Ionică, vorbește,

că mă spânzură. Ionică așà, Ionică pe dincolo. Ionică pace.

A doua zi mutul, tot mut. Și după cum le fusese vorba, trebuia acum s'o spânzure, că așa le fusese împăcăciunea.

Când să plece la spânzurătoare, se luă și Ionică după ea. Intră într'o prăvălie și cumpără, de două parale, 3 nuci și merse mai departe.

Ajunse la spânzurătoare.

Se mai rugă fata, ce se mai rugă, dar în zadar.

Se pregătea calăul să-i puie ștreangul în gât, când iată Ionică se duse la el și-i dădù 3 nuci în mână, zicând fetei:

— Tu m'ai cumpărat cu 12 galbeni, iaca eu te cumpăr cu 3 nuci.

Și fata atunci se rușină de cum se purtase cu el în ziua nunței și-i cerù iertare, iar el o iertă.

La toți le-a părut bine și cu mare alai se pregăteau să facă altă nuntă, mai frumoasă și mai mândră, — când iaca venì și feciorul de împărat cu corăbiile și așteptà să-i dea fata.

— Impăratul nu știeà cum să scape acum de încurcătură; că de, om ierà, și-și dăduse cuvântul.

Ionică, îl întrebă pe feciorul de împărat, că ce vrea; iar el îi spuse că i-a lui fata, fiindu-i făgăduită.

— Dar de unde-ai avut bani, de ți-ai luat corăbiile, îl întrebă Ionică. Nu dela mine?

— Nu te cunosc cine ieşti.

— Nu mă cunoşti? Ia să vedem atunci pe spatele tău, mai ieste semnul potcoavei calului meu?

Atunci feciorul de împărat, îi ceru iertare, că l-a supărat, căci nu mai aveà încotro cârnì şi se duse din cotro venise.

Iar Ionică făcu o nuntă mare şi frumoasă, şi murind împăratul, se suì el în scaun. Şi de n'a fi murit Ionică împăratul, poate mai trăeşte şi azi.

Iar eu încălicai pe-o lingură scurtă,
Să trăiască, cine ascultă;
Şi mai încălecai, pe un fus,
Să trăiască şi cel ce-a spus!

Petre P. Savin

112. **Povestea suferinței.**

Ci-că nmblà odată Dumnezeu şi sfântul Petre pe pământ, prefăcuți în moşnegi.

Şi cum mergeau ei ciorobotind, ba de una, ba de alta, numai ce zice sfântul Petre, lui Dumnezeu:

— Doamne, mai toate cele ai făcut, numai pe *suferință* n'ai poruncit să se facă.

— Dacă vrei, Petre, hai s'o facem!

Și numai ce se arată înaintea lui Sf. Petru o *arătare*, de nici el nu știea ce ieste.

— Asta-i suferința, Doamne?

— Da, Petre. Ia-o 'n mână și pune-o și tu unde-i crede.

Ajungând prin niște munți, la un izvor de apă rece, stătură să se răcorească.

Petre pune *arătarea* ce făcuse Dumnezeu, pe-o piatră mare.

Dar n'apucă s'o puie bine și stânca se făcu praf și pulbere.

— Ce-i asta, Doamne? se mieră Petre.

— Ce să fie! Ia se vede că suferința e mai tare ca piatra, de s'a sfărmat stânca..

După ce moșnegii s'au hodinit, o porniră către un sat.

Ajungând la casa unui gospodar, Petre pune acea arătare pe prichiciul sobei; dar soba se risipi și se făcu sfărâmi, că moșnegii au fost nevoiți să plătească soba omului.

Pornind iar la drum, Dumnezeu și Sf. Petre ajunseră la un fierar.

Cât au stat de vorbă cu el, Sf. Petre pune suferința pe *ilău*; — ilăul însă se făcu țăndări.

După ce ieșiră dela fierar, Sf. Petre zise lui D-zeu:

— Ce să facem oare, Doamne, cu onania asta? că nu putem scăpà de ea!..

— Mai cearcă, Petre, că poate îi găsì și locul ei. Cum mergeau ei, ajung într'un sat și trag la casa unui gospodar.

Sf. Petre întrebă pe Dumnezeu, de n'ar fi bine să puie suferința în spatele omului aceluia.

— Cearcă, Petre, și vezi ce are să fie?

Și Sf. Petre puse arătarea ceea în sânul gospodarului, când dormeà.

Așteaptă Sf. Petre să vadă plesnind și gospodarul,... dar el dormeà dus.

Suferința nu-l putu dovedì...

Așteaptă noaptea aceea, așteaptă ș'a doua zi, să vadă ce se întâmplă omului, dar el pace!...

Par'că n'a dat nimic peste el.

I-a murit omului nevasta, copiii, din vite a sărăcit, dar pace. De pocnit ca peatra ori ca fierul n'a pocnit; iar suferința, săturându-se de el, s'a dus la alții.

Și ori câte-a pățit omul, el s'a arătat mai tare decât piatra și decât fierul.

De atunci a rămas și vorba veche, că *să nu dea D-zeu omului, cât poate răbdà!...*

Mihai Lupescu.

113. **Unirea şi dezbinarea.**

Iera odinioară un neam de fraţi născuţi toţi dintr'o mamă şi dintr'un tată; şi fraţii se iubiau între sine şi creşteau în avuţie şi fericire; turmele lor nenumărate, ca stelele de pe cer, păşteau în câmpiile întinse; vecinii pizmuiau unirea, puterea şi bogăţiea lor, dar le ierà teamă de dânşii, căci bărbăţiea lor îi îngrozia.

Şi astfel aceşti fraţi trăiau fericiţi, ei şi copiii lor, în moştenirea cea mare rămasă dela părinţii lor.

Când vreo nevoie venia într'o parte, ei alergau cu toţii într'acolo; cădeau cu toţii împreună, când vijelia mare îi dobora, dar se ridicau iarăşi cu toţii împreună şi izbândiau.

Astfel se pleacă şi se ridică în timp de viscol vârfurile codrilor.

Dupăce trăiră într'acest chip vreme multă, nepoţii lor ziseră într'o zi între dânşii.

— Pentru ce să mai trăim amestecaţi unii cu alţii? Hai mai bine să împărţim moştenirea părintească şi fiecare să ia o parte!

Atunci traseră cu funiea şi îşi împărţiră moşiea în mai multe părţi; una la miazăzi, alta la apus şi alta la miazănoapte; săpară şanţuri şi puseră râurile şi munţii hotare.

Şi de atunci fraţii nu se mai puteau vedea

între dânșii, și vecinii cei răi se umplură de bucurie.

Nu trecù mult și fiecare șezând închis în moșiea sa, se făcù de copiii din aceiași părinți uitară de tot unii de alții, și deși vorbiau tot o limbă, nu se mai înțelegeau; și când unul din ramurile acelui neam cu vremea se stânse, înnecat de vecinii cei răi, ceilalți frați nu simțiră nici o durere, căci acum ierau streini și dușmani între dânșii...

Și aceste neamurî în ochii celorlalte popoare ierau numai niște seminții rătăcite, al căror izvor s'a stins din ținerea de minte a oamenilor.

Nicolae Bălcescu

114. **Năravul și învățătura.**

Ierà un boier tare avut și cuminte.

El țineà la casa sa toate în cea mai bună rânduială. Toți oamenii din casă, copiii, argații, cu toții ierau tare învățați și iscusiți; nime nu-i întreceà nici în vorbe, nici în fapte; fiecare își făceà treaba sa foarte bine. Până chiar și dobitoacele depe lângă casă ierau învățate și deprinse la câte cevà.

Și să vezi că fiecare dobitoc isprăvià aceea

la ce iera învățat și deprins, cu o iscusință, de se minunau toți cei ce-l vedeau.

Intre alte minunății avea acest boier și un mâțișor, pe care-l deprinsese ca sara, la cină, să stea în mijlocul mesei pe picioarele de dinapoi, cu trupul drept în sus, și în labele cele de dinainte să țină o lumânare și cu ochii să să se uite țintă la boierul, până ce or gătì mesenii de cinat.

Tot timpul cât ședea boierul la masă — și să fi fost aceasta oricât de lung — mâțișorul sta pe masă neclintit, ca și cum ar fi fost de piatră ori de fier.

Toți oaspeții câți erau la masă nu se puteau destul mira de un lucru ca acesta, cum de un mâț, un dobitoc ca toate dobitoacele, să se continească până 'ntr'atâta, ca nici să nu se uite măcar la atâtea feluri de bucate alese, câte se aduceau pe masă!

Oricât cercau ei să-l ademenească ba cu una, ba cu alta, mâțișorul nu se da clintit din loc, nici fața n'o schimba macar, atât de'nvățat și de statornic era el întru ale sale.

Intr'o sară ierau la boier o mulțime de oaspeți la masă. Intre aceștia se afla și un filozof foarte mare. Cu dânsul mai ales vorbia boierul tare mult, pentrucă și avea cu cine vorbì, atât de adânc iera la mintea sa.

Ei vorbiau și se certau despre toate lucrurile

din lume: despre oameni, despre dobitoace, despre ţeri, despre împărăţi şi împărăţii, despre foc, apă, nouri, fulger şi trăsnet; despre Dumnezeu, cer, iad, în scurt nu iera lucru despre care n'ar fi vorbit şi nu s'ar fi certat amândoi.

Filozoful acela ţinea fuior cu boierul şi nu se lăsa întru nimic mai pe jos decât dânsul.

Şi tocmai aceasta-i plăcea şi boierului că nu-i spunea la toate numai amin, ca alţii.

In certele lor a venit vorba şi despre *narav* şi *învăţătură*.

Boierul zicea că cu învăţătura, cu deprinderea, poţi să schimbi toate fiinţele vii din lume, până chiar şi aplecările şi însăşi firea lor, şi să le faci aşa precum voieşti.

Şi a început apoi a-i dovedì aceasta cu fel de fel de pilde luate din vieaţa omului şi a dobitocului, zicând că scriitorii, înţelepţii, meşterii, zugravii, doftorii şi toţi bărbaţii iscusiţi, numai prin învăţătură sânt cceace sânt, şi că de multe naravuri rele numai prin învăţătură, prin luminarea minţii, se poate dezbara omul, că prin urmare învăţătura covârşeşte în putere năravul

Filozoful însă i-a dat şi nu i-a dat dreptate.

El a zis că atât oamenii cât şi dobitoacele pot învăţa şi deprinde multe, chiar foarte multe lucruri, unele mai minunate şi mai iscusite decât altele; că învăţătura poate preface şi schimba multe din datinile şi deprinderile de mai înainte;

că ea poate aduce deprinderi și obiceiuri nouă, atât la om, cât și la dobitoc; dar un lucru nu-i în stare să prefacă și să schimbe, adică naravul cel din fire; că așadară *năravul din fire bate învățătura și-i mai pe sus decât dânsa.*

Boierul nu s'a lăsat mai pe jos, ci din nou a început a aduce dovezi feldefel și a-i zice între altele:

— Ce să mai umblăm noi cu atâtea pilde dela oameni? la să ne uităm și la dobitoace! Vezi? Eu mi-am învățat câinii: pe unul ca să-mi prindă iepuri, pe altul pasări, pe al treilea ca să-mi scoată pește din iaz, pe al patrulea ca să-mi păzească vitele, pe al cincelea ca să umble în două picioare și să-mi ducă bățul și năframa, și așa mai departe. Dar pe vaci nu le-am deprins eu ca să vie singure la muls? Pe cal nu l-am învățat să se așeze la pământ, când vreau să încalec pe dânsul? Mierla n'am învățat-o să-mi cânte fel de fel de cântece? Dar uită-te chiar la mâțișorul ista depe masă, oare nu-i el dovadă vie înaintea noastră că toate câte le spun eu sunt drepte și adevărate? Mai ai de zis ceva împotrivă? Au nu-i mâța dobitocul cel mai lingăreț din toate, și, cu toate acestea, au nu vezi mâțișorul meu cum îmi stă neclintit în mijlocul bucatelor pe masă și nici macar capul nu-l mișcă! Ian cercați a-i da ceva și-ți vedea de va primi el, până nu i-oi face semn!....

Oaspeții au încercat unul câte unul ca să-i dea de mâncat ba una, ba alta depe masă, dar mâțișorul nici nu căuta la ei, ci ținea ochii ațintiți drept la boier.

Atunci boierii au strigat toți în gura mare:

— Boierul are dreptate, el a învins! Așa este: învățătura covârșește norocul!...

Dar și filozoful tot nu s'a dat dovedit, cu toate glasurile oaspeților, ci le-a zis:

— Dacă a ramas treaba pe-atâta, eu mă prind ca mâne sară să vă dovedesc că *naravul din nascare, leac nu are* și că așa dar tot eu am dreptate, când zic că naravul din fire covârșește învățătura.

A doua zi sara s'au adunat și mai mulți oaspeți la boier în curte, numai ca să vadă ce s'a alege din laudele filozofului.

Cum ședeau ei înșirați pe 'mprejurul mesei și mâțișorul în mijlocul ei cu lumânarea în labe și cu capul drept la boier, au mai încercat unii cu bucate depe masă, ca doar ar ademeni pe mâțișor, dar el nu s'a clintit din loc.

Atunci le zise filozoful:

— Oameni buni! Ian lăsați-mă și pe mine să vă dovedesc că mâța tot mâță rămâne și că naravul ei nu se schimbă niciodată, cu toate învățăturile ce le-ar putea avea!...

Și scoate din buzunar un șoarece și-i dă drumul pe masă, înaintea mâțului.

Cum a zărit mâțul șoarecele, îndata mare a lasat lumânarea și țup! după șoarece de l-a prins.

Atunci îl întrebă filozoful:

— Ian spuneți-mi și acuma, boieri dumneavoastră, care din noi are mai multă dreptate?

I. G. Sbiera

115. **A dat peste om**

Un fecior de împărat iera așà de răsfățat (dezmierdat) la părinți că nu țineà socoteală de ceeace făceà.

Și toți aveau poruncă dela împărăție să nu-i zică nimeni, nici fă-te mai încolo.

Făcându-se mare, s'a trezit că nu ținea nici la unele din îndatoririle de om:

Când vre-un supus îi dădeà bunaziua sau îl saluta cuviincios, el, drept răspuns, îl scuipa.

Indată ce făceà pocinogul, dădeà fuga la împărat și i spuneà despre ispravă.

Tată-său de colo:

— Ce zici? Ai scuipat un om? Nu cred...

— Zău tată, l-am scuipat.

— Bine, fiule, acela nu iera om, ci butuc nesimțitor.

Trece ce mai trece, și fiul împărătesc vine iar și-i spune lui Taică-său că a mai scuipat niște oameni, și ș'a râs de dânșii.

Așa iera pe-atunci că până și împărații nu ierau ajunși de cap....

— Mai lasă-mă, zise împăratul, încruntându-se. Tu iei butucii, drept oameni.

In sfârșit, dă Dumnezeu că la o paradă scuipă pe un soldat în front.

Soldatul fără să știe cine-i acela, îi întoarce două palme, de văzù stele verzi.

Feciorul dă fuga la tătucu-său și începe a scânci că un ostaș, când l-a scuipat, i-a tras două palme.

— Ai văzut bine, drăguțul tatei?

— Cum să nu, îl și știu; auzi, să 'ndrăznească el....

— Hei, dragul tatei, ia acuma ț-ai dat peste om, nu tot peste butuci ca până acum.

Și, după ce-i dădù învățătura cuvenită, nu i-a mai dat mâna feciorului de 'mpărat să mai facă fapte rușinoase.

N. Munteanu

116. **Taina cărții**

Iera odată un boier și boierul avea trei feciori.

Se întâmplă să moară boierul, și la moartea lui le-a lăsat lor toată averea sa, care iera de 2 mii de galbeni, să o împartă între dânșii.

Dar cum banul e ochiul dracului — vorba

veche de când e lumea — cei 3 feciori nu puteau împărți banii cu dreptate și se cam încolțiau între ei.

Dacă vede cel mai mititel așa, căci iera un suflet mai bun și poate și cu gând mai curat, zice într'o bună zi celor 2 frați:

— Măi fraților! Nu vă mai uitați chiorâș unul la altul. Două mii de galbeni sînt, luați fiecare câte una, iar mie de veți vrea să-mi dați câte un galbăn, să am de cheltuială acum când mă duc în lume după noroc, bine; dacă nu, pace bună.

Ceilalți frați s'au învoit, i-au dat câte-un galbăn și plecat a fost, după cum i-a fost vorba. Unde să se ducă însă?

Știea el într'un târg un dascăl priceput în ale cărții și-și zise atunci băiatul:

— Am să mă duc la dascălul acela, am să-i dau un galbăn, să mă'nveție un an carte.

Și s'a dus.

Dascălul s'a 'nvoit, iar băeatul într'un an învață cât și dascălul.

Bun, zise el, acum să ne ducem după noroc.

Merge ș'ajunge la o împărăție.

Acolo tocmai murise sfetnicul împăratului și împaratul n'aveà pe cine pune în loc.

Băețanul nostru într'o zi se duce la împărat; dar împăratul avea treabă cu niște împricinați.

Unul se văita, că celalalt i-a furat o sumă de

bani; celalalt se jură că nici nu știe de una ca asta, că banii i-a găsit și nici de cum nu i-a furat.

Impăratul a dat dreptul celui dintăi.

Atunci băețanul nostru face ce face și se uită'n legea împărătească, cetește și zice că'mpăratul n'a judecat drept.

Cel ce furase banii, îl aude și de frică, îi spune:

— Măi băete tu taci din gură. Iacă-ți dau și ție jumătate din ei.

Băeatul îi ia și se duce întins, la împărat.

— Inălțate împărate! Au venit doi împricinați la Măria Ta, și să mă iertați, dar nu i-ai judecat după cum scrie legea împărătească și de aceea n'ai judecat drept.

— Dar tu știi carte? l-a'ntrebat împăratul.

— Știu, Măria Ta, și am cetit și'n legea Măriei Tale, zise băiatul dârz. Eu i-am spus celui ce a luat banii, că nu-i are pe drept. Atunci el mi-a dat jumătate, ca să-mi astupe gura. — Acu, Măria Ta, și un prost pricepe — că dacă banii ar fi fost cu drept ai lui și dacă știeă că judecata-i dreaptă, nu mi-ar fi dat nici un ban, dar încă jumătate!...

Impăratul s'a minunat mult și i-a plăcut judecata băiatului. A chemat pe cei 2 oameni și le-a făcut dreptate, iar pe băeat l-a făcut sfetnic dându-i mare cinste.

Băeatul nu l-a dat de rușine și s'a bucurat împăratul, că i-a trimes Dumnezeu așà slujbaș vrednic.

Dar dacă împăratul ierà mulțămit cu dânsul, ceilalți boeri să nu-l vadă în ochi.

Băetanul în fiecare zi se închideà în odaia lui și ceteà mereu legi și pilde înțelepte; iar ceilalți boieri îl pârâră la împărat că și-a adunat comoară din visteriea împărătească și acum o socotește.

Impăratul auzind așà, s'a mânieat și a stricat ușa, iar înăuntru ce să-i vadă ochii?

Băetanul cetià cărțile împărătești și le cercetà.

— Ce faci?

— Caut o comoară, ce s'a furat din vistieria țării.

— Cum așà?

— Apoi, Măria Ta, de când a murit sfetnicul și n'a avut cine cercetà, boierii Măriei Tale au făcut ce-au vrut. Eu am cetit legea și am văzut nedreptatea. Și ceilalți boieri strânși cu ușa, au dat ce-au furat și s'a făcut la loc comoara furată din vistierie.

Impăratul de bucurie, văzându-l așà de priceput, i-a dat pe fiică-sa de nevastă, iar la bătrânețe, l-a pus în locul lui în scaun împărătesc.

Cei 2 frați ai lui, unul s'a apucat de negustorie și altul de plugărie. Dar negustorul ne-

știind carte, îl furau toți din toate părțile, până ce a calicit și a rămas la un galbăn.

Celalalt s'a judecat pentru pământ și a cheltuit toată averea în judecăți, până ce-a ajuns și el la un galbăn. Atunci s'a dus și el în lume și au dat de-un dascăl.

Dascălul i-a învățat carte, iar ei plecând mai departe, au ajuns la împărăția, unde fratele lor ierà împărat.

Impăratul tocmai judecà 3 împricinați. Murise tatăl lor și le lăsase 2 mii de galbeni. Acum nu se pricepeau cum să-i împartă.

Impăratul le zise:

— Intâmplarea voastră s'a mai petrecut și cu alții. Care din voi se lasă păgubaș și se mulțămește cu 2 galbeni și să se ducă să'nvețe carte cu ei?

Dar aceia n'au vrut nici unul, în ruptul capului, zicând că azi cartea-i pentru copii, nu pentru dânșii — lor să li se facă dreptate.

Atunci cel mai mare dintre frați zise în auzul împăratului, celor 3 împricinați:

— Nu vă lăcomiți la parale, că ele, cum vin așa se duc! De haram vin, de haram se duc! Ci mai bine e să știți taina cărței, decât s'aveți banii în mână. Căci, cu știința căpătată, ușor poți câștiga averea prin pricepere, pe când fără știință de carte pierzi tot ce-ai avut și rămâi calic, cum sîntem noi de față!

Cei 3 împricinați n'au ținut seamă de vorbele acestea și au plecat, iar împăratul, cunoscându-și frații, i-a îmbrățișat și i-a făcut cei dintâi sfetnici, care au împărțit cu sfințenie dreptatea și slujesc și azi, dacă n'or fi murit.

Vedeți dar: *știutorul de carte, deși merge mai greu, totuși se îmbogățește cu mintea și, dacă are chibzuință, chiar și cu bani, pe când cel fără carte, ajutat de noroc și nu din puterile și știința lui, dacă se îmbogățește mai ușor, apoi se știe că prin nepricepere, calicește și mai ușor.*

Petre Gh. Savin

117. **Isteața**

A fost odată, ca niciodată; că de nu iera, nu se povestea.

A fost o fată așa de isteață, de-a pus în uimire lumea întreagă. — Vestea ei a ajuns până la urechile împăratului.

Dar împăratul nu credea, gândea că așa-i lumea să facă din țânțar, armăsar.

Impăratul, ca s'o vadă și el ce-i plătește capul, îi trimite vorbă că, dacă se ține așa isteață, să vie la curte să-i cârpească un ulcior găurit.

Fata îi trimise vorbă înapoi, ca să-l întoarcă

împăratul ulciorul pe dos mai întâi, că așa se pun petecele.

Impăratul nu se mai putea răbda și trimise doi argați la ea s'o cheme la curte, că mult bine va dobândi.

Să vină, dar cum? Nici calare, nici pe jos; nici pe drum, nici pe delături; nici cu cinste, nici fără cinste.

Fata, când auzi ce i i voea împăratului, prinde o vrabie ș'o pune într'un blid. Se sue calare pe un țap și pleacă cu picioarele pe jos. Și mergea tot dintr'o margine a drumului până în cealaltă.

De cătră sară, ajunge la palatul împăratului și intră înlăuntru.

Toți, câți ierau pe-acolo, încep a râde de *călăriea* și de mersul fetei.

Impăratul nu râdea. Ii plăcea fata, că iera frumoasă și o vedea isteață.

Deci zise împăratul:

— E drept, că ai venit cum am zis, acum să văd cinstea-necinstea; și dacă și aceasta ai nimerit-o, îți dau averile mele pe jumătate.

Fata îi întinse blidele.

Impăratul ridică blidul cel de deasupra și vrabia, zbîrrr, zbură ca glonțul. De spaimă, scăpă blidul din mână de se făcu tot bucățele.

In ziua aceea, porniră cătră satul fetei șase cară, cu câte șase boi, încărcate cu vârf de scumpeturi și minuni dela împăratul.

Ion Pop-Reteganul

Adâncuri înțelepteşti

Cinstea

Frunzuliţa bobului,
Scumpă-i cinstea omului;
Frunzuliță nu prea mare,
Scumpă-i cinstea cine-o are!

Pacatul

Vai de omul cu pacat,
De pacat e alungat
Şi nu poate fi scapat!

Blăstămaţi

Luaţi sama, oameni buni,
Ce v'oi spune nu-s minciuni:
Unde-ţi vedea blăstămaţi (oameni răi)
Nici să beţi, nici să mâncaţi,
Nici pe drum nu vă luaţi;
Că vă 'nşeală din cuvinte
Şi nu faci faptă cuminte!

Cartea

Cine nu ştie carte,
Nu are 'n lume parte

*

Rămâi, tată, neiertat,
Că la şcoală nu m'ai dat...

Simeon T. Kirileanu

Născut la 7 Martie 1879, în satul Holda, com. Broșteni, ținutul Neamț. Mort la 17 Aprilie 1926 în Holda, unde era învățător la școala înființată prin stăruințile lui.

Indeletnicindu-se din copilărie cu culegerea literaturei populare, a văzut că în literatura poporului nostru, sânt povești, fabule și poezii morale; cântece copilărești (fabule 'n versuri) și legende istorice, care înjghebate în cărți bine alcătuite, ar fi niște mănunchie literare, de mult folos pentru tineretul nostru din următorele puncte de vedere:

1) Inlocuind traducerile sarbede din alte limbi, cu culegerile noastre care sunt vii, prin limba, gândirea și simțirea adevărat românească.

2) S'ar arăta lumei, că și la poporul nostru se găsește literatură vrednică de pus în mâinile tineretului a toată obștea, cultivându-l cu prisosință, pe o cale potrivită firei noastre naționale.

3) Colecțiile acestea ar fi întâile îndrumări ca să stârnească gustul de cetit încă din vârsta fragedă în: grădinile de copii, școala primară, cursurile de adulți și complimentare, șezătorile sătești. Pe lângă această ar fi de mare folos pentru lectură la case naționale și cele mai potrivite daruri de sărbători, pentru coloniile școlare ș. a.

A publicat: *Ştefan cel mare şi sfânt* (istorisiri, poezii populare); *Cuza-Vodă* (istorisiri şi cântece populare); *cântece ostăşeşti; frământături de limbă*; *calendarul sătenilor*; *poveşti basarabene; din vieaţa Regelui Carol şi a Reginei Elisaveta; proverbe agricole ş. a.*

CUPRINSUL

IV. *Povești despre minte, noroc și sărăcie.*

	Pag.
61. Mintea, norocul și sărăciea de S. T. Kirileanu.	5
62. Norocul dintr'un ou, de El. Niculiță-Voronca.	8
63. Norocul, de I. Constantinescu.	10
64. Gazda norocului, de Petre Ispirescu. . . .	14
65. Bogăţiea şi veseliea, de Petre Ispirescu. . .	18
66. Minte este şi'n bordei, de G. Alvirescu-Sadoveanu.	22
67. Bulgărul de aur, de Mihail Lungeanu. . . .	27
68. Cine face bine, bine găseşte, de N. Mateescu-Movilă.	28
69. Mai mare e mintea decât banii, de C. Rădulescu-Codin.	37
70. Aşa-i norocul, de Teodor Maior.	45
71. N'are noroc şi pace, de Tudor Pamfile. . .	50
72. Norocul şi partea, de Tudor Pamfile. . . .	54
73. Soarta, de Em. Elefterescu.	56
Adâncuri înţelepţeşti.	62
Biografie: V. A. Urechea.	64

V. *Povești despre nemulţămire şi lăcomie.*

74. Cine nu se mulţămeşte cu puţin, pierde şi cât are, de I. G. Sbiera.	67
75. Nemulţămitorului i se ia darul, de Ion Creangă.	69

Pag.

76. Poveste păscărească, de Giuglea şi Vâlsan. . 74
77. Cunoaşte sufletul, de Valeriu Măgureanu. . 78
78. Banu-i ochiul dracului, de Preot. I. V. Pascu 79
Adâncuri înţelepţeşti. 82
Biografie: Ioan Adam. 83

VI. *Poveşti potrivnice beţiei.*

79. Care-i cea mai bună băutură? de S. T. Kirileanu 87
80. Mintea şi rachiul, de G. P. Salviu. 89
81. Beţiea, de G. P. Salviu. 90
82. Tufa dătătoare de putere, de Tudor Pamfile. 91
83. Din calea beţivului şi Hristos s'a dat în lături. 94
84. Darul, de Tudor Pamfile. 95
85. Nici o slăbiciune nu-i mai rea decât beţiea, de I. Adam. 96
86. Mă dreg..., de Ioan Adam. 98
87. Povestea rachiului. de D. Furtună. 101
88. Băutura dracului, de S. T. Kirileanu. . . . 102
89. Puterea de leu şi cinste de porc şi măgar, de N. Rusu. 108
90. Gura iadului, după Mihail Lungeanu. . . . 109
91. Cârciuma are 3 draci, de C. Rădulescu-Codin. 112
92. Ispita creştinului, după N. I. Popescu. . . 114
93. Câţi mai mulţi tovarăşi, de N. Munteanu. . 118
94. De ce umblă beţivul pe două cărări? de Tudor Pamfile. 119
Adâncuri înţelepţeşti. 120
Biografie: C. Rădulescu-Codin. 121

VII. *Poveşti cu pilde şi poveţe.*

95. Limba îndulceşte, limba amăreşte, de Ril-Hârtopeanu. 125

Pag

96. Să cinstim oamenii, nu hainele lor, de V. D. Ștefănescu. 127
97. Spicul drept și spicul plecat, de N. A. Bogdan. 130
98. Firul vieței, de S. T. Kirileanu. 132
99. Ce face cearta și ura, de V. Gradoveanu. . 136
100. Morarul și măgarul, de C. Ungureanu. . . 139
101. Povestea fericirii, din «Cartea de cetire» de M. Sadoveanu, ș. c. l. 140
102. Bogații au sărăcit și au flămânzit, iar cei ce caută pre Domnul, nu se vor lipsi de tot binele, — de P. G. Savin. 145
103 Dați-vă de pomană! de P. G. Savin. . . . 147
104. Despre creșterea copiilor, de M. Lupescu. . 149
105. Șapte frați și 7 bețe, de P. Gh. Savin. . . 151
106. O vorbă care deslușește tot, de Petre Ispirescu. 152
107. Înțelepciunea țaranului, de Sofia Nădejde. . 154
108. Ce nu poate omul, de Marin Apostolescu. 156
109. Gândul e fericirea și nefericirea omului, de Al. Voiculescu. 157
110. Inelul cu pecete, după Mihail Sadoveanu. . 160
111. Ionică Robul, de Petru Gh. Savin. 165
112. Povestea suferinței, de Mihai Lupescu. . . 173
113. Unirea și dezbinarea, de Neculai Bălcescu. 176
114. Năravul și învățătura, de I. Gh. Sbiera. . . 177
115. A dat peste om, de N. Munteanu. 182
116. Taina cărții, de preotul Petru Gh. Savin. . 183
117. Isteața, de I. Pop-Reteganul. 188
Adâncuri înțelepțești. 190
Biografie: Simeon T. Kirileanu. 191